

BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI LAPOK

Kohászat

250 éves a világ első felsőfokú műszaki
tanintézménye

120 éves az OMBKE

Bányász-kohász nagyjaink egykor és ma

145. évfolyam

2012/6. szám

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület lapja.

Alapította Péch Antal 1868-ban.

Weir Minerals Europe

A víztelenítő berendezések, a zagykezelési és zagyszállítási feladatok specialistája

Időtálló Zagyberendezések

Kiváló megoldások
Az ásványok
Feldolgozásában

Cavex® CVX
Hidro ciklon

Isogate® WS
Zagyszelep

WARMAN®
Centrifugális zagy szivattyúk

GEHO®

PD zagy szivattyúk

LINATEX®

Gumitermékek

VULCO®

Kopásálló malom bélések

CAVEX®

Hidro ciklonok

FLOWAY® PUMPS

Turbinaszivattyúk

ISO GATE®

Zagyszelepek

MULTIFLO®

Bányavíztelenítő szivattyúk

HAZLETON®

Speciális zagy szivattyúk

LEWIS® PUMPS

Vegyszerszivattyúk

**WEIR MINERALS
SERVICES™**

Gemex®
Ékszíj feszítés

Linatex® Tömlők

Linatex® Sziták

Linatex® Gumilemezek

Weir Minerals Hungary Kft.

Tatabánya
Győri út 43.
H-2800
Magyarország

Tel.: +36 34 314 794
Fax: +36 34 314 791
sales.hu@weirminerals.com
www.weirminerals.com/hungary

A WARMAN a Weir Minerals Australia Ltd és a Weir Group African IP Ltd bejegyzett védjegye; a CAVEX, HAZLETON, MULTIFLO a Weir Minerals Australia Ltd bejegyzett védjegye; a LEWIS PUMPS az Envirotech PumpSystems Inc bejegyzett védjegye; a GEHO a Weir Minerals Netherlands bv bejegyzett védjegye; a FLOWAY a Weir Floway Inc. bejegyzett védjegye; a VULCO a Vulco SA bejegyzett védjegye; az ISO GATE a Weir do Brasil Ltda. bejegyzett védjegye; a LINATEX a LINATEX Ltd bejegyzett védjegye.

A kiadvány a FÉMALK Zrt. és a MOL Nyrt. támogatásával jelenik meg.

TARTALOM

250 éves a világ első felsőfokú műszaki tanintézménye

The first university-level institute of technical education is 250 years old

„Akadémisták Selmecen” ünnepség 2
Celebration „Academicians at Selmec”

Jubileumi ünnepség a Miskolci Egyetemen 5
Jubilee celebration at the University of Miskolc

Prof. Dr. Rosta István – Rosta István: A selmeci Akadémia kisugárzó hatása és gazdasági tényezővé válása 9
Radiating effect of Selmec Academy and how it became an economic factor

Károly Ferenc: Megemlékezés a 200 éve született Kováts Lajosról. 16
Commemoration on Lajos Kováts (born 200 years ago)

Dr. Oelberg Gusztáv – ifj. Dr. Oelberg Gusztáv: Az Oelberg család a hazai bányászatban, kohászatban 20
The Oelberg family in the Hungarian mining and metallurgy industry

Wanek Ferenc – Emődi András: Egy nagyváradi születésű tudós – Péch Antal –
a magyar bányászat leghíresebb képviselője. 25
A scientist from Oradea (Nagyvárad) – Antal Péch, eminent personality of the Hungarian mining history

Szende György – Dr. Lengyel Károly: Dr. Sándor József lett 2012-ben az Év Üzletembere 30
Dr. József Sándor elected as the „Businessman of the Year” in 2012

A 120 éves Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület az adatok és képek tükrében 41

Egyesületi hírek 59

Hírek, felhívás 4, 8, 29, 36, 55, 67, 76

Nekrológ 68

Hazai hírek 70

Bányászati és Kohászati Lapok BÁNYÁSZAT

Szerkesztőség postacím: 8301 Tapolca – Pf. 17., e-mail: bkl.banyaszat@t-online.hu

Felelős szerkesztő: Podányi Tibor (tel.: 06-30-2955-718). **A szerkesztőbizottság tagjai:** Bagdy István (szerkesztő), dr. Csaba József (olvasószerkesztő), Kovács Béla (szerkesztő), dr. Gagyí Pálffy András, Bariczáné Szabó Szilvia, Bircher Erzsébet, dr. Biro József, dr. Dovrtel Gusztáv, Erdélyi Attila, dr. Földessy János, Győrfi Géza, dr. Horn János, Jankovics Bálint, Kárpáti Erika, dr. Ladányi Gábor, Livo László, Lois László, Mara Márta-Éva, dr. Mizser János, Sóki Imre, dr. Szabó Imre, Vajda István, dr. Vojuczki Péter

HU ISSN 0522-3512

Bányászati és Kohászati Lapok KOHÁSZAT

Szerkesztőség: 1051 Budapest, Október 6. u. 7. III. em. Tel.: 06-1-201-7337 **Levélcím:** 1371 Budapest, Pf. 433, e-mail: bkl.kohaszat@gmail.com

Felelős szerkesztő: Balázs Tamás. **A szerkesztőség tagjai:** dr. Buzáné dr. Dénes Margit, dr. Klug Ottó, dr. Kórodi István, dr. Lengyelne Kiss Katalin, Schudich Anna, Szende György, dr. Takács István, dr. Tardy Pál, dr. Török Tamás

HU ISSN 0005-5670

Bányászati és Kohászati Lapok KŐOLAJ ÉS FÖLDGÁZ – Hungarian Journal of Mining and Metallurgy OIL AND GAS

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Csalogány u. 3/B **Postacím:** 1255 Budapest 15, Pf. 18. Telefon: 06-1-201-8083 e-mail: montanpress@t-online.hu

Felelős szerkesztő: Dallos Ferencné. **Szerkesztőbizottság:** dr. Csáko Dénes, dr. Fecser Péter, id. Ósz Árpád

Címlap: a Miskolci Egyetem főbejárata

HU ISSN 0572-6034

A lapszámot összeállította: Dallos Ferencné

Hátsó borító: az OMBKE vezetői (2002–2012)

Kiadja: az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, 1051 Budapest, Október 6. u. 7. Telefon: 06-1-201-7337

Felelős kiadó: dr. Nagy Lajos elnök

Nyomdai előkészítés: Vorákné Szecsei Mónika

Nyomdai munkák: Press+Print Lapkiadó és Nyomdaipari Kft. Kiskunlacháza

Belső terjesztésre, kereskedelmi forgalomba nem kerül.

250 éves a világ első felsőfokú műszaki tanintézménye

„Akadémisták Selmecen” ünnepség

A selmecbányai Bányászati Akadémia alapításának 250 éves évfordulójára emlékezve, 2012. október 12-én Selmecbánya város ünnepséget rendezett, melyen képviseltették magukat a Selmeci Akadémia szellemi örökségét magukénak valló egyetemek, főiskolák karai és a szlovák, lengyel, magyar bányászati–kohászati egyesületek.

Az ünnepséghez kapcsolódva október 11–12-én a Selmecbányai Bányászati Múzeum szervezésében „Vivat Akadémia” címmel nemzetközi technika- és tudománytörténeti konferenciát tartottak a Kammerhof épületében a következő témákban: a selmecbányai Bányászati Akadémia története; az oktatás története; a Bányászati Akadémia professzorai; a szakképzés története; a selmecbányai Bányászati Akadémián végzetek; a Bányászati Akadémia a kortársak emlékezetében; bányász jelképek és ábrázolások. Magyar részről előadást tartott dr. Tardy Pál (OMBKE), Szendi Attila (Miskolci Egyetem Könyvtára) és Szemán Attila (Központi Bányászati Múzeum, Sopron). A konferenciával egy időben a múzeumban a „Bányász ékek és kalapácsok” című kiállítás volt megtekinthető.

2012. október 12-én 11.00 órakor a Szt. Katalin templomban (1. kép) ünnepélyesen emlékeztek meg arról, hogy 11 éve írták alá a „híres selmecbányai Akadémia” szellemi örökségét ápoló utódintézmények az örökséget vállaló „Deklarációt”. Az ünnepélyes bevonulást és a vendégek köszöntését követően Nadežda Babiaková, Selmecbánya polgármester asszonya mondott ünnepi beszédet, melynek során megemlékezett az Akadémia megalakulásának 250 éves, az OMBKE megalakulásának 120 éves és a Szlovák Bányászati Egyesület megalakulásának 20 éves évfordulójáról.

1. kép

A Miskolci Egyetem nevében dr. Tihanyi László, a Műszaki Földtudományi Kar dékánja szólt:

„Tisztelt Polgármester Asszony, Tisztelt Rektor és Dékán Urak, Tisztelt Egyetemi Hallgatók, Hölgyeim és Uraim!

A Miskolci Egyetem professzorai, tanárai és diákjai nevében köszönöm a meghívást az „Akadémisták Selmecen” ünnepi rendezvényre. Nagy öröm számunkra, hogy együtt ünnepelhetünk azokkal az intézményekkel és karokkal, amelyek őrzik és ápolják a selmeci Akadémia hagyományait.

Hiszem és vallom, hogy a bányászat az elmúlt évszázadokban és napjainkban is stratégiai fontosságú tevékenység. A középkorban a bányászat kiemelt szerepe abból adódott, hogy a bányászati és a hozzá szorosan kapcsolódó kohászati tevékenység biztosította az uralkodóknak a pénzveréshez és a fegyvergyártáshoz szükséges alapanyagot. Úgy is mondhatjuk, hogy az uralkodók gazdasági és politikai hatalmát alapozta meg. Szeretném azt is hangsúlyozni, hogy bányászati tevékenység nélkül ma nem gyönyörködhetnénk az emberiség kultúrkincseinek nagy részében, a katedrálisokban és palotákban, és a bányászok által kitermelt márványra és ércekre volt szükség az ókori vagy a középkori csodálatos szobrok elkészítéséhez is. Minden korban fontosak voltak az ékszerek is a vallási és a világi életben egyaránt. Ehhez is bányákra és bányászokra volt szükség. Ritkán gondolunk arra, hogy az emberiség kultúrkincseihez mennyi munkára, verejtékre volt szükség, és mennyi áldozatot követelt ez a tevékenység az elmúlt évszázadokban.

Itt Selmecbányán, az 1735-ben alapított bányászati iskolát, amelyet Mária Terézia császárnő 250 évvel ezelőtt kiadott dekrétumával akadémiai rangra emelt, éppen azzal a céllal létesítették és fejlesztették, hogy a diákok elsajátítsák koruk legkorszerűbb természettudományos és szakmai ismereteit a gazdaságos és biztonságos bányászati tevékenység folytatásához. A császárnő tanácsadói világosan látták, hogy a 18. század elején az addig alkalmazott bányászati technológiákkal kitermelhető ásványi nyersanyag készletek elfogytak, ezért új technológiákra és új technikai eszközökre volt szükség további készletek letermeléséhez. Visszatekintve a selmecbányai bányászati iskola, majd az Akadémia megalapítására és támogatására, megállapítható, hogy az uralkodó kora kihívására a legjobb választ adta. Az Akadémia tanárai között kiváló tudósokat és

mérnököket látunk, akik nagy hatással voltak a diákokra, és nagymértékben hozzájárultak a bányászati és kohászati technológiák fejlesztéséhez. A selmeci Akadémia rövid idő alatt a bányászati–kohászati szakterületen Európa-szerte ismert tanintézeté vált.

A szakmai eredmények mellett a Habsburg Birodalom tartományaiban közismert volt az is, hogy itt Selmezbányán tartalmas és pezsgő kulturális élet is folyt. Petőfi Sándor költő érdeklődését is ez a szellemi élet keltette fel, aminek hatására eljött a városba, és az Evangélikus Líceum diákja lett. Nagy álma, hogy színtársulatot hozzon létre, végül nem valósult meg, de a város nagy hatással volt rá. Mindez azt bizonyítja, hogy Selmezbánya szellemi kisugárzása a birodalom nagy részében érezhető volt.

Nagy öröm számunkra, hogy Selmezbánya 1993 óta a világörökség része, ami lehetővé tette a város történelmi épületeinek a felújítását és a múlt emlékeinek a gyűjteményes feldolgozását. Bár a bányászat ma már nem játszik szerepet Selmezbánya életében, a városnak ezt az arcát számos múzeumi tárlat és a szabadtéri Bányászati Múzeum is őrzi. A város büszkén vállalja bányász múltját és a bányászattal kapcsolatos hagyományait. Nagy öröm számunkra, hogy a bányászati emlékeket ápoló és az akadémiai hagyományokat idéző rendezvények lehetőséget biztosítanak a magyar diákok és a szakmai szervezetek képviselőinek is a közös találkozásra és ünneplésre.

Zdar Boh! Glück auf! Jó szerencsét!”

A „Deklarációról” való megemlékezés a bányászklub énekével zárult.

A 250 éves évforduló tiszteletére rendezett „Alma Mater” ünnepség délután 17.00 órakor a Városháza előtt kezdődött, melyen az OMBKE 60 fővel képviseltette magát. A bányászhimnusz elhangzását és a polgármester üdvözlő beszédét követően felolvasták Theodor Peichner ajánlását Mária Teréziának és Mária Terézia határozatát szlovák, német és magyar nyelven,

2. kép

majd a Városházával szemben lévő emlékfalon a selmezbányai Akadémia szellemi örökségét vállaló utódintézmények, karok vezetői, diákjai, a bányász–kohász egyesületek képviselői és Selmezbánya város képviselői koszorút helyeztek el (2. kép)

Ezt követően az ünneplők bányáslámpákkal és fáklyákkal, selmeci nótákat énekelve a Városházától az Akadémia épületeihez vonultak.

A Bányászati Palota előtt ünnepélyesen leleplezték a Mikoviny Sámuel Középiskola igazgatója, Jan Totkovics által a jubileum alkalmára készített fekete márvány emléktáblát (3. kép). A Bányászati Palota aulájában a bányászklub hangjai után a jelenlegi selmezbányai középiskolák igazgatói és a szellemi örökséget vállaló utódkarok képviselői szölkáltak. Nagy sikert aratott Jan Novák magyarul és szlovákul elmondott beszéde, melyben felvetette, hogy a selmeci Akadémia falai valamilyen közép-európai együttműködést is reprezentáló oktatási intézménynek adhatnának helyet.

3. kép

A Miskolci Egyetem nevében dr. Gácsi Zoltán, az Anyagmérnöki Kar dékánja köszöntötte az ünneplőket:

„Tisztelt Polgármester Asszony, Tisztelt Rektor Urak, Dékán Urak! Hölgyeim és Uraim!

Tisztelettel és őszinte, meleg barátsággal köszöntöm a Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi Kar tanácsa, professzorai, oktatói kara és hallgatói nevében az ünnepség résztvevőit.

Kedves Erdészek, Bányászok, Kohászok! Közösek a gyökereink!

Mindnyájan büszkén vállaljuk a selmeci örökséget, vagyis a kor színvonalának megfelelő, igényes elméleti képzést, a kiscsoportos gyakorlati oktatást, az egymás iránt érzett felelősséget, a szakmaszeretetet, s nem utolsósorban a hagyományok ápolásának közösségformáló, felemelő érzését. Mennyire időszerűek és létfontosságúak ezek az értékek ma is!

A XXI. századba lépő Magyarországon és az európai felsőoktatási térségben a magas színvonalú tudományos teljesítményre, a gyakorlatorientált képzésre, a

természettudományos és műszaki oktatás megerősítésére – éppen Európa és benne országaink versenyképességének javítása érdekében – nagyobb szükségünk van, mint korábban bármikor.

Bár a történelmi események a selmeci akadémia jogutódjait és szellemi örököseit több száz kilométerre eltávolították egymástól, a hagyományok tisztelete és ápolása mindvégig összekötő kapocs maradt. A Miskolci Egyetem történelmi karainak hallgatói, oktatói és a végzett mérnökök továbbvitték és töretlenül ápolják mai is a Selmecen kialakult, Sopronban és Miskolcon továbbfejlődő történelmi örökséget. Az egykor közösen működő szakok és tudományterületek között napjainkban is élénk a kapcsolat, elevenen él a közös múltunk és hagyományaink tisztelete.

A Műszaki Anyagtudományi Kar (a korábbi Kohómérnöki Kar) ma a Miskolci Egyetemen működik, büszkén hirdeti, hogy jogutódja a selmeci akadémiának, tiszteli és ápolja a hagyományokat, a tudomány, az ipar fejlődéséhez alkalmazkodva folyamatosan fejlődik.

A mai ünnepség hirdesse barátságunkat, kössön össze bennünket, s ébresszen szép emlékeket bennünk: Selmec polgáraiban, minden bányász, kohász és erdész hallgatóban, oktatóban.

Vivat Akadémia! Vivat Professores!

Üdv az Erdésznek! Jó szerencsét a bányásznak, Legyen fényes sikere a kohásznak!”

A Bányász Palotában tartott ünnepséget követően a Miskolci Egyetem és az OMBKE képviselői koszorút helyeztek el az Akadémia megalapításáról megemlékező emléktáblánál. A koszorúzás alkalmával dr. Patkó Gyula, a Miskolci Egyetem rektora mondott néhány személyes gondolatot a selmecbányai Akadémia hagyományainak jelentőségéről. Ezt követően dr. Nagy Lajos, az OMBKE elnöke a Grand Matej szálloda éttermében mondott pohárköszöntőt az ünnepségen megjelent OMBKE-tagok és a Miskolci Egyetem képviselői tiszteletére.

(G.P.A.)

A selmeci Bányászati Akadémia alapítási és évfordulós emlékérméi

(A zalaegerszegi Magyar Olajipari Múzeum gyűjteményéből)

A selmeci Bányászati Akadémia alapításának emlékérmé (Kovács Dezső)

A 100 éves selmeci Bányászati Akadémia emlékérmé

A 200 éves selmeci Bányászati Akadémia emlékérmé (B. Kodymová)

A Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Akadémia új épületének felavatási emlékérmé (Gerl Károly)

250 éves a világ első felsőfokú műszaki tanintézménye

Jubileumi ünnepség a Miskolci Egyetemen

A bányászati–kohászati szakemberképzés akadémiai szintre emelésének 250. évfordulójáról 2012. december 13-án ünnepség keretében emlékezett meg az utódintézmény, a Miskolci Műszaki Egyetem. A Díszaulában a mintegy négyszáz fő ünnepelő, köztük az OMBKE nagyszámú egyenruhás tagjai, állva tisztelegtek az egyetem karainak bevonuló zászlói előtt, mely zászlókat a Selmechányán megalakult OMBKE adományozta korábban az egyetem karainak.

Az egyetem Díszaulájában tartott ünnepi ülés elnökségében helyet foglalt dr. Patkó Gyula, a Miskolci Egyetem rektora, dr. Tihanyi László, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karának dékánja, dr. Gácsi Zoltán, a Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi Karának dékánja, dr. Faragó Sándor, a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora, dr. Lakatos Ferenc, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának dékánja, Mengyi Roland miniszteri biztos, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnöke, Abдай Géza, Sopron város alpolgármestere. Az ünnepség díszvendége volt dr. Habsburg György, Magyarország Rendkívüli és Meghatalmazott Nagykövete (1. kép).

1. kép

Nemzeti himnuszunk eléneklése után dr. Patkó Gyula rektor, a Miskolci Egyetem Szenátusa, az egyetem professzorai, tanárai és növendékei nevében köszöntötte a megjelenteket, kiemelt tisztelettel az ünnepség tagjait, majd a következő szavakkal nyitotta meg az ünnepséget:

„Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!

A mi földi életünk olyan, hogy a dolgozós hétköznapiakat ünnepek szakítják meg, és ez jól van így. Ma Jubi-

leumi Ünnepséget tartunk. 250 évvel ezelőtt, 1762. október 22-én írta alá Mária Terézia királynő azt a dekretumot, amely a Selmechányai Bányatisztképző Iskolát akadémiai rangra emelte.

Az Akadémia története azonban sokkal korábban kezdődött. A történelemből jól tudjuk, hogy a XVIII. sz. elején hatalmas anyagi és energiaválság söpört végig Európán. Az addigi módszerekkel, technológiákkal kitermelhető ásványi kincsek és az elérhető energiaforrások kimerülőben voltak. Mi 277 év távlatából hálával gondolunk III. Károly magyar királyra, aki VI. Károly néven német–római császár is volt, és az Ő tanácsadóinak döntésére, akik válaszul erre a súlyos anyagi és energiaválságra beruháztak a felsőoktatásba, és létrehozták Selmechányán a Bányatisztképző Iskolát, a Bergschulét, a világ első műszaki felsőoktatási intézményét. Tudjuk, hogy abban az időben a Magyar Királyság területén a középiskolai és az egyetemi oktatás nyelve latin volt, mivel ezek az intézmények többségükben egyházi fenntartásúak voltak.

A selmeci Bányatisztképző Iskola a királyság és a birodalom első állami felsőoktatási intézménye volt, és az oktatás a birodalom kancelláriájának nyelvén, németül zajlott. A Bergschule első professzora Mikovinyi Sámuel, a kor reneszánsz polihisztorja volt.

Az oktatás nyelvéről elmondottak alapján láthatjuk, hogy az itt tanuló diákok és tanárok – az anyanyelvükön kívül – jól beszélték az akkori európai közvetítő nyelveket, a latint és a németet. Az iskola célja műszaki, igazgatási és jogi vezetők szakemberképzése volt elsősorban a kincstári bányászati, kohászati szervezet számára, másodsorban a magánbányászat számára.

Az alapítók helyesen mérték fel, hogy az ipari forradalom kiteljesedésével nagy szükség van gépészetben, pénzügyészetben, építészetben, erdőgazdálkodásban és kémiai járatos szakemberekre. Az oktatás első évében a természettudományos alapok, matematikai, gépészeti, mechanikai, rajzoktatás, építészeti tanulmányok oktatása folyt, később a diákok öt szakon tanulhattak tovább: 1. bányaművelő és bányajogász, 2. bányamérő, 3. ércelőkészítő, 4. kémlelő és kohász, 5. pénzügyészet szakokon.

A Bányatisztképző Iskolának nemzetközi professzori kara és nemzetközi diáksága volt, mivel az egész birodalom számára képeztek szakembereket. A ránk maradt adatokból jól tudjuk, hogy Selmechányán a világ leg-

jobban megbecsült professzorai tanítottak és kutattak. A professzorok alkotó munkásságukkal és kutatási eredményeikkel jelentősen hozzájárultak az ipari forradalom kiteljesedéséhez és a birodalom, továbbá a magyar királyság műszaki kultúrájának felemeléséhez.

Jól tudjuk, hogy Mária Terézia királynő 1762-ben a birodalom és a magyar királyság felsőoktatását is átszervezte, az addigi Bergschulét akadémiai rangra emelte, és az új intézmény neve Bányászati Akadémia, Bergakademie lett. Az első tanszékre Nicolas Jacquin-t nevezte ki, akinek szobra itt jobb oldalon látható. Jacquin professzorról tudjuk, hogy az Ő méréseire hivatkozva mondta ki Antoine Lavoasier a flogiszon elmélet cáfolatát és az anyag- és energiamegmaradás elvét. A neves professzorok közül említsük meg Born Ignácot, aki 1786-ban a Selmec melletti Szklenőfürdőn létrehozta a világ első Műszaki Tudományos Egyesületét, a Societät Bergbaukundét. Ennek az egyesületnek számos külföldi tagja is volt, többek között az említett Lavoasier, Johann Wolfgang Goethe és James Watt.

Born Ignác professzorról tudjuk, hogy róla mintázta Mozart a Varázsfuvola Sarastro figuráját. De említhetnénk Christian Doppler, Doppler Keresztély professzort, sok más híres tudományos eredmény mellett a Doppler-elv felfedezőjét, akinek a szobra tőlem balról a harmadik. Nehéz lenne valamennyi professzor személyét és kiemelkedő tudományos munkásságát egy rövid bevezető szövegben felsorolni, az Ő szobraikat itt az aula két oldalán láthatjuk.

A Bányászati Akadémia folyamatosan fejlődött. Elismertségére jellemző, hogy európai hírű volt a szilárd természettudományos alapok átadása mellett a hallgatók öntevékeny laboratóriumi munkája. 1794-ben, a Párizsi Műszaki Egyetem alapításakor az École Polytechnique professzorai Selmecbányára mentek, hogy tanulmányozzák és átvegyék a selmeci oktatási módszereket, amely később egész Európában elterjedt.

Az Akadémián kezdetektől fogva jelentős erdészeti oktatás is folyt. 1808-ban létrehozták az Erdészeti Tanintézetet, melynek első professzora Henrik Dávid Wilckens lett. 1846-tól az intézmény új neve k. k. Berg- und Forstakademie, Bányászati és Erdészeti Akadémia, ahol már a mérnöki tanulmányok négy éven át tartottak.

Az 1848-as magyar forradalom kezdetén a különböző nemzetiségű diákok egyetértésben álltak a forradalom ügye mellé, a magyar trikolor mellé kitűzték a szláv nemzetiségű diákok zászlóit is. Később azonban sajnos a nemzetiségi villongások oda vezettek, hogy a német diákok néhány professzor kíséretében Leobenbe, a szláv nemzetiségűek pedig Příbramba, később Ostravára mentek. A magyar diákok részt vettek a szabadságharc hadműveleteiben, többségükben műszaki tisz-

tekként szolgáltak. Az Ő tevékenységüknek állít emléket Bona Gábornak, egyetemünk professzorának a mai napon megjelent könyve, a '48-as forradalom és szabadságharc selmeci diák katonai forradalmáiról.

Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezéssel a magyarországi bánya- és kohóipar, s vele együtt a bányász, kohász és erdész felsőoktatás is magyar állami irányítás alá került, és fokozatosan bevezették a magyar oktatási nyelvet. 1904-től az intézmény új neve Bányászati és Erdészeti Főiskola lett. A századfordulón adták át az Akadémia új főépületeit: 1892-ben az Erdészeti, 1900-ban a Bányászati Palotát, 1912-ben a Kémiai Intézetet, 1913-ban az ugyancsak korszerű felszereltségű Vaskohászati Anyagvizsgáló Laboratóriumot.

Az I. világháború végén az Akadémia diáksága azon kevesek közé tartozott, akik fegyveresen szálltak szembe a francia vezénylesű cseh hódító katonasággal, és mindaddig a helyükön maradtak, amíg a Magyar Hadügyminisztériumtól parancsot nem kaptak, mely szerint Hadbírótság elé állítják azt, aki a hódítóknak ellenáll.

1919 tavaszán a Főiskola Selmecről teljes tanári karával és hallgatóságával, oktatási felszereléseivel, berendezéseivel és könyvtárával Sopronba települt át. 1921-ben részt vett az osztrák hódítók elleni Sopron környéki harcokban. Az Ágfalvi csatában az ifjúságnak hősi halottjai is voltak. A diákság részt vett a terület hovatartozását előkészítő népszavazás megszervezésében. Nekik is köszönhető, hogy Sopron a hűség városa lett. A Főiskola 1934-től 1949-ig a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karaként működött.

1949. augusztus 19-én jelent meg az 1949. évi 23. tv., amely rendelkezett az ország második műszaki egyetemének felállításáról. Ezzel létrejött Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetem Bánya-, Kohó- és Gépészmérnöki Karral. A kohász tanszékek 1953-ban, a bányász tanszékek 1950-ben települtek át Sopronból Miskolcra. Innentől kezdve az ősi alma mater bányász-, kohász- és erdészképzése különvált. A soproni és a miskolci karok azonban azóta is őrzik az egymáshoz tartozás és a selmeci örökség eszmeiségét.

1956-ban az egyetem hallgatósága Sopronban is és Miskolcon is jelentős szerepet vállalt a forradalom és szabadságharc eseményeiben.

Az elmúlt évtizedekben a soproni és miskolci egyetemi székhelyek hatalmas fejlődésen mentek át. 1990-től a Nehézipari Műszaki Egyetem neve Miskolci Egyetemre változott, a soproni karok is folyamatosan fejlődtek, és mára mindkét intézmény igazi Universitássá vált. Nagy öröm számunkra, hogy ezen a neves jubileumon mi, a selmeci Akadémia utódai, a soproniak és miskolciak együtt ünnepelünk.

Mit üzen számunkra 250 év távlatából a megőrzött selmeci örökség? Ha Mária Terézia és az Ő tanácsadói, az ősi selmeci Akadémia professzorai itt lennének velünk, bizonyára elmondanák, hogy nemzetünk felemelkedéséhez kiemelkedően felkészült szakemberekre van szükség. Elmondanák, hogy vigyázzunk arra a kincsre, amelyet Ők a selmeci örökségként ránk hagytak. Elmondanák, hogy őrizzük a selmeci hagyományokat, szeressük és féltsük úgy a tehetséges hallgatókat, ahogyan azt Ők tették, hiszen az egyetemeinken őrzött tudás, a tanuló ifjúságban rejlő és kibontakozó tehetség a nemzeti kincsünk része. Elmondanák, hogy segítsük az ipar, a gazdaság, a társadalom felemelkedését, ahogy sokszor nehéz időkben megélve Ők is tették.

Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!

Az elmondottakból látható, hogy őseink gazdag örökséget hagytak ránk. Örömmel tölt el, hogy mind Sopronban, mind Miskolcon őrizzük, és diákjainknak folyamatosan átadjuk a selmeci hagyományokat. Nekünk 250 év eltelte után az a legfontosabb kötelességünk, hogy jól sáfárkodjunk azzal az örökséggel, amelyet elődeink ránk hagytak.

Ezekkel a gondolatokkal a mai Jubileumi Ünnepeinket megnyitom. Kívánok az elkövetkezendő évtizedekre és évszázadokra a selmeci örökség folytatóinak és ápolóinak jó erőt, egészséget, és az Akadémia ősi köszöntésével Jó Szerencsét!”

Patkó Gyula ünnepi beszédét követően Mengyi Roland miniszteri biztos, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnökének köszöntője hangzott el. Az üdvözlések után Rosta István egyetemi tanár, a kaposvári egyetem professzora „A Selmeci Akadémia kisugárzó hatása” címmel, Poór János professzor (Habsburg-kori Kutatások Közalapítvány) „Mária Terézia történelmi jelentősége” címmel tartott előadást.

Az ünnepség alkalmával a főépület előcsarnokában emléktáblát avattak (2. kép) az évforduló, a jeles történelmi esemény és az azt elrendelő, jóváhagyó

2. kép

Mária Terézia császárnő és magyar királynő tiszteletére. (Az emléktábla domborműve Matthäus Donner 18. sz.-i osztrák éremművész selmecbányai akadémiai jutalomérmének felhasználásával készült, Varga Éva miskolci szobrászművész alkotása.) Az emléktáblát dr. Habsburg György avatóbeszédét követően dr. Habsburg György és

dr. Patkó Gyula leplezte le. A selmecbányai Akadémia jogutód történelmi karainak nevében dr. Patkó Gyula, dr. Faragó Sándor, dr. Tihanyi László, dr. Gács Zoltán és dr. Lakatos Ferenc helyezték el koszorút.

Ezt követően az egyetem főbejárata előtt az egyetem rektora és dékánjai jelenlétében a Hallgatói Önkormányzat képviselői, Veres Gábor és Csoma Tibor Áron helyezték el az időkapuszulát – üzenetként a jövő generációjának (3. kép).

3. kép

A teljes elnökség jelenlétében avatták fel a főépület első emeletén a hagyományokat szimbolizáló „Selmec” és „Sopron” termeket, amelyekben az adott oktatási időszak tárgyi emlékei, dokumentummásolatai kerültek kiállításra. A Selmec Termet dr. Patkó Gyula és dr. Faragó Sándor rektorok avatták fel. Az akadályoztatása miatt távol maradó Nadežda Babiaková, Selmecbánya polgármester asszonyának avató beszédét Kőmives Tibor levéltáros olvasta fel. A Sopron Termet Abdai Géza, Sopron város alpolgármestere avatta fel (4. kép).

Az ünnep alkalmából a 120 éve a selmecbányai Akadémián megalapított OMBKE elnöke, dr. Nagy Lajos zászlót adott át a Miskolci Egyetem rektorának (5. kép). Az egyesület által adományozott nemzeti

4. kép

színű egyetemi és egyesületi zászlók az új rektori irodában kerültek elhelyezésre.

5. kép

Dr. Patkó Gyula rektor Mária Teréziát ábrázoló bronz domborműveket adott át Habsburg Györgynek és dr. Faragó Sándornak. A domborművek és az emléktábla plakettje a 2012. év üzetememberének választott dr. Sándor József kohómérnöknek, a FÉMALK Zrt. tulajdonos vezérigazgatójának, az OMBKE tiszteleti tagjának adományára.

Dr. Patkó Gyula rektor zárszava és a Szózat hangjai után az ünnepség a bányász-, erdész- és kohászhimnuszok eléneklésével zárult, majd Beethoven IX. szimfóniájának hangjai kíséretében kivonultak az egyetemi zászlók. A vendégek tiszteletére tartott fogadáson dr. Faragó Sándor, a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora mondott pohárköszöntőt.

6. a) kép

6. b) kép

Az egyetem Műszaki Földtudományi Kara az ünnepi eseményre meghívott vendégeinek díszes emléklappal és emlékéremmel kedveskedett. (Az érme előlapján a selmeci Bányászati Akadémia M. Donner F. által készített tanulmányi érmének másolata, hátoldalán két koronás dísz között „Az 1735-ben indult / bányász-kohász felsőoktatás / akadémiai rangra emelésének / 250 éves évfordulója / alkalmából / 2012” felirat szerepel (6. a–b kép).

A sok helyszínen zajló, megható és felemelő ünnepség rendkívül fegyelmezetten és olajozottan zajlott – a szervezők munkájának és a közreműködő egyenruhás bányász-kohász hallgatóknak köszönhetően. Az ünnepség fényét emelte a miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Intézet énekkarának és hangszereseinek művészi élményt nyújtó közreműködése.

(G.P.A.)

BÁNYÁSZATI-KOHÁSZATI ÉS FÖLDTANI KONFERENCIA ERDÉLYBEN BESZTERCE, 2013. április 4–7.

Az OMBKE közreműködésével az EMT által szervezett erdélyi konferencia részletei és a jelentkezési lap megtekinthető a www.emt.ro, illetve a www.ombkenet.hu honlapokon.

A konferenciához kapcsolódóan az OMBKE Budapestről autóbust indít, melynek programja:

- április 4. (csütörtök):** 7.00 órakor indulás Budapestről (autóbusszal). Útvonal: Bp.–Debrecen–Beszterce a szükséges megállásokkal. Útközben ebéd. Szállás Besztercén.
- április 5. (péntek):** Szakmai kirándulás: Beszterce, Sófalva, Árokajka, Somkerék, Bethlen, Désakna, Szamosújvár. Útközben ebéd.
- április 6. (szombat):** Délelőtt: a konferencia megnyitója, plenáris előadások. Délután: szekció előadások, a kísérőknek városnézés. Este: állófogadás.
- április 7. (vasárnap):** 8.00 órakor hazaindulás. Útközben ebéd. Budapestre érkezés kb. 21.00 órakor.

Az autóbusszal utazók részére az utazás és a szakmai kirándulás költsége: **34 000 Ft.** (2013. február 25-ig történő befizetés esetén **30 000 Ft.**) A konferencia az ÁFA területi hatályán kívül esik, ezért a költségek ÁFA-mentesek. Ezen felül természetesen a konferencián résztvevőknek az internetről letölthető jelentkezési lapon feltüntetett konferencia részvételi díjak, szállásdíjak és a résztvevők által megjelölt étkezések költségeivel növelt összeget kell az OMBKE-nek készpénzben vagy átutalással megfizetniük.

Az úttal kapcsolatban az OMBKE titkárságán (Csányi Judit, telefon: 201-7337) vagy az ombke@ombkenet.hu e-mail címen lehet érdeklődni.

Jó szerencsét!

A selmeci Akadémia kisugárzó hatása és gazdasági tényezővé válása*

PROF. DR. ROSTA ISTVÁN egyetemi tanár, tudománytörténész, Kaposvári Egyetem

ROSTA ISTVÁN okleveles közgazdász

A selmeci Akadémia kisugárzó hatása több síkon is értelmezhető. Megmutatkozott magyarországi, európai és Európán kívüli, világméretű hatásokban is. Más szempontok szerint érvényesült a felsőoktatásban, a tudományban és a gyakorlati gazdasági életben. Kimutatható személyes jelenlét, megnyilatkozások, előadások, megjelenések formájában, továbbá felfedezések, találmányok által és írásművek kisugárzó hatásaiban szintén. A fentiek nemritkán egymással ötvöződve, integrálódva mutatkoztak meg, – szétválasztásuk nem is mindig volt lehetséges.

Száz évvel Pázmány Péter 1635-ös nagyszombati egyetemalapítása után, vagyis 1735-ben nyitotta meg kapuit Selmecbányán a bányászati iskola (Selmecbányai Bányatisztképző Intézet), amelynek kezdeti színvonaláról Faller Gusztáv a XIX. század végén a következőket írta: „*Eleintén ugyancsak gyakorlati bányász iskolának neveztetett, azonban már keletkezése óta magán viselé egy felsőbb bányászati tanintézetnek jellegét, ...*” (Faller 1871. 1., 2.). 1735-ben III. Károly a selmecbányai főkamaragrófnak azt az instrukciót adatta ki, amely a csehországi Joachimstahlban (a későbbi Jáchimovban) egy már 1716-tól érvényben volt uralkodói utasításra épült. Az említett joachimstahli utasítás ott „évente négy növendék három évig tartó oktatásáról” szólt (Gyulay, 1970. 652., 653.). Ez is része volt annak, hogy a XVIII. század elején a gazdasági élet Európa több országában is élénkület látszott. A selmecbányai intézet – mint később látni fogjuk – nem csupán a hazai kémiai tudományok fejlődésében játszott nagy szerepet, hanem egyszersmind Selmecbányát a korszak egyik fontos tudományos központjává tette. Nem kevés szerepe volt ebben már a kezdeti időszakban Mikoviny Sámuelnek (1700–1750).

„Mikovinyt 1735-ben kinevezték a Selmecbányán felállított bányatisztképző iskola első tanárává ... Selmecbányán matematikát, mechanikát, hidraulikát oktatott és a föld- és bányamérési gyakorlatokat vezette ... Előadásai számos hallgatót vonzottak Selmecre, hírneve adott tekintélyt az első magyarországi műszaki intézetnek, ...” (Molnár 1986. 207.) Mikoviny a bányatisztképző katedrájáért egy vármegyei mérnöki tisztséget

cserélt fel, amelyet Pozsonyban töltött be 1725 és 1735 között. (Erre az időszakra esik az az 1728-ban készített térképe, amelynek szövege Mikoviny Sámuel magyar „ingenieur”-nek nevezi.) Az ő munkássága nyitotta meg hazánkban a „matematikailag felépített térképek” korszakát (Radó, Papp-Váry 1974. 72.). Csillagászati helymeghatározásokra és háromszögeléssel kiszámított távolsági adatokra alapozva Mikoviny készítette el a Balaton első olyan térképét is, amelyet már pontos, mérnöki felvételezésen alapuló munkának lehet tekinteni. A Balaton-térkép 1732-ben készült el 1:90000 méretarányban. Nemcsak partvonalat jelző térkép volt ez, hanem mélységi adatokat is tartalmazott. Mikoviny a mélységi adatokat szondázórúddal vagy mérőkötéllel határozta meg. Ennek a módja az volt, hogy észak-déli irányban több helyen átcsonakázta a tavat, közben többször lebocsátotta a mérőkötelet, illetve a beosztással ellátott mérőrudat. A mérés helye és a part közötti távolságot becsléssel határozta meg.

Mikoviny térképei közül ismertek a Dunát ábrázoló alkotásai, továbbá vagy ő, vagy a tanítványai készítették „a legelső Tisza-vidéki térképeinket... az 1750 előtti években” (Fodor 1957. 145.). Ezek az utóbbiak megyei térképek (Ung, Ugocsa, Zemplén, Abaúj, Borsod, Szolnok, Békés, Heves, Jász-Kun), de kiolvasható belőlük az egységes elgondolás és a tervszerűsége törekvés. (Egy Ung megyei térkép – a XVIII. század közepéről, és nem Mikovinytól ugyan – tartalmaz tiszai kanyarátmentséseket, tehát igen korai szabályozási szándékot.) Mikoviny köréből származó kéziratos térképek vannak Abaúj megyéből is, az 1750-et megelőző évekből. A Sajó felvétele és szabályozása azonban a rövid síksági szakasz miatt aránylag kis problémát okozott. (A Bodroggal már más volt a helyzet.)

Mikoviny életrajzából és a korabeli térképek keletkezésének körülményeiről néhány adat ellentmondásos. Jénai egyetemi tanulmányait illetően viszonylag megbízhatóak a források. „A további életrajzi adatok közül följegyezhetjük, hogy középfokú iskoláit Mikoviny Baker szerint is Losoncon végezte, egyetemi tanulmányait pedig 1721. június 30-tól 1722. június 30-ig a Nürnberg melletti Altdorfban kezdte, s 1723. október

* Elhangzott 2012. december 13-án a Miskolci Egyetem 250. éves jubileumi ünnepségén.

4-től a jénai egyetemen folytatta, hol mérnöki képesítést nyert.” (Faller 1939. 271.)

Mikoviny munkatársi gárdájába tartozónak szokták tekinteni többek között: *Kovács Sándort* (Geszt környékének térképe, 1738), *Frits Andrást* (a Duna pozsonyi szakaszának felvétele, 1752; a Rába felvétele), *Kovács János* kamarai mérnököt (a Dunántúl egyes részeinek felvétele). 1734 körül Pozsonyban Mikoviny munkatársa volt – levelezések tanúsága szerint – „Morvai geometra” (Országos Levéltár, Budapest. P. 1764. Balassa Levéltár. 6. csomó. 2. tétel. No. 761., No. 762., Mikoviny Sámuel ezeket a leveleket magyar nyelven írta.). *Frics András* (*Frits András Erik*) XVIII. századi mérnök és térképész szintén *Mikoviny Sámuel* köréhez tartozott, mint e körnek egyik legjelentősebb tagja. (Sok Mikoviny-térképet fejezett be vagy bővített meg és adott ki.) Munkásságának fő körzetei: Pozsony környéke, a Felvidék, a Dunántúl és a Száva mente. Előbb kamarai, majd megyei mérnök volt (Magy. Életrajzi Lex. I. 545.).

Valószínűsíthető, hogy *Frits* készítette el a Rába kapuvári és győri ágának legelső térképét, részletes vízrajzzal. Egyik térképe még teljesen ősi állapotban ábrázolja a Rába Rábapatoná és Mórchida közti szakaszát (Fodor 1957. 41.). Itteni működésének körébe tartozik, hogy 1762-ben tervezetet készített a Hanság és a Fertő átfogó rendezésére. Megelőzőleg 1759. február 22-én a Helytartótanács Sopron, Vas és Győr megyéket a szabályozások ügyében közös megegyezésre utasította. Ennek nyomán a Szanyban összeült megyei küldöttségek (1759. június 17.) kiadták ezt a fontos megbízást *Frics Andrásnak* (Szekendi 1938. 13.). A Rába-szabályozás ügyében *Fricsnek* nehezen akadt megfelelő utóda – az ő tervezetei után mintegy négy évtizedes pangás következett (Szekendi, 1938. 21.).

Fodor Ferenc is említést tesz (1955-ös munkájában) *Fritsch* nevű mérnökökről, akik XVIII. századi kamarai mérnökként „jurat. Geometra”-nak nevezték magukat: „*Fritsch András Erich, Mikoviny munkatársa, 1756 táján működött. Fritsch Károly 1750 táján keltezte a térképeit*” (Fodor 1955. 11.).

A már említett Mikoviny Sámuel (1700–1750) mellett a *Mária Terézia* nevével fémjelzett korszak néhány további neves földmérője *Liesganig József* (1719–1799) jezsuita tanár, *Neu Sándor* (1736–1803) ezredes, *Bedekovich Lőrinc* (1750–1839). *Liesganig* munkásságának egyik értéke, hogy „Több alapvonalat létesített a monarchia területén, ... Országunk területére a „szegedi alapvonal” esik, melyet háromszöghálózattal Péterváradig fejlesztett (1769). A szegedi alapvonal az első, nagy szabotossággal megmért háromszögelési létesítmény a hazai földmérés történetében.” (Raum, Balogh, Tóth, Winkler 1976. 16.)

Neu elsősorban katonai felmérésekkel foglalkozott. Már *Mária Terézia* uralkodása után, a II. József-féle I. katonai felmérésben mintegy 60 „mappör” munkáját irányította. *Bedekovich* főleg gyakorlatias kérdésekkel foglalkozott. „Egyik kiemelkedő képviselője... azoknak a gyakorló földmérőknek, hites vármegyei mérnökköknök és matematikusoknak, akik” megalapozást adtak a központilag szervezett állami felmérésekhez (Raum, Balogh, Tóth, Winkler 1976. 18., 20.). Az ilyen megalapozások feltétlenül fontosak voltak az úrbérrendezés nyomán felgyorsult földmérési, térképezési, birtokábrázolási tevékenységekhez. *Milecz Imre*, aki szintén Mikoviny-tanítvány volt, 1760 körül Pozsony környékén, majd Sáros megyében dolgozott (Kosáry 1980. 185.).

Mária Terézia uralkodása alatt a selmecbányai iskolában számos nagyszabású fejlesztés folyt. *Mária Terézia* rendeletére 1763-ban megkezdődött Selmecbányán az ott már 1735 óta fennállott bányatisztképző iskola akadémiává fejlesztése. Az uralkodói rendelet aláírásának dátuma 1762. október 22., így a jogutód Miskolci Egyetem 2012 őszén emlékezett fennállásának 250. évfordulójára. Gazdaságtudományi-gazdaságtörténeti tény, hogy az uralkodói háznak nagy szüksége volt a bányászati és kohászati tudományok magasabb szintre emelésére. Ettől az egész birodalom gazdasági helyzete jelentős mértékben függött.

A magasabb szintű iskola kiépítése a kohászati kémiai és ásványtani tanszék megnyitásával indult. A tudományos rangú létesítmény első professzora (és egyben bányatanácsosa) *Jacquin* lett. Két évvel később létrehozta egy tanszéket a mennyiségtan számára is. Bár a hivatalos akadémiai rangra emelés és avatás csak 1770-ben zajlott le, kétségtelen, hogy a céltudatos fejlesztő munkát 1763-tól, az első tanszék megalapításától kell számítani. A tudomány- és technikatörténeti munkák legtöbbje az 1763-as évet jelöli meg fontos határkönek.

Jacquin 1727-ben született Leidenben, ebben az ősi egyetemi városban, ahol az egyetemi, tudományos hagyományok a XVI. századtól keltezhetők. *Jacquin* a szülőhazájával, Hollandiával, illetve Leidennel haláláig ápolta a kapcsolatait, és a selmeci kémiai oktatás a leideni egyetemre is pozitív hatással volt. Fia 1766-ban Selmecbányán született.

Maga Lavoisier, a nagy francia fizikus és kémikus hivatkozott arra, hogy a tudományos (nem okkultista) kémia megalapozásában az ő „előfutárai” voltak a selmeci *Jacquin* és munkatársai (Lengyel, Proszty, Szarvas 1967. 30.). *Jacquin* 1817-ben hunyt el Bécsben. 1769-től már nem Selmecbányán tanított. Az is *Jacquinnak* köszönhető, hogy Selmecbánya jó hírét még Nyugat-Indiában is ismerték, hiszen ő ott 1754 és 1759

között tudományos expedíciót vezetett, és a kapcsolatai ott később is megmaradtak.

A XVIII. század végén a kísérleti módszerek elsajátítása végett nagyon sok külföldi szakember is felkereste az intézményt. *Nikolaus Jacquin* mellett *Müller Ferenc* (a tellúr felfedezője) és *Ruprecht Antal* neve fémjelzik az akadémia tudományos életét, de rajtuk kívül is még számos tudós neve említést érdemelne. *Müller Ferenc* a periódusos rendszer 52. sorszámú elemének, a tellúrnak elnevezett félfémnek egyik felfedezője. A mineralógusok közül többen ugyanis azon a véleményen vannak, hogy a tellúr felfedezésének dicsőségében három tudós, *Müller Ferencnek*, *Kitaibel Pálnak* és a német *Martin Heinrich Klaprothnak* kell osztoznia. (*Simonyi Károly* világhírű könyvében „A fizika kultúrtörténete” című műben a tellúrnál 1782-es évszám alatt *Müller Ferenc* neve szerepel; – elemek táblázata!) Mindenesetre a felfedezés egyharmad része esetén is világraszóló kisugárzó hatást regisztrálhatunk a Jacquin-tanítvány, *Müller Ferenc* javára, aki az első hazai ásványkémikusunknak tekinthető. Selmezbánya az első tanszék megalapítását követően néhány évtized alatt a bányamérnöki és kohómérnöki tevékenység egyik világhírű központjává emelkedett. Közvetlenül is kisugárzó hatást mutatott nemcsak Európára, hanem a világgazdasági életre is.

Jellemző a selmezbányai bányászati és kohászati műszaki oktatás akkori világszínvonalára, hogy mintául szolgált az itteni iskola többek között a franciák számára is. A Francia Konventben 1794-ben terjesztette elő *Fourcroy* a Közléti Bizottság javaslatát, amely az *École des travaux publiques*, a későbbi *École polytechnique* megalapítását tartalmazta. A javaslat szerint a „példakép” a selmeci Bányászati Akadémia volt, nagyrészt azért, mert Selmezbányán a fizikát és a kémiát nemcsak elméletben, hanem laboratóriumi gyakorlatok formájában is tanították. (Az alig több mint egy évszázada még török igát nyögő magyar kultúrának nem sok olyan területe volt, amely elismerten mintát szolgáltatott a valamivel békésebben fejlődött Nyugat-Európa számára!)

Martos Ferenc kutatásai szerint *Fourcroy* javaslata az alábbiak szerint hangzott el: „A fizikát és a kémiát Franciaországban eddig csak elméletben oktatták. A selmeci bányászati iskola Magyarországon szembezőkö példáját adja annak, hogy mennyire hasznos, ha a hallgatók maguk is gyakorolják azokat a műveleteket, amelyek a hasznos tudományok alapjául szolgálnak. Ott laboratóriumokat nyitottak, felszerelték azokat a szükséges anyagokkal és eszközökkel, hogy a hallgatók meg tudják ismételni a kísérleteket, ily módon saját szemükkel láthassák mindazokat a jelenségeket ... A teljes szöveg a *Moniteur Universel* 1974. szeptember 29-i

számában olvasható.” (Martos 1989., 587. és Martos 1987.)

Az említett „mintául vételnek” természetesen megvoltak a maga előzményei. A XVIII. században *Montesquieu* is bejárta a híres magyar bányavárosokat, Besztercebányát, Körmöcbányát, Selmezbányát, Újbányát. A selmeci professzor, *Delius* 1773-ban megjelent bányaműveléstanát (*Anleitung zu der Bergbaukunst*) 1778-ban Párizsban is kiadták francia fordításban. *Hassenfratz*, a párizsi bányászati főiskola professzora szintén jól ismerte Selmezbányát, és a magyar–francia bányászati tudományos kapcsolatokat hosszan lehetne sorolni tovább.

A Selmezbányán művelt szakterületeket *Delius Kristóf Traugott* „Bevezetés a bányatan elméletébe és gyakorlatába” című könyvében így írta le: „... megalapították Selmezbányán az Akadémiát három osztállyal, és ellátták tapasztalt tanárokkal. Mivel a bányatudomány egyes részeiben a természettudományra és a matematikára támaszkodik, a két első osztályban ezeket vették alaptantárgyaknak. A matematika fontos volt a gazdasági élethez szükséges számítások elvégzéséhez is. Az első osztályban tehát mind a közönséges szám-tant, mind az algebrát, továbbá a geometriát, trigonometriát, aerometriát, mechanikát, hidraulikát és hidrosztatikát tanítják. A második osztályban az ásvány-tant és a kohászati vegytant, valamint ennek a kémlészetre és az egész kohászati, illetve bányászati üzem-tanra való alkalmazását adják elő. Végül a harmadik osztályban a bányaműveléstan összes részeit – az azzal kapcsolatos bányaméréstanal együtt – tanítják, továbbá a bányajogot, a kincstári bányatudományt és – mivel bányahivatalnokoknak az erdészeti terén is alapos ismeretekkel kell rendelkezniük – ezt a tantárgyat is. Mindezeket a tantárgyakat elméletük és az elmélet gyakorlati vonatkozásai szerint oktatják.” (*Delius Kristóf Traugott* 1972. 7.)

A bányaműveléstanban a bányaméréstanon keresztül a földmérés elemei, mint régi mérnöki ismeretkör, továbbá az erdészeten keresztül a később körvonalazódó erdőmérnöki (faipari mérnöki) ismeretkör kezdeményei integrálódtak. (A tananyag tantárgyi elrendezésében tehát részben nyomon követhetők a különböző mérnöki szakterületek egymáshoz kapcsolódásai.) E korszakban fokozottabban szorgalmazták már a céltudatos erdőhasználatot és a „rablógazdálkodás” visszaszorítását. Az erdőmérnöki ismeretek számításba vételének szükségességét a korabeli iratanyagok vizsgálata indokoltta teszi. „CXXX. 1770 körül. Almásy János özvegye kéri Ő Felségét, hogy a tepkei birtokosokat és a pásztói lakosságot a vármegye révén tiltsa el a tepkei erdők jogtalan vágásától... CXXXI. Bécs. 1770. február 5. II. József, mint társzerményező utasít-

ja Nógrád vármegye hatóságát, hogy Almásy János özvegyének kérése alapján vizsgálja meg, vajjon a tepkei birtokosok és a pásztói lakosság, köztük a pásztói apátság is, csakugyan irtják-e az erdőket? S ha igen, ennek véget kell vetni ...” (Békefi 1902. 506., 507.)

Az akadémia egyébként is jó hírét tovább növelte, hogy az 1780-as években Selmezbányán folytatta Born Ignác (1742–1791) az új nemesfém-kinyerési eljárásának kísérleteit. A Selmezbánya melletti Szklenón (Glashütte) pedig a sikeres próbák után felépítették a nagyüzemet. Ugyanitt 1786-ban megalakult az első nemzetközi tudományos társaság, a „Societät der Bergbaukunde”. Minden bizonnyal velejárói voltak ezek annak a műszaki tudományos légkörnek, amely 1763-tól keltezhető az akkori Magyarország neves bányavárosában. A tudományos szervezet létrehozásában jelentős szerepe volt Born Ignácnak.

Born Ignác munkássága és az említett tudományos társaság létrehozása olyannyira lényeges fejezete a magyarországi tudomány- és technikatörténetnek, hogy érdemes és méltányos részletesebben is foglalkoznunk vele. Ignaz von Born erdélyi születésű tudós a fém-arany ércből higannyal való kioldását fejlesztette tovább úgy, hogy lehetővé vált a felhasznált higany visszanyerése. Korábban a fémkinyeréshez az amalgámból úgy párologtatták el a higanyt, hogy a levegőbe jutó higanygőz egyrészt nagyon környezetszennyező, másrészt pedig költséges volt (Martos 1987. 71.). Ez is igen jelentős gazdasági tényezőnek számított az egész birodalom számára.

A XX. század 2. felében megjelent „Lengyel Béla, Proszt János, Szarvas Pál: Általános és szerves kémia” című egyetemi tankönyvben – visszaemlékezve Born Ignácra, Ruprecht Antalra és a XVIII. század végére – az arany amalgamozásáról a következőket olvashatjuk. „Az amalgámos vagy higanyos eljárásnál a finoman porított kőzetet vízzel és higannyal alaposan elkeverik, ekkor az arany egy része a higannyal amalgámmot ad. Az iszapot, mely még aranyat tartalmaz, ezután Born Ignác és Ruprecht Antal selmeci tanár eljárása szerint (1785) gyenge lejtésű amalgamozott rézlemezen folytatják le, mely további aranyat köt meg. A képződött aranyamalgámot a rézlemezről lekaparják. Ezzel az eljárással összesen az érc aranytartalmának kb. 60%-át tudják kivonni. ... Az aranyamalgámból a higanyt ledesztillálják, a retortákban visszamarad az arany.” (Lengyel, Proszt, Szarvas 1967. 902.)

Born, miután beutazta Európa német, holland és francia tudományos központjait, a bécsi udvari gyógyszerárban kezdte meg amalgamozási kísérleteit. Az ipari megvalósítás próbái már Selmezbányán, illetve a Selmezbánya melletti Szklenón folytak. Tulajdonképpen az itt felépített üzem és a megvalósított új eljárás

vonzotta oda 1786 szeptemberében a külföldi szakemberek népes gyülekezetét. A XVIII. század kommunikációs és közlekedési körülményei között rendkívüli jelentőségűnek kell tartanunk, hogy még Spanyolországból, sőt Mexikóból is érkeztek Szklenóra meghívtak, szám szerint 27-en. Ők határozták el ott, az első összejövétel alkalmával, hogy a további kapcsolattartás érdekében létrehozzák nemzetközi szervezetüket. Társaságuk tevékenységi körét az alábbi szakterületekben jelölték meg: „a Föld fizikai leírása (mai terminológiával: geológia), a kémiai tudományra alapozott ásványtan, bányaművelés és az abban alkalmazott gépek, aprítás és mosás (azaz: ásvány-előkészítés), bányamérés, bányászattörténet, végül: kohászat és kohóüzemek” (Martos 1987. 72.).

A bányászati (bányaműveléstani) társaság (Societät der Bergbaukunde) tárgysorozatában a következő szak témákról találunk adatokat: természeti (fizikai) földrajz; kémiai ásványtan; bányagépek, zúzóművek, mosóberendezések; bányaméréstan; bányászattörténet; fémkohászat és kohóberendezések egyrészt olvasztással, másrészt amalgamozással. Mindezeket a bányászati tudnivalókat főleg gyakorlati szempontok szerint kezelték. [Bergbaukunde, 1789., 1790. 83., 84. (3.), (4.)]. A társaságnak voltak rendes tagjai, rendkívüli tagjai és tiszteletbeli tagjai is [Bergbaukunde, 1789., 1790. 84. (4)] Rendes tag volt például Franciaországból „Monsieur Lavoisier” (Bergbaukunde, 1789., 1790. 129.). Szily Kálmán 1888-ban fogalmazta meg a szklenói tanácskozásról, hogy „Kétségtelenül ez volt a legelső ilyen nemzetközi tudományos kongresszus.” (Szily 1888. 3.) Mint látjuk, a szakterületek skálája eléggé széles. Külön érdekesség, hogy fontosnak tartották felvenni a programjukba a tudomány- és technikatörténet egyik részterületét, a bányászattörténetet. A szervezet – a Societät der Bergbaukunde – a XVIII. század utolsó évtizedének beköszöntésekor már 154 tagot számlált a soraiban, sajnos azonban mégsem lett hosszú életű. „Bergbaukunde” címen két kötetben megjelent még ugyan a korabeli bányászat anyaga a társaság gondozásában, de Ignaz von Born 1791-ben bekövetkezett halála a végső impulzust adta meg a széteséshez. Európát a francia forradalom és a napóleoni háborúk foglalkoztatták, újabb bizonyítékot adva arra, hogy a „fegyverzaj” egészében véve mindig visszaveti a tudományos és technikai fejlődést. (Ez csak a haditechnikára nem áll, ám az az „egésznek” csupán egy vékony kis szelete.)

Born Ignác amalgamozó nemesfém-kinyerő eljárásának továbbfejlesztője (néhány gyakorlati probléma kidolgozója) Ruprecht Antal (1750–1808) volt. Ruprecht 1779-ben lett Selmezbányán a kémia–metallurgia tanszék tanára. (Ő mondta ki 1790–92-ben kísér-

letei alapján – egyelőre kortársai által meg nem értve –, hogy az úgynevezett „földek” tulajdonképpen fémek oxidjai, és redukcióval fémeshíthetők.) *Ruprecht* nagy érdeme az oktatásban, hogy a kémiai folyamatok jelölését az elsők között alkalmazta. Szakmai életútja a modern idők kohómérnökének előfutárává avatja őt, aki magas szintű természettudományos (kémiai) ismeretek birtokában nagyon is gyakorlati, technikai problémákat oldott meg, ami a birodalom gazdálkodási körülményeit is hivatva volt javítani. (Tanulmányait részben a selmecbányai Bányászati Akadémián végezte.)

Az akadémia egykori tanítványa és büszkesége *Sártory József*. *Sártory József* (Besztercebánya, 1770 körül – Szomolnok, 1830) végzettsége szerint elsősorban bányamérnöknek tekinthető. 1788 és 1792 között végezte el a Selmecbányai Bányászati Akadémiát. Ezt követően az egri érseki uradalom mérnöke lett, majd 1794-ben térképezte az aggteleki Baradla-barlangot (másolat: az OSZK – Országos Széchényi Könyvtár – térképtárában). Mint királyi kamarai mérnök 1829-ben a Sajó szabályozási tervein dolgozott. (Magy. Életrajzi Lex. II. 1969. 576.)

Sártory (vagy *Sartory*) munkásságában különlegesség, hogy 1963-as adatok szerint tőle származik a világ első, mérnöki igényességű barlangtérképe. „*Mivel azonban 1800-nál korábbi, mérnök által készített barlangtérkép ez ideig sehonnan sem ismeretes, megállapíthatjuk, hogy Sartory József geometra a világon elsőnek készített – éppen a mi csodálatos szépségű Aggteleki-cseppkőbarlangunkról – pontos barlangtérképet 1794 tavaszán*” (Bendefy 1963. 96.). *Sártory* XVIII. századi mérnöki felvétele igen jó megegyezést mutat a csaknem másfél évszázaddal későbbi szabatos állami felvétellel, amelyet 1934-ben készítettek. (140 év alatt a barlangászat és a méréstechnika igen sokat fejlődött!)

Sártory és segítői a hosszúságokat feltehetően mérőszalaggal, az irányokat pedig busszolóval mérték meg, a világításhoz kormozó fáklyákat és gyertyákat használtak. A síkos lejtőkön az előrehaladás is igen veszélyes volt. A kockázatos vállalkozásra jellemző, hogy több mint negyedszázaddal később, 1821-ben *Vass Imre* gömöri hites geometra az ő továbbjutásának határan felvéste a sziklafalra ezeket a szavakat. „1821-ben eddig és nem tovább. *Vass Imre*.” (Bendefy 1963. 93.) Messzebbre jutnia *Vassnak* csak 4 évvel később sikerült. A barlangkutató még *Hochenwart* 1837. évi adelsbergi barlangmérését is az igen korai barlangtérképezések között tartja számon.

Sartory Józsefről *Fodor Ferenc* azt írja, hogy róla „... közelebbit nem tudunk, csupán annyit, püspökségi mérnök volt.” (Fodor 1953.* 217.) *Sartoryról* *Fodor* és *Bendefy* véleménye nem mindenben cseng össze. *Fodor* az 1794-es Baradla-barlangtérképet kezdetle-

gesnek és „látra” felvettnek tekinti. (Fodor 1953.* 217.) A *Sartory*-féle kézirat lap eredetije *Fodor Ferenc* adatai szerint a Nemzeti Múzeumban van.

Az aggteleki Baradla-barlangról igen szemléletes leírást hagyott az utókorra *Csokonai Vitéz Mihály*. A költőt 1801. július 5-én *Raisz Keresztély*, Gömör megye hites földmérő mérnöke kalauzolta a barlangban. *Csokonai* levele, amelyet édesanyjához írt, az első fennmaradt, jó leírás arról, hogy milyen volt az aggteleki Baradla-barlang állapota és járhatósága a XVIII. és a XIX. század fordulóján. (Bendefy, 1970. 349.)

Íme néhány részlet *Csokonai* leveléből! „*Szerencsésen felérkezvén jul. 1. napján Ongára Puky barátommal, 5-én Ragályra mentünk, Ragályi Gedeon urat, a Gömör vármegye vicensúrusát, mint régi jó barátunkat meglátogatni, aki azt a szívességet cselekedte velünk, hogy maga kocsiján és költségin elvitt Agtelekre, a híres Baradla nevű barlangnak megvizsgálására. ... A barlang szája esik egy 271 ölnyi meredek kősziklának az alján, mely kőszikla felitől fogva az aljáig úgy áll, mint az egyenes kőfal, és magosságát lehet kétannynak gondolni, mint a Veres torony. ... Az alján lévő lyukba gugyorodva kell bemenni, és ez az alacsony de széles torkolat mintegy fél fertályóraig tart, amikor az ember a valóságos barlangba bújhat, melynek boltozatjához képest a Nagytemplom magossága és tágassága nem is hasonlítható.*

A kővek úgy csüggenek alá az ember feje felett, mint ha mindjárt nyakába szakadnának; a hang rémítő módon zeng e tágas öbölben. ... Fáklyákkal vezettek két vezetőink, ... fáklyát négy öllel vittünk be, mert ha ebből a vándorló kifogyna, soha a barlangból, melynek még végét senki öszve nem járta, ki nem jöhetne. ... A csepegő kő abból áll, hogy a barlang boltozatjáról szüntelen csepeg a legtisztább, leghűvösebb víz, mely, mihelyt akár az emberre, akármire cseppen, azonnal kővé válik, és így formálódnak lassanként a legszebb figurák. ... Találtunk a barlang fenekén sok ezer ember- és baromcsontokat, melyek a háborús időkre oda futott és rejtett szerencsétleneknek csontjaik. A barlangba hol tekergőssen, hol egyenes hosszú folyással foly el egy háromöles tiszta folyóvíz. ... Vannak benne a leg-egészségesebb és legtisztább források, melyekből magam is kedvemre ittam. ... Néhol félreacsaptunk valami szép kőszikla oldalára, vagy valamely jeles dolognak megnézésére. Illyen volt a többek között egy jókora kőszikla egy oszlop, melyet, ha egy darab kővel ütöttünk, harang módjára kongott. ... Ezt a barlangot bejárta *Townson* anglus, kinek róla relációját óhajtanám Nagy Gábor barátomtól magyarra fordítva megnyerni, ... élő állatot nem találtunk benne, egy a közepébe ug-ráló nagy vízi békánál. Levegőjét jónak érzettem, legalább rossznak és alkalmatlannak nem. ... a vár-

megye ingénieurje minden zegét-zugát kiméri, lerajzolja és kinyomtattatja; ... Onga, 19. jul. 1801.” (Csokonai, 1801., 1973.)

1769 után *Jacquin* utóda Selmecebányán dr. *Scopoli János* (1723–1788) lett, aki egy személyben volt orvos, vegyész, botanikus és bányahivatali ülnök, sőt tanította az ásványtant és a kohászatot is. Ő 1779-ig működött Selmecebányán, majd Páviában lett a kémia és a növénytan professzora. Foglalkozott rovarlattal is. Elvitte a selmeci vegyészeti oktatás sikereit és dicső hírét olasz földre. A tudománytörténet bölcsészeti és orvos-tudorként (lényegében polihisztorként) tartja számon egy olyan korban (a XVIII. század végén), amely korszak már nem kifejezetten a polihisztorok kora, hanem inkább a szaktudományok kialakulásának ideje.

A selmecebányai oktatáshoz és tudományos kutatáshoz az ott kialakított XVIII. századi szakirodalmi háttér is rendelkezésre állt. *Zsámboki László* szerint a selmeci Akadémia „tanmenete” a XVIII. században meghatározta (hosszabb időre is) az akadémiai könyvtár szakrendjét. A hatásuk még a következő századra is kimutathatók, hiszen a XIX. század második felében még mindig a 12 szakcsoportos felosztás volt érvényben: matematika és bányászat; fizika és kémia a bányászat számára; ásványtan és bányászat; kohászat; sótermelés; pénzverészet; érmészet; erdészet; technológia; vegyes tartalmú tudományos művek; irodalom; térképek. Ilyen tizenkettes felosztás volt a bécsi udvari kamara bányászati és pénzverészeti szekciójának könyvtárában is. A pénzverészet szakirodalmi megalapozása közvetlenül is összefüggött a birodalom pénzügyi helyzetével és stabilitásával. „... a Selmeci Műemlékkönyvtár a XVIII–XIX. sz.-ban hazánk legnagyobb bányászati és természettudományos könyvtára volt. A gyűjtemény közelítőleg tartalmazta a korabeli Európában e témákban megjelent összes fontosabb munkát, bár számos angol s francia szerző műve csak akkor került el ide, amikor német fordításban is hozzáférhetővé vált” (Vámos 1977. 30.). A francia nyelvű kivételek közé tartozott *B. G. Sage* néhány műve 1765-ből és 1775-ből, *R. Delisle* „Cristallographie”-ja 1773-ból és *Haüy* „Traité de Minéralogie”-ja 1801-ből (Csiky 1986. 120.). 1862 előtt 3517 mű került a könyvtárba 7353 kötetben. *Zsámboki László* és *Vámos Éva* kutatásaiból kitűnik, hogy a szóban forgó szakterületeken működött mérnököknek a vizsgált korszakunkban a selmeci akadémiai könyvtár jó színvonalú szakirodalmi ellátottságot biztosított. Úgy látszik, hogy a magyar bányászat e tekintetben sem maradt el az európai színvonalától, – sőt!

Hivatkozások és szakirodalmak jegyzéke

[1] *Békefi* 1902.

[2] *Békefi Remig*: A pásztói apátság oklevéltára

1342–1812. A zirczi, pilisi, pásztói és szentgottárdi cziszterci apátságok története. Ötödik kötet. *Hornyánszky Viktor* cs. és kir. udv. könyvnyomdájának sajtója, Budapest, 1902. 512 o.

[3] *Bendefy* 1963.

[4] *Bendefy László*: *Sartory József* geometra, az aggteleki Baradla-barlang legelső térképezője. Földrajzi Értesítő. A Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatócsoportjának folyóirata. Főszerkesztő: *Enyedi György*. XII. évfolyam. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1963., 91–98. o.

[5] *Bendefy* 1970.

[6] *Bendefy László*: *Sartory József* bányamérnök és *Farkas János* bányavállalkozó 1794. évbéli térképe és leírása az aggteleki Baradla barlangról. Bányászati és Kohászati Lapok, Bányászat 103. évfolyam. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület lapja. Alapította: *Péchy Antal* 1868-ban. 5. szám. 1970. május, 339–349. oldalak. 6. szám. 1970. június, 406–412. o. (Kétrészes folytatásos tanulmány.)

[7] *Bergbaukunde* 1789., 1790.

[8] *L. Molnár – A. Weisz*: *Ignaz Edler von Born* und die Societät der Bergbaukunde, 1786. Zum 200. Jahrestag der Gründung der Societät der Bergbaukunde. Wien, 1986. 76. o. (A kötet végén, a 77–129. oldalakon a „Bergbaukunde. Erster Band. Leipzig, 1789.” és a „Bergbaukunde. Zweyter Band. Leipzig, 1790.” oldalai találhatók.)

[9] *Csikó* 1986.

[10] *Csikó G. – Dudich E. – Póka T. – Zsámboki L.*: Francia–magyar kölcsönkapcsolatok a földtani tudományokban 1832 előtt. Technikatörténeti Szemle XV. 1985. Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1986. 119–123. o.

[11] *Csokonai* 1801., 1973.

[12] *Csokonai Vitéz Mihály* minden munkája. II. Magyar Remekírók Sorozat. Összegejtötte, a szöveget gondozta és a jegyzeteket írta *Vargha Balázs*. 1076 oldal. Anyjának. Onga, 19. jul. 1801. 879–885. oldalak. Szépirodalmi Könyvkiadó. Budapest, 1973., 1076 o.

[13] *Delius Kristóf Traugott* 1972.

[14] *Delius Kristóf Traugott*: Bevezetés a bányatan elméletébe és gyakorlásába, valamint a bányakincstári tudományok alaptételeinek ismertetésébe. Ford.: *Bóday Gábor*. Kiadja az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Bányászati Szakosztálya. Az eredeti német nyelven: Bécs, 1773. A magyar fordítás: Budapest, 1972. 480 o. XXIV rajz.

[15] *Faller* 1871.

[16] *Faller Gusztáv*: A selmeczi bányász- és erdész-

- akadémiának története s jelen viszonyainak ismeretése. A Selmeczi M. K. Bányász- és Erdész-Akadémia évszázados fennállásának emlékkönyve. 1770–1870. Selmecz, 1871. *Joerges Ágoston*. 64 o.
- [17] *Faller* 1939.
- [18] *Faller Jenő*: *Mikoviny Sámuel* szerepe a selmeci bányászat történetében. *Bányászati Lapok*. 1939. június 1. 270–276. o.
- [19] *Fodor* 1953.*
- [20] *Fodor Ferenc*: A magyar térképírás. A „Térképészeti Közlöny” 15. számú külömfüzete. Honvéd Térképészeti Intézet. Budapest, 1953. II. kötet. 178–309. oldalak. IX oldal névmutató.
- [21] *Fodor* 1955.
- [22] *Fodor Ferenc*: Az Institutum Geometricum az egyetem Bölcsészeti Karán 1782-től 1850-ig fennállott Mérnöki Intézet. Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. Műszaki Tudománytörténeti Kiadványok. 5. szám. Tankönyvkiadó, 1955. 190 o.
- [23] *Fodor* 1957.
- [24] *Fodor Ferenc*: Magyar vízimérnököknek a Tiszavölgyben a kiegyezés koráig végzett felmérései, vízi munkálatai és azok eredményei. Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. Műszaki Tudománytörténeti Kiadványok. 8. szám. Tankönyvkiadó, Budapest, 1957. 268. o.
- [25] *Gyulay* 1970.
- [26] *Gyulay Zoltán*: Megemlékezés a selmeci Bányászati Akadémia alapításáról. *Bányászati és Kohászati Lapok*. Bányászat. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület folyóirata. 103. évfolyam, 10. szám., 1970. október, 649–655. o.
- [27] *Kosáry* 1980.
- [28] *Kosáry Domokos*: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980. 758. o.
- [29] *Lengyel, Prosz, Szarvas* 1967.
- [30] *Lengyel Béla, Prosz János, Szarvas Pál*: Általános és szervetlen kémia. 5., javított kiadás. Tankönyvkiadó, Budapest, 1967. 986 o.
- [31] Magyar Életrajzi Lexikon I.
- [32] Magyar Életrajzi Lexikon. Főszerkesztő: *Kenyeres Ágnes*. Első kötet, A–K. Harmadik, változatlan kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981., 1039 o.
- [33] Magyar Életrajzi Lexikon II., 1969.
- [34] Magyar Életrajzi Lexikon. Főszerkesztő: *Kenyeres Ágnes*. Második kötet, L–Z. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1969. 1104 o.
- [35] *Martos* 1987. és *Martos* 1989.
- [36] *Martos Ferenc*: Az első nemzetközi tudományos társaság alapításának 200. évfordulójára. Tudományos élet. Magyar Tudomány. 1987. 1. szám. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 71–72. o.
- [37] *Martos Ferenc*: Georgius Agricola: Tizenkét könyv a bányászatról és kohászatról. Könyvszemle. Magyar Tudomány. A Magyar Tudományos Akadémia Értesítője. XCVI. kötet – Új folyam XXXIV. kötet, 1. szám., 1989. január. Főszerkesztő: *Köpeczi Béla*. 80–83. o.
- [38] *Molnár* 1986.
- [39] *Molnár László*: *Mikoviny Sámuel* (Ábelfalva, 1700. – Trecsén, 1750. márc. 26.) Magyarok a természettudomány és technika történetében. Életrajzi lexikon A–Z-ig és dokumentumok. (Első gyűjtés.) Főszerk.: *Nagy Ferenc, Nagy Dénes*. 1. utánnyomás. MVSZ, MTA, BME, MTESZ, Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, Budapest, 1986. 450. o. 206., 207. o. Országos Levéltár, Budapest. p. 1764. Balassa Levéltár. 6. csomó. 2. tétel. No. 761., No. 762. *Mikoviny Sámuel* ezeket a leveleket magyar nyelven írta.
- [40] *Radó, Papp-Váry* 1974.
- [41] *Radó Sándor, Papp-Váry Árpád*: A Balaton térképezése. Balaton monográfia. Szerk.: *Tóth Kálmán*. Panoráma, 1974. 536., 69–80. o.
- [42] *Raum, Balogh, Tóth, Winkler* 1976.
- [43] Magyar földmérők arcképcsarnoka. Szerkesztette, lektorálta: *Raum Frigyes*. Főmunkatársak: *Balogh György, Tóth Lajos, Winkler György*. Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat, Erdészeti és Faipari Egyetem Székesfehérvári Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kara. Budapest, 1976. 84 o.
- [44] *Szekendi* 1938.
- [45] *Szekendi Ferenc*: A Hanság és a Fertő lecsapolási kísérleteinek története. Specimina. Dissertationum Facultatis Philosophicae Regiae Hungaricae Universitatis Elisabethinae Quinqueecclesiensis 126. A „Mosonvármegye” Könyvnyomdája. Magyaróvár, 1938. 38 o.
- [46] *Szily* 1888.
- [47] *Szily Kálmán*: Magyar természettudósok száz évvel ezelőtt. *Szily Kálmán* r. tagtól. Olvastatott a M. T. Akadémiának 1888. máj. 6-án tartott ünnepélyes közülésén. (Országos Széchényi Könyvtár. 203 064 jelzet alatt.)
- [48] *Vámos* 1977.
- [49] *Vámos* 1977.: *Zsámboki László*: A Selmeci Műemlékkönyvtár. (A Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának Kiadványai, 17. sz. Miskolc, 1976. 731.) Technikatörténeti Szemle. IX. 1977. Népművelési Propaganda Iroda, Budapest, 1977. 30–31. o.

Megemlékezés a 200 éve született Kováts Lajosról

KÁROLY FERENC okl. bányamérnök, okl. bányaiipari gazdasági mérnök, műszaki igazgató
(MAL Zrt. Bauxitbányászati Divízió, Ajka)

Kováts Lajos a Szatmár megyei Homok, későbbi nevén Sándorhomok településen (ma: Nisipeni, Románia) született 1812. február 25-én és Szatmárnémetiben (ma: Satu Mare, Románia) halt meg 1890. december 19-én. A selmeci Bányászati Akadémia (1846-tól Bányászati és Erdészeti Akadémia) évkönyvében berenczei Kováts Lajos néven, az általa írt munkában – *Gróf Széchenyi István* közéletének három utolsó éve, 1846–1848 – Kovács Lajos néven szerepel).

Ajpa, Kováts Sándor Homok település földesura, aktívan részt vett a megye politikai és társadalmi életében, az 1825–27-es reformországgyűlésen ő volt megyéjének egyik követé, édesanyja *Keresztury Jozefa* (†1877). Kováts Sándor gyermekei közül Lajoson kívül még ketten tettek szert közismertségre: leánya *Jozefa*, akit *Pap Endre* (1817–1851) földbirtokos, költő, ügyvéd vett feleségül, egyike volt *Petőfi Sándor* szatmári vendéglátóinak és fia *Eduárd* (1823–1898), 1848-as nemzetőr, majd a kiegyezés után Szatmár megye egyik kiváló közéleti személyisége, akinek felesége *Térey Mária*, *Szendrey Júlia* egykori barátnője volt.

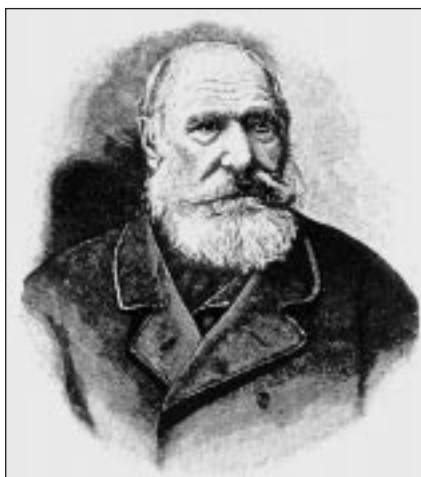
Kováts Lajos Nagybányán kezdte iskoláit, majd a szatmári gimnázium után 1827-től Pozsonyban folytatott bölcsész és jogi tanulmányokat. Itt már találkozott *Széchenyi István* reformgondolataival és terveivel, és hamar ezek hatása alá került. 1831-ben iratkozott be a selmecbányai Bányászati Akadémiára, Selmecen magyar olvasókört alakított, és barátaival bányászati szakszótár készítését kezdte meg. [Az 1832. évtől kezdve van adat a selmeci Literatúr Társaság (akadémiai ifjúsági olvasókör) létezéséről, amikor a helybeli evangélikus gimnázium magyar irodalmi körével megállapodott, hogy amennyiben a tagjainak száma 8 fő alá süllyed, a kör könyvtára a gimnáziumi körre száll. Az olvasókör alapítója *Kováts Lajos* bányászati akadémiai hallgató.] Miután a Magyar Tudós Társaság egyik legsürgősebb feladatként a magyar tudományos nyelv kialakítását tűzte célul, a nagyobb bányavidékek vezetőségeit felkérték, hogy a vidékükön gyakorlatban levő bányászati szakkifejezéseket gyűjtsék össze. E felhívásra a selmeci Akadémia magyar hallgatói közül sokan, mint *Kováts* is, lelkesen csatlakoztak a mozgalomhoz az e célból alakult baráti körökben. *Svaicz*

Gábor (1784–1845) selmeci végzettségű, alsó-magyarországi főkamagrófnak is volt ilyen kezdeményezése.

Tanulmányait befejezve előbb Pozsonyba, majd Erdélybe, Kolozsvárra ment, ahol akkor nyílt meg az 1834-es országgyűlés. Itt lépett szoros barátságba *Kemény Zsigmond* (1814–1875) báróval, akivel együtt szerkesztették az Erdélyi Híradót, ahol újságírói tehetsége is megmutatkozott. *Kemény Zsigmonddal* munkamegosztásban – a kolozsvári Erdélyi Híradóban bevezetett – vezércikkkel megteremtették a publicisztikai irodalmat. Ez a politikai hetilap volt Erdély első állandó politikai hírlapja. Történeti szempontból ez azért nagy fontosságú esemény, mert éveken keresztül egyetlen szócsove volt a harcos ellenzéknek, főleg az unióért való küzdelemben.

1837-ben Szatmár megye táblabíróvá választotta, majd 1839-ben a pozsonyi országgyűlésre Szatmár megye képviselőjének választották (*1. kép*). 1840–41-ben a Magyar Tudós

1. kép

Társaság felhívására az ország bányavidékeiről be-terjesztették szö- gyűjteményeiket, azonban ebben *Kováts Lajos* nem kapott szerepet, *Székely Lajos* szerint azért nem tudott eleget tenni a korábbi felkérésnek, mert: „*idő- közben elszéledt társaitól azonban*

nem tudta beszerezni munkájuk szövegét”. 1842-ben Gyulafehérvár követeként részt vett az erdélyi országgyűlésen. Az ellenzék élén jelentős szerepe volt a szatmári 12 pont megfogalmazásában, amely országos visszhangra talált, és később az egyik kiinduló alapja volt az 1848. évi törvényalkotásnak.

1843-ban *Svaicz Gábor* főkamagróf ellenőrző vizsgálatot bízott rá kerületében. Bár szenvedélyesen szerette szakmáját, politikai elvei miatt kamarai hivalt nem vállalt. A *gróf Széchenyi István* közéletének

három utolsó évről írott könyvében *Svaiczter Gábor* (1784–1845) alsó-magyarországi főkamagrófról, aki a bányászati szakban korának legkiválóbb embere volt, azt írta: „Általa lettem bányász. Ő volt mesterem és vezetőm a természettudományok e szakában. Ismertem őt hatalmának tetőpontján, emelkedésében és hanyatlásában.” *Svaiczter Gábor* 1834–1844 között az alsó-magyarországi kamaragrófság, az ország legnagyobb bányakerületének vezetése mellett ellátta a selmecbányai Bányászati Akadémia igazgatói teendőit is.

Felkínálták neki a gömöri vaskohók igazgatói tisztét is, de ezt sem vállalta. Egy ideig magánbányászattal foglalkozott Nagybányán. A szenvedélyes bányásként ismert mérnök szakpolitikai tevékenysége 1845-ben kezdődött. Nagybányán egy bányászati törvényjavaslatot állított össze, és a Felsőbányán megalakult Nagybányai Kerületi Bányaegetlet jegyzője lett.

A Magyar Tudós Társaság (1858-tól Magyar Tudományos Akadémia) 1846-ban levelező tagjává választotta, azonban ezért a Pesti Hírlapban egy őt támadó cikk jelent meg. Emiatt haladékat kért a székfoglaló benyújtására, és bejelentette, hogy bányászati tárgyú értekezéssel fog beköszönni. A közügyekben való nagy elfoglaltsága azonban nem adott módot ennek elkészítésére. Visszaemlékezése szerint: „A támadás és a reá következő idő viszontagságai kisodortak e tisztes posztóból, hol ma már, hála derék utódainknak, csak felette szerény helyecskét bírnék foglalni.”

Az 1840-es évek közepére publicisztikai és Széchenyi melletti erős elkötelezettsége széles körben ismertté és elismertté tették. *Kölcsey Ferenc*nél volt ügyvédbojtár, majd *Wesselényi Miklós* köréhez csatlakozott, 1846-tól Széchenyi István munkatársa és politikai harcostársa. Széchenyi közeli munkatársaként vett részt a reformok kidolgozásában. *Kölcsey Ferenc* halála után – kiválóságát és emlékének méltó megörökítési indoklását elsőként felismerve – a nagykarolyi meggyógyuláson Ő indítványozta, hogy „...*Kölcseynek érdemei jegyzőkönyvbe ígattassanak és életnagyságú arcképe a megye nagy termében helyeztessék el.*”

Kováts művében [2] ismerteti gróf Széchenyi István-nal való első találkozását is:

„Ez ideig a gróffal nem érintkeztem, kivéve hogy *Selmecen mint akadémikus egy alkalommal – ha jól emlékszem, 1832-ben – a gróf b. Steinlein társaságában e városon átutazván, ennek hírére mi magyar ifjak ablakainkat kivilágítottuk, és reggel korán indulása előtt és egyik társammal tolmácsoltam a magyar ifjúság iránti hódolatát. Ez idő tájban kaptam tőle, mint a Tud. Akadémia alelnökétől egy hiv. levelet is a magyar bányászati szótár ügyében, melyen akkor többen dolgoztunk.*” 1845-ben találkozott először személyesen Széchenyivel, aki a Tisza-szabályozásról szóló eszméi-

vel ismertette meg. Széchenyi ekkor – 1845. augusztus 16-án – a magyar királyi helytartótanács, vagyis a bécsi központi szervek irányítása alatt működő magyar kormány szerv kebelében felállított közlekedésügyi osztály élére került, és a munkálatokat azonnal megkezdte. Rendezési tervét és az ügy fejlődését több műben ismertette. Kováts Lajost az 1846-os pesti Tisza-szabályozási nagygyűlés jegyzőjévé választották. Tevékenységét ettől fogva Széchenyi munkatársaként a Tisza árvízvédelmi és folyószabályozási munkálatai vezérlik.

1848. február 1-jén jelent meg Pozsonyban Széchenyi István gróf munkája „*Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről*”, amelyet Széchenyi eszméi alapján nagyrészt Kováts Lajos fogalmazott meg. Ez a munka a magyar vasúthálózat további kiépítésének alapját képezte. 1848. február 28-án jelent meg Széchenyi István „*Véleményes jelentés a Tiszaszabályozási ügy rendezésiről*” című munkája. A művet nagyrészt Kováts Lajos és Adam Clark (1811–1866) skót mérnök – a budapesti Széchenyi lánchíd építésének vezetője és a budai Váralagút tervezője – fogalmazta. Ezt a „jelentést” 1848. március 6-án Széchenyi István, az országgyűlés kerületi ülésén olvasta fel. Milyen volt Széchenyi és Kováts kapcsolata? Erről a nerrőlóban a következőket olvashatjuk:

„A bensőség, mely a rideg arisztokrata Széchenyi és a nála 22 évvel fiatalabb Kováts Lajos között kifejlődött, majdnem páratlan és az egyik legérdekesebb vonása a legnagyobb magyar közléte három utolsó évének. Széchenyi maga tesz erről bizonyosságot naplóiban, leveleiben, amelyekben Kovátsról, az Ő „páratlan Lai”-járól, „Többsincs”-éről soha nem emlékszik másképp, mint a legteljesebb elismerés hangján.”

Az 1848-as pesti országgyűlésre Nagybánya képviselőjeként utazott. Batthyány Lajos miniszterelnök felkérésére gróf Széchenyi István 1848. március 23-án elvállalta a közlekedésügy és közmunka tárcáját. A rendelkezésre álló források szerint Kováts nélkül Széchenyi gróf nem is akarta a tárca vezetését elvállalni. Így amikor Széchenyi István a Batthyány-kormányban közmunka- és közlekedésügyi miniszter lett, a közlekedési osztály vezetését Kováts Lajosra, mint a legbefolyásosabb miniszteri tanácsosára bízta.

Széchenyit azonban kétségek gyötörték: helyesen cselekedett-e, amikor nézeteinél radikálisabb kormányban vállalt tisztséget? – és e probléma miatt csupán alig öt hónapig, 1848 áprilisától szeptember elejéig állt a tárca élén. Széchenyi gróf betegsége és lemondása után Kováts Lajos szeptember 28-án vette át a minisztérium vezetését. Az első független felelős minisztérium, vagyis a Batthyány-kormány 1848. III. 17. – 1848. X. 2. között volt hivatalban, ezen időszakban Kováts Lajos minisztériumi tevékenységei:

1848. V. 1. – 1848. XII. 31.: közmunka- és közlekedési minisztériumi osztályfőnök (a közlekedésügyek vezetője); 1848. IX. 5. – 1848. IX. 11.: a minisztérium tényleges vezetője;

1848. IX. 12. – 1848. IX. 28.: a minisztérium ügykezelésének vezetője; 1848. IX. 28. – 1848. XII. 31.: a minisztérium vezetője [11].

A Szemere-kormány 1849. május 2-án történt megalakulásakor Csány László (1790–1849) kapott miniszteri megbízást. Kováts Lajos e kormányban már nem kapott szerepet, annak ellenére, hogy tulajdonképpen Széchenyi gróf betegségének kezdetétől eddig az időpontig a minisztérium tényleges irányítója volt.

Kováts Lajos volt az első felsőfokú műszaki végzettségű szakember Magyarországon, aki minisztériumot irányított, vezetett, bár nem miniszteri megbízással. Tevékenységét elismerték, de „...miniszteri kinevezése politikailag elképzelhetetlen volt, mert ő is, akár Széchenyi, az uralkodóházzal való megegyezés politikáját hirdette.”

A független magyar felelős minisztérium alakításáról szóló 1848. évi III. törvénycikk a következőket rendelte el:

„14. § A ministeriumnak, azon tagján kívül, melly a Felső személye körül a 13. §-ban említett ügyekre ügyelend, következő osztályai lesznek:
c) Közmunka és közlekedési eszközök, és hajózás

15. § Mindegyik osztálynak, valamint az ahhoz tartozó, s az illető osztályfőnökök vezérlete alatt állandó hivatalos személyzetnek élén külön minister áll.”

Ez az alaptörvény magát a kormányt nevezi minisztériumnak, és ennek kebelén belül osztályokat különböztet meg. A mindennapi szóhasználat azonban már kezdettől fogva az egyes „osztályokat”, későbbi kifejezéssel tárcákat nevezte minisztériumoknak. Magát a kormányt összminisztériumnak is nevezték.

Széchenyi – a már említett – 1848. február 1-jén megjelentetett „*Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről*” c. munkájában közzétett ajánlásait az Országgyűlés a felelős miniszterségnek a közlekedési tárgyak iránti teendőiről szóló 1848. évi XXX. törvénycikkben törvényerőre emelte [14], amely nagy elismerést jelentett a javaslat megfogalmazásában aktívan közreműködő Kováts Lajosnak. A javaslatokból tehát törvény lett, az előmunkálatok már a Batthyány-kormány idejében megkezdődtek, de a megvalósítás későbbre maradt, bár a kormány hivatalos működése alatt döntöttek a Pest–Debrecen–Szatmár vasútvonal kiépítése mellett, és Szatmárról Debrecen felé a felmérési munkálatok már meg is kezdődtek. Kováts minisztériumi tevékenysége alatt intézkedéseket tett az erdélyi, nagyváradi és debreceni vasútvonalak kiépítése ügyében is.

A szabadságharc alatt Debrecenben a békepárthoz

tartozott Kemény Zsigmond báróval és Kazinczy Gáborral együtt. Gyakran tartották tanácskozásait Kováts lakásán, sőt, néha Görgey Artúrral is itt találkoztak. Szintén jelentős volt ez idő tájt az újságírói működése. Ennek emlékeit a Jókai Mór által szerkesztett „Esti Lapok” őrizték meg, ez az újság volt a békepárt sajtóorgánuma. Mint Széchenyi kitaró híve, Kossuth merészebb rendszabályait és kockázatos politikáját következetesen ellenezte parlamenti felszólalásaiban.

A szabadságharc után, 1849–1851 között Pesten az Újépületben tartották fogva. A szabadon bocsátását követő passzív rezisztencia időszakában Dabolcon (ma: Dobolt, Románia) és Akliban (más néven Öregakli, ma: Okli, Ukrajna) lévő birtokára vonult vissza és ott folytatta közgazdasági tanulmányait, tervezéseit, amelyekből több ilyen tárgyú munkája meg is jelent. Országos bölcsődei hálózat kialakításának gondolatával is foglalkozott, majd újra politizálni kezdett. Megalapította és működtette a „*Független*” c. lapot, ami a kiegyezés előfutára volt. 1860-ban saját költségén németül és magyar nyelven kiadta „*A Birodalom Alkotmányos Rendezése Magyar Felfogás Szerint*” c. röpiratot. A katonai törvényszék ezért egy havi fogságra ítélte, majd azzal a feltétellel, hogy felhagy a politikával és lapját eladja, kiengedték. Ekkor kezdett történelmi tanulmányokat írni.

Közeleti tevékenységének utolsó maradandó alkotása a szatmári Széchenyi Társulat alapítása volt. A vármegye népoktatásának támogatására szolgált a „Széchenyi-Társulat” kultúregyesület, melyet 1882-ben alapították a vármegye „*lelkes és nagynevű fiai*”. A társulat jelszava: „*Legyen a vármegyének minden lakosa a magyar államiság híve, és tudjon magyarul.*” Gróf Károlyi István indítványára a vármegye egyszázalékos közművelődési pótadót szavazott meg, melynek 3/4 részét a Széchenyi-Társulatnak juttatja. Így érthette el a társulat – különösen a kisdédóvás terén – azokat a sikereket, amelyeket kevés vármegye ért el.

Tiszteletére Sándorhomokon, a család tulajdonába visszakerülő szülői házban 1999. december 21-én a Homoki és Lázári Községi RMDSZ kezdeményezésére emléktáblát állítottak (2. kép).

Kováts Lajos halála (1890. december 19.) után díszsírhelyet kapott Szatmárnémetiben, ahol már 1847-ben – gróf Széchenyi Istvánnal együtt – díszpolgárnak választották. Nyughelyét a Szamos-parti katolikus temetőben a Magyar Közlekedési Közművelődési Alapítvány aktivistái felkutatták, és ott vasúti sínből készült emlékhelyet alakítottak ki 2007-ben.

Születésének 200. évfordulója alkalmából, 2012. február 25-én Szatmárnémeti több civil szervezete emlékezett meg járdánházi és berenczei Kováts Lajosról, a reformkor nagy helyi politikusról, Széchenyi István

közvetlen munkatársáról. A hídon túli római katolikus temetőben Thoroczkay Sándor ny. tanár, a Szent István Kör tiszteletbeli elnöke tartott emlékbeszédet, majd ezt követően a jelenlevők elhelyezték koszorúikat.

Neve történelmünk nevezetes eseményeivel hozható kapcsolatba. Ezek a március 15-ei 12 pont, a közreműködésével törvényerőre emelkedett vasút-szabályozási javaslat, és érdemei voltak az 1867. évi kiegyezés létrejöttében, miután abban számos elképzelése, javaslata megvalósult.

Felhasznált irodalom:

- [1] *Faller Gusztáv*: Gedenkbuch zur hundertjährigen Gründung der Königl. Ungarischen Berg- und Forstakademie in Schemnitz 1770–1870, August Joerges, Selmezbánya, 1871. http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10989911_00404.html
- [2] *Kováts Lajos*: Gróf Széchenyi István közéletének három utolsó éve, 1846–1848, első kötet, Franklin-Társulat, Budapest, 1889.
- [3] *Dr. Décsényi Gyula*: Kováts Lajos (1812–1890), Vasárnapi Újság, 1891. február 1., Budapest, p.: 65–66.
- [4] *Dr. D. Gy.*: Kováts Lajos irodalmi működése, Vasárnapi Újság, 1891. február 1., Budapest, p.: 67–68.
- [5] *Zichy Antal*: Gróf Széchenyi István életrajza (1791–1860), Budapest, 1897.
- [6] *Szinnyei József*: Magyar írók élete és munkái XIII. (Steiner-Télfy). Budapest, Hornyánszky. 1909. mek.oszk.hu/03600/03630/html/k/k12324.htm, <http://mek.oszk.hu/03600/03630/>
- [7] *Dr. Hofbauer László*: Az Erdélyi Híradó története (1827–1848), Cluj-Kolozsvár, Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Rt., 1932.
- [8] *Székely Lajos*: A Magyar Tudományos Akadémia elhunyt „bányász” tagjai (BKL BÁNYÁSZAT, 1969. évi 1. szám, p.: 54–65.)
- [9] *Székely Lajos*: Egyesületalapítási törekvések az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület megalakulása előtt (BKL BÁNYÁSZAT, 1969. évi 3. szám, p.: 205–210.)
- [10] *Székely Lajos*: A magyar bányászati szaknyelv kialakításának története (BKL BÁNYÁSZAT, 1973. évi 11. szám, p: 780–785.)
- [11] *Bölgönyi József*: Magyarország kormányai 1848–1992, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
- [12] Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc története, szerkesztette: Hermann Róbert; Videopont Kiadó, Budapest, 1996.
- [13] *Károly Ferenc*: Mérnök miniszterek, Mérnök Újság, 2006. július, p: 48.
- [14] Ezer év törvényei, 1000–2003, <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5271>
- [15] *Thoroczkay Sándor*: Kinek állítanak ma emléktáblát Sándorhomokon? Kováts Lajos, Szatmár megye jeles közéleti személyisége, <http://www.hhrf.org/frissujsag/99dec/fu91221t.htm>
- [16] *Horváth Lajos*: Ahogyan Kováts Lajos látta Széchenyit. Közlekedéstörténet, 2010/3. szám, <http://www.sinekvilaga.hu/123-33247.php>
- [17] Kétszáz éve született Kováts Lajos. Magyar Mérnöki Kamara <http://mmk.hu/2012/04/ketszaz-eve-szuletett-kovats-lajos/>
- [18] http://www.szatmar.ro/Kovats_Lajos_megemlekezes/hirek/48138

Az Oelberg család a hazai bányászatban, kohászatban

DR. OELBERG GUSZTÁV okl. építőmérnök, a műszaki tud. kandidátusa, iü. szakértő
IFJ. DR. OELBERG GUSZTÁV okl. gépészmérnök, egyetemi docens, iü. szakértő

Az Oelberg családot több szál fűzte a hazai bányászathoz és kohászathoz. Az Oelbergék a XVIII. század első felében jelentek meg Magyarországon.

A türingiai származású családból elsőként **Johann Victor Oelberg** magyarországi megjelenéséről tudunk, aki a Bánság török uralom alóli felszabadítása során, mint katona került Magyarországra. A török végleges kiűzése és a Habsburg örökösödési háború lezárásával több ezredet leszereltek, s kerültek katonák polgári állásokba. *Johann Victor Oelberg* a Hofkammerarchiv adatai szerint 1757. szeptember 22-én pályázatot nyújtott be az oravicai Oberamst-Cassierer Stellere munkakörre, s időközben feleségül vette *Stübl Teréziát*. Oravicán két fiuk született, *Anton* 1757. július 18-án és *Johann* 1759. február 15-én, mindkettőjüket az oravicai római katolikus templomban keresztelték meg. *Johann Victor Oelberget*, az oravicai Bergwert-Cassa-Controllort áthelyezték 1760. május 28-án Temesvárra a Cameral-Haupt-Cassa-Controllor posztra (MuBw II. 1745–1765 karton 457) az elhunyt *Christian Heufeld* utódjául. Eszerint korábban bányapénztár ellenőrként tevékenykedett, valószínűleg 1758-tól. Érdekességgént megemlítendő, hogy az állás megpályázásával kapcsolatos eredeti saját kézzel írt beadványát a Hofkammerarchiv őrzi (Banater Aktén r. NR. 74 fasc2. subd. 5. „22 ex 21 April 1760” föl 48–70). Temesváron született további négy gyermeke. *Karl* 1761. január 5-én, *Maria Elisabetha Catharina* 1763. március 3-án, *Josephus Franciscus* 1765. szeptember 10-én és *Josephus* 1770. június 28-án. Az első három gyermek keresztapja *Kari Stockhausen* mérnök ezredes, Temesvár újjáépítője volt. A gyermekeket a temesvári jezsuita templomban keresztelték, erre vonatkozó adatok a temesvári levéltárban (Arhivele Nationale – Directia Judeteana Timis) található. A Temesváron született *Josephus Franciscus* 1766. augusztus 16-án és *Josephus* 1770. október 30-án, gyermekként haltak meg. Az utolsó gyermek születése előtt néhány hónappal, 1769. december 18-án meghalt *Johann Victor Oelberg*. Az özvegy édesanya mindhárom felnőtt kort megélt fiút iskoláztatta, akik később a Habsburg Birodalom különböző pontjain kerültek vezető beosztásba.

Anton Oelberg Oravicabányán született 1757. július 18-án, tanulmányai elvégzése után a közigazgatásban helyezkedett el. A felosztott Lengyelországhoz csatolt részén meg kellett szervezni a közigazgatást, ehhez jól képzett szakemberekre volt szükség, s *Anton Oelberg* ott kapott állást. Pályafutására az évente kiadásra kerülő „Hof und Staat-Sematizmus der Röm. Kaiserreich” nyújt adatokat, a myslinei járás 2. számú biztosa volt 1789-ig. Innen az útja a kormányzóságra vezetett, ahol 1796-ig Lembergben kormányzósági titkárként tevékenykedett. A zamosci járási hivatal vezetője lett 1797-ben, és egyben kormányzósági tanácsos is, amit 1809-ig töltött be. A történelmi események hatására (napóleoni háború) a Habsburg Birodalom átengedte Zamosc környékét a Cári Birodalomnak, s ő ekkor visszatért Magyarországra, majd Oravicán a bányászati közigazgatásban tevékenykedett, bányatanácsos lett. *Anton Oelberg* nem házasodott meg, Oravicán halt meg 1832. június 11-én, a római katolikus temetőben nyugszik.

Johann Oelberg Oravicabányán született 1759. február 15-én. Tanulmányai elvégzése után a bányászati közigazgatásban helyezkedett el. Versecen 1782-ben fő-harmincadhivatali gyakornok (Fasc. 1. Banat 517 ex 19. Ferb. 1782, Fasc. 3. Banat 274 ex 1. Febr: 1782). A harmincadhivatal a mai vámhivatal elődje, nevét onnan kapta, hogy az országba behozott áruk egy harmincadát be kellett szolgáltatni az államnak. Már 1797-ben az Oravicai Királyi Bányakapitányság titkára és a kancellária igazgatója volt (Secretarius et Director Cancellariae Regiae Banaticae Montana), amint az a Budai Helytartótanács leiratából kiderül (ennek korabeli másolata a család tulajdonában van). *Johann Oelberg* 1806-ban feleségül vette *Korb Teréziát*. Fivérének unokája, *Korb Frigyes* építész több híres középület tervezője volt a XIX. században, köztük a budapesti Zeneakadémiának. Két fiuk született, *Frigyes* 1807. április 29-én és *Antal* 1809. november 2-án, és valószínűleg két lányuk, *Erzsébet* és *Johanna*, születési idejük nem ismert. *Johann Oelberg* Oravicán halt meg 1836. december 15-én, és a római katolikus temetőben nyugszik.

Karl Oelberg Temesváron született 1761. január 5-én. Tanulmányai elvégzése után ő is a közigazgatásban helyezkedett el, és szintén a feldarabolt Lengyelországban kapott állást. Tevékenysége a Kormányzósági Hivatalhoz kötődik, ahol hosszú éveken át fogalmazó volt, majd a protokoll ügyekért lett felelős. Nem házasodott meg, vélhetően Lembergben halt meg, életére vonatkozóan nagyon kevés adat áll rendelkezésre.

Anton és Karl Oelberg galíciai működésük során különleges érdemeket szereztek, ugyanis a Budán székelő Magyar Királyi Helytartótanács 1797. évi egyik közleményéből értesülhetünk arról, hogy a három testvér felvételt nyert a Német-római Birodalom lovagjai közé. A latin irat *Johann Oelbergnek*, a Bányati Bányagazgatóság titkárának van címezve. Magyar fordításban a lényeg: „A Kelet-Galíciai Királyi Kormányzóság tudatta velünk (mármint a Helytartótanáccsal), hogy a Nyilvános Politikai és Gazdasági Királyi Direktórium elrendelte, hogy *Oelberg János, Antal és Károly* ..., ..., Ő Fensége örökölhető előkelőségei sorába, a Római Birodalom Lovagrendjébe kegyesen vétessenek fel ...” (1. kép). Akkor szokás volt a komoly érdemeket címadományozással (vagy adományozása nélkül) honorálni. A testvérek a von *Gleichen* előnevet kérték az eljárás során.

1. kép: A Budai Helytartótanács 1797. évi leirata *Anton Oelberg, Johann Oelberg és Karl Oelberg* felvételéről a Német-római Lovagrend tagjai közé

Gleichenről az tudható, hogy Thüringiában Arnstadt és Gotha között három magas vár, a három Gleiche található, melyek Wachsenburg, Mühlburg és a névadó Gleiche, a wanderslebeni Burg Gleichen. A testvérek nem tettek más előnévre javaslatot, hanem lemondtak a rang elfogadásáról. A családi hagyomány szerint „inkább maradok jómódú polgárember, mint hogy szegény arisztokrata legyek” – mondta *Johann Oelberg*. Többszöri sürgetés után, az okmány kiállításával kapcsolatos illeték ki nem fizetésével hátrították el a kitüntető ajánlatot. Az egész ügyből az látszik, hogy a von Gleichen előnévre, grófi rangra helyezték a hangsúlyt, és ennek megtagadása változtatta meg álláspontjukat. Vélhetően Gleichenből származott a család, de az is komolyan latba jön, hogy a száz évvel korábban férfiágon kihalt gróf Gleichen családhoz (oldalágon) fűződtek családi kapcsolataik.

A Gleichen családról szól egy érdekes legenda. Századokkal azelőtt, II. Frigyes császár keresztes hadjárataiban részt vett *Lambert Gleichen* grófja is, és a harcok során török fogságba esett. A feltűnően jóképű grófba beleszeretett a szultán lánya, *Melhzala*, és hozzá is ment feleségül. A fiataloknak sikerült a szultáni udvarból megszökni és Európába jutni. A grófnak azonban volt otthon már felesége, ezért a pápához ment, és ott sikerült engedélyeztetni kettős házasságának érvényességét. Otthon az asszony olyan örömmel fogadta hazatérő férjét, hogy a másik asszonnyal is megbékült olyannyira, hogy hármasságot csináltattak, s boldogan éltek hármassban. Haláluk után is együtt nyugszanak Erfurt dómjának hármassírboltjában.

Oelberg Frigyes (2–3. kép) Oravicabányán *Johann Oelberg* és *Korb Terézia* első gyermekeként született 1807. november 2-án a római katolikus plébánia anyakönyve szerint. Középiskolai tanulmányai elvégzése után beiratkozott a Pesti Tudományegyetemre (1826-ban kiállított leckeönyve a család birtokában van), majd a Selmecbányai Bányai-, Erdő- és Kohómérnöki Akadémián folytatta tanulmányait, ahol 1830-ban kohómérnöki oklevelet szerzett, a „Gedenkbuch zur Berg- und Forstakademie – 1770–1870”, a selmeci Akadémia végzett hallgatóinak 100 évre kiterjedő összeállításának tanúsága szerint. Visszatérve szülőföldjére 1833-ban állami szolgálatba lépett az oravicai kohóműveknél, ahol vizsgálói állást (Probierstelle) töl-

2. kép: *Oelberg (I) Frigyesről* fiatalabb korában készült felvétel

3. kép: Oelberg (II) Frigyesről idősebb korában készült felvétel

a selmecbányai Bánya-, Erdő- és Kohómérnöki Akadémiát végezte el 1789-ben. Első fiuk, *Gusztáv Antal* 1843. július 24-én született.

1848. október 23-án történt a szabadságharc jelenleg agyonhallgatott eseménye, a „zalatnai vérfürdő”. *Avram Janku* móc csapatai felgyújtották Zalatna bányavárosát, az ott élő magyarokat és németeket lemészárolták. Az öldöklés a város lakói közül 640 áldozatot követelt, részben a városban, részben a nem messze fekvő Preszáka közelében, köztük sógora, *Will Antal* is áldozatul esett. *Oelberg Frigyes* várandós felesége öt éves fiával, *Gusztávval* és néhány családtaggal Abrudbányára menekült, míg *Oelberg Frigyes* titkos erdei utakon Gyulafehérvárra lovagolt, és onnan hozott reguláris katonaságot az oláh felkelők leverésére a bányák és kohó védelmére. A *Frigyes* által szerzett katonaság már későn érkezett, mert közben elpusztult a Kamara bányaberendezése, a raktárban levő pénzkészlet: 13 000 arany, 20 000 ezüst húszas érmet és 6000 forint papírpénzt raboltak el. Ezen tett elismeréseként a kohómérnök *Oelberg Frigyes* maga is katonai kitüntetésben részesült, bár nem volt katona, az okirat a család birtokában van. A gyermek, *Oelberg Ottó* 1848. november 1-jén megszületett Abrudbányán. A pár hónapos csecsemővel ismét menekülni kellett, mert 1849. május 10-én Abrudbányán is megjelent Janku hordája, aki nem menekült el, azt kíméletlenül legyilkolták. Az oláh felkelés leverése után a család visszatért Zalatnára, ahol még négy gyermek született: fiuk, *Oszkár* (1850-ben), illetve három lányuk, *Adél* (1852-ben), *Klaudia* (1856-ban), *Lujza* (1858-ban). *Oelberg Frigyes*t 1849-ben kohómesterré nevezték ki, s 1852-ben lett a Zalatnai Kohó és Aranybevéltő Hivatal igazgatója, még

tőtt be 1834-től Szászkabányán, 1836-tól vizsgálói szolgálatban volt Moldovában. Zalatnára 1838-ban nevezték ki kohógyakornoknak, s ekkor ott letelepedett. Zalatnán 1840-ben előlépett cégvezetővé (*Gegendhaendler*), majd 1841. augusztus 2-án feleségül vette az angol származású bányamérnök *Will Antal* lányát, *Ludovikát*. *Will Antal* szintén

abban az évben a „Koronás Arany Szolgálati Kereszttel” tüntették ki. Az Aranybevéltő Hivatallal kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy sok kis bányatulajdonos volt, és emellett még sokan mostak aranyat a patkok homokjából, az ő munkájuk eredményét váltották be a Hivatalban.

Frigyes Antal testvérével együtt az apjuknak és nagybátyjaiknak ígért Német-római Császárság lovagi címe adományozásra való hivatkozással kérte a lovagrendbe való felvételüket. Az 1864-ben kiszolgáltatott diploma az Oelberg családot az Osztrák Birodalom lovagjai közé emelte a törvényes házasságból származó, mindkét nembeli utódok tekintetében. Az oklevelet *Ferenc József* személyesen írta alá, de a korábban kért „von Gleichen” előnevet ekkor sem kapták meg. A Bányászati és Kohászati Lapokban olvashatjuk a cikket, mely 1869-ben Frigyesnek az Offenbányai (Felsőbánya) Kohó újraindításával kapcsolatos tevékenységét írja le. *Oelberg Frigyes* 1878. november 9-én halt meg Zalatnán, az ottani római katolikus temetőben nyugszik.

Oelberg Antal Oravicabányán *Johann Oelberg* és *Korb Terézia* második gyermekeként született 1809. november 2-án. Középiskolai tanulmányai elvégzése után 1826-ban mint erdész gyakornok került a selmecbányai Bánya-, Erdő- és Kohómérnöki Akadémiára, ahol 1828-ban erdömérnöki oklevelet szerzett. Visszatérve szülőföldjére az Oravica Bányászati Hivatalnál tett esküt, 1832-ben erdösszé nevezték ki. A Boksánbányai Vasműnél 1838-ban erdész (*Waldbreiter*), 1852-ben már könyvelősséggel rendelkező főerdész a Kudzsi Erdészeti Hivatalnál. Saját kérésére 1859-ben mint gazdaságvezető (*wirtschaftsfürende*) főerdészt áthelyezték Vajdahunyadra, és 1860-ban erdömesteri ki nevezést kapott. Dognácskán kötött házasságot *Fleischhacker Júliával*. Két fiuk, *Károly* (Boksánbánya, 1835. június 11-én), *Frigyes* (Dognácska, 1837. április 8-án) és lányuk, *Antónia* (1839. augusztus 3-án) született. *Oelberg Antal* Vajdahunyadon 1880. június 30-án halt meg, felesége 1902. április 18-án hunyt el.

Oelberg Gusztáv (4–5. kép), *Oelberg Frigyes* legidősebb fia Zalatnán született 1843. július 24-én a római katolikus plébánia anyakönyve szerint. A gimnáziumi érettségi vizsgát Kolozsváron 1861. év júniusában tette le, majd jogi pályára lépett. A jogi abszolutóriummal kezében 1863-ban a selmecbányai Bányászati Akadémiára iratkozott be, ahol 1867-ben végzett. Az első hivatali esküt 1867 szeptemberében tette le, s 315 Ft fizetéssel fogalmazó gyakornoknak nevezték ki a zalatnai bányakapitányságnál. Ez időtől 1870-ig mint bányabiztos az abrudbányai bányabiztosság vezetésével volt megbízva, öt ízben volt áthelyezve a zalatnai

4. kép: Oelberg Gusztáv ifjúkori fényképe

5. kép: Oelberg Gusztáv fényképe idősebb korában

6. kép: Oelberg Gusztáv sírja Zalatnán

bányakapitányságtól az abrudbányai bányabiztossághoz és viszont. Közben 1869-ben az abrudbányai királyi törvényszéknél mint bányaügyi szakelőadó is működött. 1868-ban nevezték ki bányaesküdtnek, 1870-ben bányabiztos, 1882-ben főbányabiztos. Zalatnára 1884-ben helyezték át, ahol 1889-ben bányabiztossá nevezték ki, megbízták az ottani bányakapitányság vezetésével (kinevezések, áthelyezések az igazságügyi tárca hatáskörében MOL 1909. 12. 01.-1), ahol az 1889-ben nyugalomba vonuló *Weisz Tádé* bányakapitányt követte hivatalában. 43 évi szolgálatának csaknem a felét, 21 évet a zalatnai bányakapitányság vezetőjeként töltötte el. Társadalmi kötelezettségeket is teljesített, többek között a zalatnai Kaszinó Kör díszelnöke, az erdélyi római katolikus status választmányi tagja volt. Az OMBKE egyik alapító tagja, és választmányi tagjává választották az 1892. június 27-én Selmezbányán megtartott alakuló közgyűlésen, valamint az OMBKE zalatnai osztályának elnöke volt. A Természettudományi Társaságnak is alapító tagja volt. A Bányászati és Kohászati Lapokban számos alkalommal (1910., 2002. és 2005. években) részletesen méltatták tevékenységét. A Magyar Bányakalauz 1881 és 1910 között folyamatosan közölte, hogy a zalatnai kir. bányakapitányságnál lovag *Oelberg Gusztáv* a bányakapitány. Hatásköre kiterjedt az erdélyi megyékre (kivéve Szolnok-Doboka megye azon községeit, amelyek a volt Kővárvidékből kebelezettek be) és Arad megye nagyhalmágyi járására. Nem nősült meg. *Oelberg Gusztáv* bányakapitányt saját kérelmére 1910. évi január 5-én végleges nyugállományba helyezték, és ezen alkalomból a sok éven át teljesített hű és buzgó szolgálataiért legfelsőbb császári és királyi elismerésben részesült (a legfelső elismerés MOL 1909. 12. 01.-61). Alsó-Fehér vármegye törvényhatóságának tagjaként és a zalatnai állami polgári és elemi iskolák gondnokságának elnökeként Zalatnán halt meg életének 66.

évében 1910. március hó 17-én (6. kép). Érdekes emléktárgyak vannak a család tulajdonában, mint az Egeresvidéki Bányaművek ajándék vázája és tálcája, valamint a sétapálca a keresztezett kalapács-ékkal.

Oelberg Ottó (7. kép) 1848. november 1-jén született Abrudbányán, a születése idején kialakult szomorú helyzetről megemlékeztünk korábban. Középiskolai tanulmányait Gyulafehérváron végezte, utána beiratkozott a kolozsvári jogi akadémiára, ahol 1868-tól 1872-ig folytatta tanulmányait, 1878-ban bírói vizsgát tett. A Szászvárosi Kir. Járásbíróságon 1880-ban albírónak nevezték ki, ahol megismerte későbbi feleségét, fogarasi *Lészay Lenkét*. Felesége Hunyad Vármegye főorvosának lánya és a Debreceni és Szegedi országgyűlés képviselőjének, Erdély első fogorvosának, az egykori kufsteini elítéltnak az unokája volt. Fogarasi *Lészay Lenke* egy történelmi erdélyi család lánya volt. Gyulafehérváron született 1889-ben *Ernő* fiuk és 1891-ben *Margit* lányuk. Házasságkötésük előtt *Oelberg Ottót* kiváló nyelvismerete miatt a Monarchia Bukaresti Konzulátusára nevezték ki, így fordult elő, hogy a szászvárosi református egyház anyakönyvében és a házasságlevélben lakhelyként Bukarest szerepel. A bukaresti külszolgálatból hazatérve 1885. április 24-én kelt okmányban az uralkodó kinevezte a

7. kép: Oelberg Ottóról készült fénykép

Gyulafehérvári Bíróságra bírának, ahol főként bányau-
gyeket tárgyalt, ennek volt specialistája. Sikeres bírói
munkássága eredményeként az uralkodó 1906. október
26-án ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel felruházott
bírónak nevezte ki. 1913-ban, 65 éves korában
nyugállományba vonulása alkalmából szolgálatai elis-
meréseként a Ferencz József Rend tiszti keresztjét
kapta, amit a család a mai napig őriz. Gyulafehérváron
1931-ben halt meg, a zalatnai temetőben nyugszik.

Oelberg Ottó keresztelési bizonyítványa érdekes
kortörténeti dokumentum, amelyből ma már nem lehet
kivonatot kapni, és latinul tartalmazza az akkori ese-
ményeket. Az okmány magyarul így hangzik:

Keresztelési bizonyítvány

*R. kat. vallású szülőknek és pedig Öhlberg Frigyes
zalatnai királyi kohóhivatali ellenőr és Will Ludovika
törvényes házasságából, Zalatna bányaváros gyá-
szos elpusztítása után Abrudbányán, 1848. november
1-jén született és ugyanott a r. kat. plébánia temp-
lomban, főtisztelendő Kovács József plébános által
megkeresztelt gyermek: Ottó. Oelberg Antal és Bojt-
ner Erzsébet távol levő keresztszülőket Bojthner
Antónia kisasszony helyettesítette. Abrudbánya város
1849. május hó 10-én hasonló sors által elpusztít-
tatván és a plébánia templom leégvén, az Egyház
anyakönyvei elpusztultak, a helyi plébános pedig
erőszakos halállal ragadtatott ki az élők közül. Ezért
plebániális hitelességgel igazolom, hogy a fent
említett keresztelés a szülők és több akkortájt Abrud-
bányán tartózkodó vidéki bányatisztviselő vallomása
alapján vezetett be az én r. kat. plébániatemp-
lomom keresztelési anyakönyvébe. IV. könyv II. oldal.*

*Lejegyeztetett Zalatna bányaváros romjain 1848.
okt. 25-én.*

Bodnár Lajos kanonok és helyi plébános

8. kép: Oelberg Oszkár fényképe

Zseránszky Jolánt. 1889-ben született egyetlen lányuk,
Jolán. Valószínűleg Nagybányán halt meg.

Oelberg Oszkár (8. kép)

Oelberg Frigyes harmadik
fia 1850-ben született Zalat-
nán. Középiskolai tanulmá-
nyait Gyulafehérváron vé-
gezte, utána beiratkozott a
selmecbányai Magyar Kirá-
lyi Erdő-, Bánya- és Kohó-
mérnöki Akadémiára. 1869-
ben bányamérnöki diplomát
szerzett, s ezt követően a
Nagybányai Bányakapi-
tányságon teljesített szol-
gálatot. Itt vette feleségül

Oelberg Károly *Oelberg Antal* elsőszülött fia, Bok-
sánbányán született 1835. július 11-én. Karánsebesen
tanult matematikát, a katonai pályát választotta. 1855-
ben lépett be az 51. gyalogezredbe, ahol 14 évet szolgált.
A M. Kir. Honvédségtől alezredeként 1885. december
1-jén nyugállományba vonult. Felesége *Tomcsányi
Julianna*, gyermeke nem született. Ungváron halt meg
1899. október 2-án.

**Oelberg Fri-
gyes (II.) (9. kép),**

Oelberg Antal má-
sodik fia Dog-
nácskán született
1837. április 8-án,
gimnáziumi tanul-
mányai befejezése
után ő is a selmeci
Bányász és Erdész
Akadémiát végez-
te el 1856-tól. Ko-
lozsváron volt a
Bányászati Igaz-
gatóságon bányá-
segédtiszt (assis-
tent). Sajnos mű-
ködéséről nem so-
kat tudunk. 1912-
ben Kolozsvárott
halt meg.

9. kép: Oelberg (II) Frigyesről készült felvétel

A selmeci Bányász és Erdész Akadémia egy évszáz-
ados fennállásakor kiadott hallgatói jegyzékben nyol-
can szerepelnek a családból: *Antal* (1828), *Frigyes*
(1830), *Gusztáv* (1864), *Oszkár* (1869), *Frigyes (II)*
(1856), hozzávéve *Oelberg Frigyes* apósát, *Will Antalt*
(1789) is és két sógorát, *Will Antalt (II)* (1828) és *Bojt-
ner Boldizsárt* (1835).

JÓ SZERENCSÉT! ÜNNEPSÉG VÁRPALOTÁN

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület,
valamint a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszerve-
zeti Szövetsége a „Jó szerencsét!” köszöntés évfordulója al-
kalmával emlékünnepeket tart

VÁRPALOTÁN A JÓ SZERENCSÉT!
MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN

2013. április 11-én (csütörtökön) 10.30-kor

Program: Köszöntés – Szakmai előadás –
Koszorúzás – Állófogadás

Tagjainkat és az érdeklődőket szeretettel várjuk!
Jó szerencsét!

OMBKE–BDSZ

Egy nagyváradi születésű tudós – Péch Antal – a magyar bányászat leghíresebb képviselője

WANEK FERENC okl. geológus, az EMT Bányász–Kohász Szakosztályának elnöke

EMŐDI ANDRÁS könyvtáros, levéltáros, Nagyváradi Római Katolikus Püspökség Egyházmegyei

Levéltára és Műemlékkönyvtára

A magyar bányászat több mint 100 esztendeje úgy tekint rá, mint a „*legnagyobb magyar bányászra*”. „*Ez a megtisztelő, nagyon megtisztelő cím valahogy úgy ragadt lassan, észrevétlenül Péch Antalra, mint ahogyan fél évszázaddal korábban Széchenyi Istvánra 'a legnagyobb magyar' állandó jelző. Mindkét 'címadományozásból' kitetszik az a mélyről jövő szeretet és megbecsülés, amely a társadalom, a szaktársadalom részéről megnyilvánul a nagy ember iránt.*” – írja a Péch Antalt méltató íráskor talán legszebbikében Zsámboki László [1], a magyar bányászmult feltárásának legendás dojene.

1. kép: Péch Antal arcképe

Nagyvárad mai átlagpolgársága, de még értelmiségi rétege sem ismeri eléggé városának e kiváló szülöttjét [2]. Ezért választottuk dolgozatunk témájául a 190 éve született Péch Antal bemutatását abban a díszkötetben, amely *Dukrét Gézát* köszönti születése 70.

évfordulóján. Úgy véljük, a köszöntésre és méltatásra ez méltó hely, hiszen így két értékes személlyel szemben is kifejezhetjük elismerésünket: egyrészt a Nagyváradról elindult tudomány- és ipartörténeti nagyságunkkal, másrészt *Dukrét Gézával* szemben, aki egy személyes intézményként rengeteget tett partiumi múltunk megismertetéséért, és itt találkozunk a két személy az egyetemes magyar kultúrtörténetben, hiszen Péch Antal kiemelkedőt alkotott ipartörténeti vonatkozásban is [3].

Írásunkban Péch Antal élete és munkássága partiumi és erdélyi vonatkozásaira fogjuk a fő hangsúlyt fektetni, néhány új adattal és egy pontosítással szolgálva e téren.

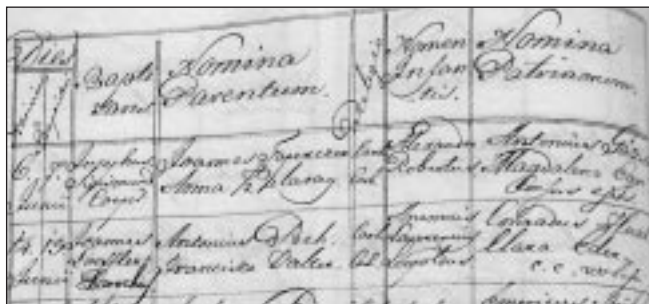
Péch Antal Nagyváradolaszin született 1822. június 14-én, szülei őt Antal Lőrinc Lipót (Antonius Lau-

rentius Leopoldus) névre keresztelve [4]. Édesapja, idősebb Péch (az oklevelekben: Pech) Antal szintén Nagyváradolaszin született, 1791. június 28-án, Péch Lőrinc és Kreitzer Veronika elsőszülött fiaként [5]. A család valószínűleg német eredetű, de az idősebb Péch Antal édesapja is már itt születhetett Nagyváradon, vélhetően a nagyapa lehetett az, aki az 1760-as évektől felélénkülő (nem csak) egyházi építkezések kapcsán tömegesen Váradon letelepedő mesteremberek egyike volt [6]. Az apa: Péch Antal János (1791–1853) és a nagyapa: Péch Lőrinc (1749–1799) egyformán felkészült, elismert céhes ácsmesterek voltak [7]. A család állapotát és társadalmi elismertségét bizonyítja, hogy a Kőfaragó utcában (ma: Nicolae Jiga, illetve folytatásában: Castanilor u. [8]) volt a házuk, ahol – ahogyan neve is mutatja – a 18/19. századfordulón és később is kőfaragók, pallérok, építőmesterek, földmérők (elsősorban a püspöki uradalomban és a vármegyénél dolgozók) laktak, valamint hogy idősebb Péch Antal keresztapja Éder Jakab volt, Nagyvárad akkori legjelentősebb építőmestere (többek közt a híres Holdas-templom is az ő műve).

Édesanyja, az 1802-ben született Walter Franciska nemes, de vagyontalan család árván maradt leánya, akinek édesapja szolgabíró volt [9]. A szülők házasságát 1820. július 9-én jegyezték be a helyi római katolikus egyház anyakönyvébe. A család előbb említett társadalmi elismertségére vall az a tény is, hogy a házasságkötés egyik tanúja Hugl Ferenc vármegyei sebész volt [10].

A gyermek Péch Antal a Váradolaszi katolikus plébániája mellett felépült új iskolában kezdte el tanulmányait [11], majd a Premontrei Gimnáziumban folytatta, utóbb – hogy német nyelvben erősödjön – Temesvárra küldték a szülei [12]. Visszatérve, 1836–1838 között a Nagyváradi Királyi Akadémia két bölcsészeti osztályát végezte el [13]. Itteni tanárai – többek között – Kraicsovics Ádám (1777–1863, mennyiségtanár, aki mellel Kőrmöcbányáról került Nagyváradra) és Faliczky János (1785–1843, természettan-, természetrajztanár) voltak, akiknek nyilván lehetett valami hatá-

2. kép: Péch Antal születésének anyakönyvi bejegyzése

suk Péch Antal szakmai indíttatására is. E cikk szerzőinek egyike (*Emődi András*), helytörténeti búvárkodásai során egyre inkább meggyőződik ennek az iskolának természettudományi kisugárzásáról.

Mivel éppen végzésekor családja anyagilag teljesen összeomlott (édesapja céhpolgári vállalkozása tönkrement), kénytelen volt saját lábára állni. Valószínű, ez is közrejátszott pályaválasztásában, hiszen a selmecbányai Akadémia hallgatóinak nem kellett tandíjat fizetni, sőt fennállt a tanulmányi ösztöndíj megszerzésének lehetősége is, de egyéb kereseti forrás (például tanítói óraadás) is kínálkozott. Így azt választotta, de anyagi fedezet hiányában gyalog ment el oda [14].

A selmecbányai Bányászati–Kohászati Akadémiát 1838. november 1-jén kezdte meg, alig több mint 16 éves korában. Itteni tanárai: *Adriany János* (1799–1871) szélaknai gépészeti főfelügyelő, az Akadémia helyettes tanára (mennyiségtan, fizika, vegytan, ásványtan, kohászat), *Lang, Johann Nepomuk* (1770–1842) a bányászati tanszék vezető tanára, egyben a selmeci főkamaragrófi hivatal bányatanácsosa, a bányaméréstan nemzetközileg elismert szakembere, több ide vágó könyv szerzője (bányaművelés, bányamérés, bányagéptan) és *Reuth Adolf* bányatanácsos és főszámvivő (számvitel) voltak [15]. A harmadév végén néhány hónapon át bányaműveléstant *Szaitz János* tanársegéd mellett is tanulhatott [16].

Az Akadémián volt alkalma megismernedni egy sor olyan fiatallal, akik később szakmája vagy azzal rokon tudományterületek legkiválóbbjai lettek – és közülük többel időről időre összehozta a sors. Előtte két évvel végzett *Faller Gusztáv* (1816–1881), az Akadémia későbbi tanára. Egy évvel előtte végzett *Pávai Vajna Elek* (1820–1874), az Erdélyi Múzeum-Egylet későbbi múzeumőre, aki Erdély földtanában kiemelkedőt alkotott, akárcsak évfolyamtársa, *Herepey Károly* (1817–1906), későbbi nagyenyedi tanár. Itt szövődött szoros barátság a másik évfolyamtársával, *Zsigmondy Vilmos*sal (1821–1888), az artézi kútúrások koronázatlan királyával, akivel később politikai pályafutásuk alatt is kölcsönösen kiegészítették egymást [17]. (Nem véletlen tehát, hogy ő írta meg a Magyar Tudományos Akadé-

mia lapjában róla a nekrológot.) Itt barátkozott meg a magyar földtan atyjával, *Szabó Józseff*el, aki Péch utolsó éves korában került Selmechbányára joggyakornokként (majd abban az évben, amikor Péch Antal végzett, a bányászattól és kohásztól elbűvölten pályamódosításra határozta el magát, s beiratkozott az Akadémiára), vele később (1885-ben) közösen adták ki Selmechbánya környéke földtanának háromkötetes magánrajzát [18].

Tanulmányait befejezve, kitűnő tanulmányi eredményei alapján, kincstári gyakorlatra Selmechbányán vették fel. Szerény fizetéséből nemcsak magát tartotta ekkor fenn, de biztosította öccse felsőoktatási képzését is, majd mikor rangban és anyagi juttatásokban előbbre lépett, szüleit és leánytestvérét is Selmechbányára, maga mellé vette [19].

Az 1848-as forradalom kitörését követően, júliusban kinevezték a Kossuth-kormány pénzügyminisztériumába, a bányászati osztályra, fogalmazónak. Amikor december 31-én a kormány Debrecenbe tette át a székhelyét, az Országos Honvédelmi Bizottmánytól parancsot kapott, hogy a Körmöcbányán lévő pénzverde felszerelését menekítse Debrecenbe, majd onnan Nagybányára. Az ellenség állásain átcúsúzva tett eleget ennek a megbízatásának, majd követte a kormányt Pestre és 1849. július végén Szegedre. A szabadságharc végső napjaiban, amikor a minisztérium felbomlott, *Nagysándor József* hadtesténél jelentkezett katonai szolgálatra [20]. A szabadságharc utolsó pillanatán túl is kiállt a forradalom eszméje mellett [21]. A fegyverletételt követően még formailag sem volt hajlandó megtagadni azt, inkább kenyérkereseti lehetőségeit korlátozta, pedig a közben Budára költözött szülei a forradalom alatt mindenüket elvesztették (ágyútűzben porig égett a házuk). A Bach-korszak életkörülményei így pótmegoldásokra kényszerítették. Próbálkozott honában és külföldön. Itthon a munkanélküliség árnya, külföldön a honvágy gyötörte. Foglalkozott – testvéreivel együtt – képeskönyvek kifestésével, majd Csehországban, a mai Hroby és Morava–Ostrava szénbányáinál vállalt állást, de még elutazása előtt régi szerelmét, *Szajbély Emmát* (1826–1880), *Szajbély István* (1777–1855) rézbányai mérnök leányát feleségül vette [22]. Házasságuk kilenc gyermekáldással járt, de Péch Antal halálának évében már csak 4 gyermeke élt [23].

1855-ben az új bányatörvény adta lehetőségek reményében hazatért, de csalódva, öccse vízszabályozási munkálatainál napibéres mérnökként lelt csak alkalmazást. Így még abban az évben visszatért egy csehországi szénbányába (ma: Žacléř). 1857-ben már jobb helyzetbe került, mert a németországi Bochumban (Ruhrvidék) szénbánya-igazgatói állást nyert. Üzemét súlyos gazdasági válságon sikerült átvezetnie, anélkül, hogy a munkásokat elbocsátotta volna [24].

Az 1860-as években már kedvezőbb körülmények között térhetett haza. 1863-ban Recsken, egy bányatársulásnál (Mátrai Bányaegyesület) foglalt el vezetői beosztást, majd maga kezdett vállalkozásba, amikor 1865-ben Némtyiben (Nógrád megye) a gróf Károlyi-féle barnaszénbányát bérbe vette, ugyan nem sok sikerrel [25].

Életének menetében a nagy váltást az 1867-es kiigyezés hozta meg. Visszakerült a Pénzügyminisztérium Bányászati Osztályára, előbb mint titkár, majd 1868-tól osztálytanácsosi minőségben. E megbízatásában valóban sokat tett a bányászat fellendítése terén.

Első érdemei közt életrajzírói a Petrozsényi-szénmedence bányászataért tett lépéseit emelték ki. *Kerpely Antal* arról számolt be, hogy *Péchy Antal* ott saját földtani kutatásai révén győződött meg a medence egészének szénben való gazdagságáról [26]. Ez még mind hihető, hiszen *Péchy Antal* egyáltalán nem állt távol a földtantól, már bányász mivolta miatt sem, de azt is tudjuk, hogy 1867-től kezdve tagja volt a Magyarhoni Földtani Társulatnak, sőt, 1885-ben őt választották meg a Társulat legerősebb vidéki fiókszervezete, a Selmecbányai Fiók-egyesület elnökének [27]. Nemcsak a *Szabó Józseffel* közösen írt, már említett dolgozatában foglalkozott kifejezetten földtani témával, de írt önállóan is ilyen vonatkozású tanulmányt [28]. Az viszont már a szakmától távol eső kultúrtörténész túlzása, hogy „Nevéhez fűződik Petrozsény közelében a Zsil-völgyi széntelep felfedezése ...” [29]. A valóság *Kerpely* állításával szemben az, hogy az ottani széntelepekről a tudós világ már *Benkő Ferenc* óta (1786) tudott, és 1840-ben a *Maderspach* testvérek annak bányászatát – mint az első jelentős szénkitermelést Erdélyben – már el is kezdték [30]. Nem kis súllyal nyomott a latba a dél-erdélyi vasút elsőbbségi szerepében a Zsil-völgye széngazdagsága [31]. Az igazsághoz még az is hozzátartozik, hogy 1867 augusztusában *Hofmann Károly* a Magyarhoni Földtani Társulat megbízásából tanulmányozta a medencét [32]. Ez a már 1866 telén született kezdeményezés pedig *Raitz Frigyes* kereskedelmi-minisztériumi osztálytanácsos nevéhez kötődik [33]. Az, amit a továbbiakban írt róla *Kosáry Domokos*, hogy „... a bányaiüzem korszerű berendezése, az alkalmazandó kokszolási eljárás kikísérletezése, sőt a vajdahunyadi vasmű első terveinek kidolgozása is” már valóban az ő érdeméért írandó [34]. Az is érdemei sorába tartozik a Zsil-völgye széntelepeivel kapcsolatban, hogy a becsületes utat választva, nem az egyéni nyereszkesedés vezérelte, hanem az állam szolgálata [35].

Miniszteri szolgálata alatt foglalkozott az Erdélyi-szigethegység egyik legrégebbi bányászati központjával, Rézbányával is, melynek megközelítésében min-

den bizonyítással ott voltak apósától szerzett szakmai értesülései [36].

A szakmája és tudománya szolgálatába tett egyik legnagyobb érdeme, hogy saját anyagi erejéből elindította a ma is fennálló szakfolyóiratot, a Bányászati és Kohászati Lapokat 1868-ban, melynek eleinte (három évfolyamon át) nemcsak szerkesztője, de főmunkatársa is volt [37].

Ugyancsak minisztériumi éve alatt (1869) adta ki – szintén saját erejéből – úttörő, magyar nyelvű ércelőkészítés-tan szakkönyvét [38].

Amikor a Selmeci Bányakerület kamaragrófi széke megürült, magyar királyi miniszteri tanácsos címen ennek a bányakerületnek igazgatójává nevezték ki. Itt dolgozott nyugállományba vonulásáig (1889). Itteni tevékenységéről már sokan megírták, hogy milyen mértékben volt ez az új munkahelye a felvidéki bányászatra áldásos. Hangsúlyozzuk azonban, hogy itt írta meg a már említett tudománytörténeti dolgozatait és számos más szaktanulmányát, amelyek nagy része az általa megindított folyóiratban jelent meg [39]. Itt született meg és adták ki kétszer is a bányászat magyar szaknyelvét megalapozó kétkötetes, bővítve újra is kiadott magyar–német és német–magyar bányászati szótárát (1877, újrakiadva: 1891). Az 1893-tól megkezdett *Pallas Nagy Lexikona* életében megjelenő köteteibe az összes bányászattal kapcsolatos címszót ő írta [40].

Hatalmas részt vállalt a szakma civil szerveződésében is. Nemcsak a Magyarhoni Földtani Társulat fiók-szervezeti elnöke volt, de a selmeci bányász-íffak által már régebben alakított Bányászati és Kohászati Irodalom-pártoló Egyesület tiszteletbeli elnökének is megválasztották 1887-ben [41]. Ezt pedig köszönhette annak elismeréseképpen, hogy aktívan részt vállalt az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület megalakításának előkészítésében, alapszabályzatának kidolgozásában [42]. Ezt honorálták ez utóbbi szervezet megkésett alakuló közgyűlésén, 120 évvel ezelőtt, 1892. június 27-én, amikor az idős mestert tiszteleti tagnak választották meg.

Élete során azonban nem csak ez a két tisztesség érte. Már 1873-ban Vaskoronarendet, majd 1878-ban a Lipót-rend lovagkeresztjét kapta a királytól; 1879-ben pedig a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választotta [43].

Nyugdíjba vonulása még nem jelentette tevékenységének végét. *Zsigmondy Vilmos* halálát követően ő került fel a selmeci választókerületből képviselőként az Országgyűlésbe (1889). Ekkor több előterjesztéssel próbálta támogatni szakmája helyzetét [44]. Ám előrehaladó hallásromlása miatt 1891 végén lemondott megbízatásáról [45]. 1895. szeptember 18-án halt meg Selmecbányán. Sírja – mely zarándokhelye a mai magyar

bányász- és kohásztársadalomnak – a selmecbányai Öregtemetőben, a Piargi-kapu közelében, a 293-as parcellában áll [46].

Életműve időtállóságának bizonyítéka, hogy két könyvének halála miatt kiadatlan kötetét a 20. század második felében még kiadásra méltónak találták, sőt kisebb műveit csokorba szedve is újra kiadták [47].

Irodalomjegyzék

- [1] Zsámboki L. 1993: *Péché Antalról* pár szót, in: Zsámboki L. [szerk.]: *Péché Antal* (1822–1895) kisebb munkái, Miskolc–Rudabánya, 239. o.; Zsámboki L. 1997: *Péché Antalról* pár szót (Utószó helyett) in: Zsámboki L. [szerk.]: *Péché Antal* 1822–1895 és kora, Közlemények a magyarországi ásványi nyersanyagok történetéből, IX. Miskolc–Rudabánya p. 247.
- [2] Példa értékű kivétel: Pásztai O. és Gerhardt L. 2008: Jeles egykori premontrei diákok, a Nagyváradi Premontrei Öregdiákok Egyesülete, Nagyváradi, 222–224. o.
- [3] A legnagyobb horderejű ilyen vonatkozású munkája a három kötetes monográfia: Alsómagyarország bányamívelésének története. I. 1600-ig, MTA, 1884 Budapest, II. 1600-tól 1650-ig, MTA, 1887 Budapest, III. 1650–1750, MTESZ, 1967 Budapest. Megírta két kötetben A selmeci bányavállalatok történetét is: I. 1560-ig [recte: 1650-ig], Joerges, 1884 Selmezbánya, II. 1650–1750, MTESZ, 1967 Budapest. (Csak ez a két alapvető műve összességében 3650 oldal terjedelmű.) Második témájáról írt még egy jelentős cikket (A Selmeczi bányászat múltja, jelene, és jövője) a Selmeczi Gyógyászati és Természettudományi Egyesület évi jelentésében 1887-ről [1889] 46–53., ezt közölte a Bányászati és Kohászati Lapokban is [1888] XXI/1., 2., 3., 4., 5.; 1–3., 9–11., 17–19., 25–26., 33–34., mely folyóiratban néhány más tudománytörténeti cikke is napvilágot látott (Graenzenstein Gusztáv pénzügyminiszteri osztályfőnök s helyettes államtitkár folyó év április 28-án meghalt [1870] III/5–6. 33., Buda; Egy magyar bányász véleménye 1664-ben a bányagáz robbanásokról [1887] XX/8., 9. 61–63., 68–71., Selmezbánya). Megírta főiskolai évfolyamtársa, Zsigmondy Vilmos fűzőmérnök első nagy átfogó életrajzát a MTA folyóiratában: Emlébeszéd a Magyar Tudományos Akadémia tagjairól [1891] 6. 465–492., Budapest.
- [4] Váradolaszi Római Katolikus Keresztelési Anyakönyvek másodpéldány gyűjteménye / Nagyváradi Egyházmegyei Levéltár.
- [5] Váradolaszi Római Katolikus Keresztelési Anyakönyvek / Váradolaszi Plébánia Levéltára. A család második fiúgyermek: *Péché József* (1829. január 2. – 1902. november 17.), később kiváló vízszabályozó mérnök lett – lásd: Markó L. [szerk.] 2004: Új magyar életrajzi lexikon 5. Magyar Könyvklub, Budapest, 210. o. A szintén Nagyváradolaszi szülőtte *Péché József* sem él a nagyváradai kultúremlékezetben, pedig mint 1848–49-es hős, és a Tarna és Zagyva, a Tisza, a Temes és a Béga szabályozásában, csatornázásában meghatározó teljesítményével egyaránt kiérdemelte emlékeztet méltóságát.
- [6] Ugyan jelentkezik az okiratokban már 1714-ben egy *Pech* nevű, Nagyváradra (igaz nem Olasziba, hanem Újvárosba) betelepülő német család, de annak folyamatos nagyváradai lakossága *Pech Lőrinc* megjelenéséig nem mutatható ki. Lásd: Emődi A. [összeáll.] 2010: Nagyváradi város lakossága és magisztrátusának archontológiája a 18. században, 1713–1785: adattár, Varadinum Script, Nagyváradi, p. 97.: *Andreas Péché*. Germanus advena.
- [7] Kosáry D. 1997: *Péché Antal* élete és munkássága, in: Zsámboki L. [szerk.] 1997: *Péché Antal* 1822–1895 és kora, Közlemények a magyarországi ásványi nyersanyagok történetéből, IX. Miskolc–Rudabánya, p. 9.
- [8] Emődi A. 2007: Bihar megyei kéziratos térképek (1754–1888) katalógus, Partium kiadó, Nagyváradi. Talán idővel kideríthető lesz a ház (vagy a telek ahol az állhatott), melyben *Péché Antal* született.
- [9] Kosáry D. 1997: i.m., u.o.
- [10] Váradolaszi Római Katolikus Házassági Anyakönyvek / Váradolaszi Plébánia Levéltára.
- [11] Az épület ma már nincsen meg, az 1930-as években lebontották, helyében az új parókia áll.
- [12] Kosáry D. 1997: i.m., u.o.
- [13] Varga Júlia 2006: A Nagyváradai Jogakadémia (1780–1848) és a Püspöki Szeminárium (1741–1848) hallgatósága, Felsőoktatástörténeti Kiadványok Új Sorozat 4. Budapest, 2921. sorszám.
- [14] Kosáry D. 1997: i.m., p. 9–10.
- [15] Mihalovits J. 1938: A selmeci Bányászati Akadémia alapítása és fejlődése 1846-ig, in: Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735–1935, 2. füzet, Sopron, 12–14. o.; Zsámboki L. 1983: A selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia oktatóinak lexikona 1735–1918., Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc, 83–91., 108., 233. o.

- [16] *Mihalovits J.* 1938: i.m., 17. o.
- [17] *Kerpely A.* 1897: *Péché Antal* emlékezete. (1822–195), Akadémiai értesítő, VIII/9. Budapest, 476. o.; *Kosáry D.* 1997: i.m., 17. o.
- [18] *Zsámboki L.* [összeáll.] 1997: *Péché Antal* szakirodalmi munkássága, in: *Zsámboki L.* [szerk.] 1997: *Péché Antal* 1822–1895 és kora, Közlemények a magyarországi ásványi nyersanyagok történetéből, IX. Miskolc–Rudabánya, p. 243.
- [19] *Kosáry D.* 1997: i.m., 11. o.
- [20] *Kosáry D.* 1997: i.m., 11–12. o.
- [21] *Kerpely A.* 1897: i.m., 471. o.
- [22] *Kerpely A.* 1897: i.m., 471–472. o., *Kosáry D.* 1997: i.m., 12–13. o.
- [23] *Kerpely A.* 1897: i.m., 475. o.
- [24] *Kosáry D.* 1997: i.m., 13–14. o.
- [25] *Kerpely A.* 1897: i.m., 472. o., *Kosáry D.* 1997: i.m., 14. o.
- [26] *Kerpely A.* 1897: i.m., 475. o.
- [27] *** 1886: A Selmeczbányai Fiók-egyesület gyűlései 1885-ben, Földtani Közlöny, XVI/2. Budapest, 77. o.
- [28] *Péché A.* 1887: A földkéreg mozgásainak megfigyelésére bányászati célokból tett legújabb kísérletekről. (Előadatott a Selmeczbányai Fiók-egyesület 1887 januárius 22-én tartott szakülésén), Földtani közlöny, XVII/1–3. Budapest, 24–28. o.
- [29] *Kosáry D.* 1997: i.m., 15. o.
- [30] *Wanek F.* 2003: Az erdélyi szénbányászat kezdetei, in: *Bircher Erzsébet* [szerk.]: „...Egyedül a közhaszon kedvéért...” Tanulmányok a 250 éves magyar szénbányászat tiszteletére. Központi Bányászati Múzeum közleményei 2. Sopron, 92–94. o.
- [31] *Szász Z.* 1988: Gazdaság és társadalom a kapitalista átalakulás korában, in: *Szász Z.* [szerk.]: Erdély története. Harmadik kötet. 1830-tól napjainkig, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1514–1516. o.
- [32] *Hofmann K.* 1868: Az erdélyi Zsil-völgy harmadképleti szén-medencéjének a magyar földtani társulat megbízásából történt földtani megvizsgálása feletti jelentése, A Magyarhoni Földtani Társulat munkálatai, IV. Pest, 57–68. o.
- [33] *Hofmann K.* 1870: A Zsil-völgyi szénteknő, A Magyarhoni Földtani Társulat munkálatai, V. Pest, 1. o.
- [34] *Kosáry D.* 1997: i.m., 15. o.
- [35] *Kerpely A.* 1897: i.m., 473. o.
- [36] *Péché A.* 1873: Jelentése a selmeczi és diósgyőri kerületben és Rézbánya vidékén létező állami bányák és kohók állapotáról, Magyar Királyi Állami Nyomda, Budapest, 1–73. o.
- [37] *Kerpely A.* 1897: i.m., 472. o.
- [38] *Péché A.* 1869: Az érczek előkészítésének elvi és gyakorlati szabályai, Khór-Wein nyomda, Pest, 1–87. o.
- [39] *Zsámboki L.* [összeáll.] 1997: i.m., 243–246. o.
- [40] *Zsámboki L.* [összeáll.] 1997: i.m., 244. o.
- [41] *Zsámboki L.* [szerk.] 1992: Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület évszázados fennállásának Emlékkönyve 1892–1992, Miskolci Egyetem, Miskolc, 17. o.
- [42] *Varga F.* 1985: A szakmai egyesületek múltja, jelene, feladatai a jövőben, in: *Bakó K.* [főszerk.]: Vivat Academia ... Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület és az Országos Erdészeti Egyesület emlékkönyve a bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatás 250. évfordulójára, OMBKE és OEE, Budapest, 273. o.; *Zsámboki L.* [szerk.] 1992: i.m., 12–15. o.
- [43] *Zsámboki L.* [összeáll.] 1997: *Péché Antal* életútjának összefoglaló adatai, in: *Zsámboki L.* [szerk.]: *Péché Antal* (1822–1895) és kora. Közlemények a magyarországi ásványi nyersanyagok történetéből IX. Miskolc–Rudabánya p. 242.
- [44] *** 1889: A bányászat ügye az országgyűlésen, Bányászati és Kohászati Lapok, Selmecz, XXII/11. 83–86., XXII/12. 90–93. o.; XXIII/5. 40–45. o.; XXIII/6. 55–57. o.
- [45] *Kosáry D.* 1997: i.m., 17. o.
- [46] *Csáky K.* 2003: Híres selmeczbányai tanárok, Lili-um Aurum Kiadó, Dunaszerdahely, 133–134. o.
- [47] *Péché A.* 1967: A selmeczi bányavállalatok története. 2. kötet (1650–1750), sajtó alá rendezte *Kosáry D.*, OMBKE, Budapest, 1–645. o.; *Péché A.* 1967: Alsó-Magyarország bányamívelésének története. 3. kötet (1650–1750), sajtó alá rendezte *Kosáry D.*, OMBKE, Budapest, 1–1246. o.; *Péché A.* 1993: Kisebbségi munkái: A bányászat, kohászat és földtan klasszikusai VII. *Zsámboki L.* szerkesztésében, Miskolc–Rudabánya, 1–248. o.

15. Európai Bányász–Kohász Találkozó Kassa, 2013. június 6–9.

Fontosabb események:

2013. június 7. (péntek)

10.00–16.00 Nemzetközi konferencia

13.00–17.00 Kirándulások

19.00–22.00 Megnyitó ünnepség és Bányász est

2013. június 8. (szombat)

9.00–10.00 Ünnepi mise

13.00–17.00 Kirándulások

18.00–20.00 Ünnepi felvonulás

Részletes információk (jelentkezés, részvételi díj, szállás) a www.ombkenet.hu honlapon.

Dr. Sándor József lett 2012-ben az Év Üzletemberere

SZENDE GYÖRGY okl. gépészmérnök, a BKL Kohászat öntészeti rovatvezetője

DR. LENGYEL KÁROLY okl. kohómérnök, a TP Technoplus Kft. ügyvezető igazgatója

Mindnyájan olvashattuk a hírt, hogy az Ernst and Young-nak, a világ egyik vezető üzleti tanácsadási vállalatának dr. Kovács Árpád, a Költségvetési Tanács elnöke vezette független bírálóbizottsága 2012-ben dr. Sándor Józsefet, egyesületünk tiszteleti tagját, a Fémöntészeti és Alkatrészgyártó (FÉMALK) Zrt. vezérigazgatóját választotta Magyarországon az Év Üzletemberének (1. kép).

A méltatás szerint „...A díjazott vállalkozó...egy tízmilliárd forintot meghaladó árbevételű cég kizárólagos tulajdonosa, amely a világ egyik legkompetitívőbb iparágában áll helyt nemzetközi szinten is kiemelkedő színvonalú termékeivel. ...Sándor József...üzleti gondolkodását eddigi karrierje során az innovatív szemléletmód, a nyitottság, a szakmai precizitás és a csapatmunka jellemezte, amellyel biztosítja a versenyelőny megtartását, a műszaki színvonal fokozását. ...”

Ebből az alkalomból Szende György, a BKL Kohászat öntészeti rovatvezetője és dr. Lengyel Károly, a lap volt felelős szerkesztője felkereste csepeli telephelyén dr. Sándor Józsefet, és interjút készített a több évtizede ismert kollégával.

BKL Kohászat (BKL): Az Egyesület tagsága nevében gratulálunk a kitüntetéshez, prominens társaságba kerültél. Sok interjút kellett adnod?

Dr. Sándor József (SJ): Igen, sokan megkerestek, különösen az első két napon jelent meg sok hír az internetes médiában. Érdekes volt, egy teljesen más, tölem idegen világ.

BKL: Egy korábbi interjúból ismerhetjük a céget, a főbb termékcsoportokat, gyártóberendezéseket, piaci kapcsolatokat. A mostani alkalom inkább a személyes bemutatkozásra ad lehetőséget. Kíváncsiak lennénk, mi történt a rendszerváltozás környékén, hogy indult a vállalkozásod, a vállalkozásotok?

SJ: Amint tudjátok, hosszú ideig, 24 évig dolgoztam a VASKUT-ban (Vasipari Kutató és Fejlesztő Vállalat). 1965-ben, érettségi és katonai szolgálat után, 19 éves koromban vettek fel (akkor még Intézet volt) kazánfűtő és udvari munkás munkakörbe. Rövidesen az Öntödei Osztályra kerültem az akkor megalakított, *Pilissy Lajos* bátyánk által vezetett fémöntészeti csoportba. Vagyis ettől számítva már 45 esztendeje, hogy alumíniumöntvényekkel és azok öntésével foglalkozom. A rendszerváltás idején én lettem a korábban már többször átalakult s csupán néhány emberből álló, az ipar összeomlását

követően megrendelések hiányában romjaiban lévő Öntödei Osztály vezetője. Kétes dicsőség! Utolsóként elhagyva a „fedélzetet” többedmagammal kényszervállalkozásba kezdtünk, bízva abban, hogy a tanultakat hasznosítva öntvénygyártásból is meg fogunk tudni élni. 1989 júliusában így alakítottuk meg a FÉMALK Bt.-t. Szerencsénk volt, mert ezzel

egy időben számolta fel nyomásos öntödéjét a FÉG (Fegyver- és Gázkészülékgyár), akik hazai öntödékben nem tudták elhelyezni a nagyon kényes alkatrésznek számító konvektorgázszelep-öntvényeket. Hat vagy hét öntvény volt, senki nem vállalkozott rá, mert gáztömörnek és porozitástól mentesnek kellett lenniük. Mi, nem lévén más munkánk, elvállaltuk, s a VASKUT-tól bérelt helyen, a FÉG-től bérelt és áttelepített gépekkel és átvett dolgozókkal, no meg a tőlük előlegbe kapott hárommillió forint forgóeszközzel elkezdtek a gyártást. Ezt tekintem én az indulásnak. Egy év múlva áttelepültünk Újpestre. 1995-ig maradtunk ezen a helyen. Ez idő tájt volt egy kitérőnk, a FÉMALK Bt. egy Program Rt. nevű vállalkozás résztulajdonosa lett. A Program Rt. megbukott, vele anyagilag mi is, s a FÉMALK Bt.-nek mindent előlről kellett kezdenie. Ilyet mindenki megélt, s vagy túlélte, vagy belebukott. Mi túléltek, de közben a FÉMALK Bt. tulajdonosainak száma jelentősen lecsökkent. 1993-ban a betéti társaságot kft.-vé alakítottuk. Közben tudomásunkra jutott, hogy a Csepel Művek Vas- és Acélöntöde adogatja el az ingatlanait. Megkerestem az öntöde igazgatóját, hogy engem érdekel ez a dolog, mit tudnánk tenni? Úgy állapodtunk meg, hogy először a TMK csarnokot vesszük meg részletfizetésre, s a részlet minden hónapban – emlékeim szerint – a vasöntöde dolgozóinak aktuális bére lesz.

1. kép: Dr. Sándor József, az Év Üzletemberere a díjjal

Az öntöde később felszámolásra került, s a felszámoló biztostól több, összesen közel 10 000 m²-nyi csarnokot vásároltunk, s harmadjára telepítettük át több száz tonnát nyomó gépeinket.

BKL: Ebben az időben már exportra is termeltetek?

SJ: Ugye, 1995-ben jöttünk ide, de az exportlehetőség már Újpesten megjelent. Egy szerszámgyártó cégen keresztül jutottunk el a Hellához, amelynek lámpatesteket kezdtünk el szállítani. Emellett egy ügynök közreműködésével, többek között korábban a Qualital által gyártott, jó néhány fajta BMW-öntvény szállítására is megnyílt a lehetőségünk, természetesen még nem közvetlenül, hanem német beszállítókon keresztül.

BKL: A járműipari öntvény bizalmi cikk, mivel teremtettedek meg a bizalmat? Hozzáállással, minőséggel, a határidők betartásával?

SJ: Az ár, a minőség, a határidő, minden-minden közrejátszik, de évek hosszú sora kellett ahhoz, hogy ez megteremtődjön. Először csak tartalék alkatrészeket szállítottunk néhány ezres tételben a hozzánk kihelyezett szerszámokkal, majd lassan-lassan nőtt a darabszám, új szerszámokat kaptunk, majd már mi tervezhettük és gyárthattuk az öntőszerszámokat, és eljött az az idő, amikor már megkezdhattuk a szériatermékek gyártását is, természetesen még mindig csak a beszállítóknak. Visszatekintve úgy tapasztalom, a kereskedők jól ismerik egymást, s köztük kiváló az információ-áramlás, mind a jó, mind a rossz híreké. Nekünk szerencsénk volt, általában jó hírünket keltették, de ez hosszú-hosszú évek során alakult ki. Közben azzal a hátránnyal is meg kellett küzdenünk, hogy nem volt nyelvismeretünk.

BKL: A méltatás kiemelte az innovációt. Jól látszik, igyekeztek mind a technológiában, mind a berendezések tekintetében haladni a fejlődéssel. Hogy alakult ez ki? Mikor ismertétek fel ennek égető szükségességét? Köztünk legyen szólván, ehhez pénz is kell.

SJ: A piac, a piac, a mindenható piac befolyásolja az ember gondolkodását, meg a szerencse és a véletlen. A szerencse vastagon benne van. Talán ennek volt a következménye, hogy 13 évvel ezelőtt egy német cég, konkrétan a BASF egyik leányvállalata ismerősökhöz keresztül megkeresett bennünket azzal, tudnánk-e olyan szerelt alkatrészt szállítani, amely a gépkocsik lengéscsillapításában játszik nagyon fontos szerepet. Az alkatrész két egymásra peremezett alumíniumöntvény, amely közrefog egy rugalmas műanyag gyűrűt. Ez akadályozza meg, hogy az útegyszeretlenségek miatt fémesen felüssön a futómű. Ma már évente 6–7 millió autóhoz szállítjuk ezt a gyártmány családot. Talán ez az, amiről ismertek lettünk, aminek a gyártását mi fejlesztettük ki ebben a formában. Ehhez kellett egy olyan kolléga, mint *dr. Kramm György*, akit ugyancsak sze-

rencsés körülmények között ismertem meg. Ő lett a fejlesztés vezetője, németül kiválóan beszélt, oktatott az egyetemen is. Ez például azért volt fontos, mert rajta keresztül jöttek hozzánk kiváló képességű fiatalok, akik egyetemista korukban történetesen nálunk voltak gyakorlaton, itt dolgoztak a diplomamunkájukon, s akik ma egy ütőképessé, partnereink által is elismert fejlesztő csapatot alkotnak. Munkájukra jellemző, hogy 2012-ben összesen 37 öntvény gyártását készítették elő vagy valósították meg.

BKL: Így fordulhat elő, hogy pl. a BMW adott esetben már nem rajzot küld, hanem meghatározza a rendelkezésre álló teret, megad néhány térbeli koordinátpontot, előírja az öntvény elvárt mechanikai tulajdonságait, s a FÉMALK feladata megtervezni például a motortartó öntvényeket.

SJ: Igen, ma már az esetek egy részében mi készítjük el a majdani öntvény modelljét, számítógépes szimulációval ellenőrizzük a mechanikai tulajdonságait, elkészítjük az öntőmintáját, s azzal a homokba öntött prototípus öntvényeket. Miután ezeket az öntvényeket számos tesztvizsgálatnak alávetettük és az esetleg szükséges korrekciókat (falvastagság változtatása, rádiuszok növelése, bordák elhelyezése stb.) elvégeztük, következhet az újabb prototípus legyártása immár acélszerszámban, vagy – s ez a gyakoribb – a szériagyártásra szánt nyomásos öntőszerszám elkészítése. Örömmel mondhatom, hogy nyolc különféle típusú alkatrészből az elmúlt évtől már egyedüli beszállító vagyunk a BMW 1-es, 3-as és M3-as típusú autóihoz. További 24 BMW-alkatrész van nálunk a tervezés, a prototípusgyártás vagy a szériaszerszámok gyártásának valamelyik fázisában. Valamit jól csinálhatunk, mert bíznak bennünk, hisznek nekünk. De mindig bennünk van a félsz, hogy ennek a bizalomnak folyamatosan megfeleljünk, s le ne romboljuk az elért pozíciónkat. Érdekes tapasztalat, hogy a BMW közvetlen beszállítójaként az ottani műszaki kollégákkal sokkal jobb, közvetlenebb, megértőbb a kapcsolat, mint az egyéb termékeinket nekik beszállító kollégákkal. Jelenleg ott tartunk – s ez biztató számunkra –, hogy az elkövetkező években rendelkezésükre bocsátható kapacitásunk felől érdeklődnek.

BKL: Fejlesztési pénzt adnak-e, vagy felkínáltak-e támogatást a kapacitásbővítésre?

SJ: Nem, ez szóba sem került, de el sem fogadnám. Szerencsére a FÉMALK egy stabil anyagi háttérrel rendelkező vállalkozás, az utóbbi egy-két évben milliárdos nagyságrendű beruházásokat, fejlesztéseket hajtottunk végre. Elképzeléseinknek tehát nem ez, sokkal inkább az emberi erőforrás rendelkezésre állása szab határt. Természetesen a fentebb vázolt fejlesztési munkának ára van, ezt mi megkérjük, és a megrendelők anyagilag is elismerik a teljesítményünket.

BKL: A beszélgetések során azt tapasztalhattuk, hogy a kollektívát egy nagy családnak tekinted. Hányan vagytok most?

SJ: Jelenleg mintegy 430–440-en vannak állományban, s közel 60 főt foglalkoztatunk munkaerő-kölcsönző vállalkozásokon keresztül.

BKL: Mennyi a felsőfokú végzettségű közülük?

SJ: 50–60 fő. Sok magasán képzett szakemberre van szükségünk, mert a technológiai berendezések, különösen az öntőcellák, bonyolult elektronikával működő berendezések. A felsőfokú végzettségűek nagyobb hányada a termelésben s a termelést támogató területeken (fejlesztés, tervezés, minőségügy, kereskedelem, igazgatás stb.) dolgozik. Termelőberendezéseink beszállításához, működtetéséhez, karbantartásához is magasan kvalifikált szakemberek szükségesek. Sajnos hiányoznak a középfokú szakmai végzettséggel rendelkező szakemberek, a régi technikusok, akiket felsőfokú végzettségükkel vagyunk kénytelenek pótolni. Nem egészséges, pazarló megoldás!

BKL: 2008-ban a válság hogy érintette a FÉMALK-ot?

SJ: Októberben még arányos volt a lehívás, mintha mi sem történt volna. Novemberben gyakorlatilag egyik pillanatról a másikra megfeleződött. Ehhez kellett alkalmazkodnunk, s mi inkább azt választottuk, hogy a munkaidőt, s természetesen ezzel a jövedelmet is csökkentettük, de a munkatársakat igyekeztünk megtartani. Aki ezt nem fogadta el, azt elengedtük, sokan pedig betegállományba menekültek. Érdekes tapasztalat volt, hogy a gyártás megfeleződött, de a fejlesztési munka, a prototípuszszámok, majd öntvények gyártása és a minőségügy viszont teljes kapacitással, sőt erőn felül dolgozott. 2009 második felére konszolidálódott a helyzet, de korántsem volt az a feszített tempó, mint ami a válság előtti időszakot jellemezte.

BKL: Többször említetted, hogy sok erdélyi magyar embert foglalkoztatsz. Nem növeli ez a kiadásaidat oly módon, hogy az elhelyezésükre talán nagyobb gondot kell fordítani?

SJ: Karitatív tevékenységről nyilván nincs szó, de kétségtelenül nagyobb empátiával fordulok feléjük. Azt kell mondanom, ha nem lett volna határon túli munkaerő, akkor ezt a fejlődést nem tudtuk volna elérni. Azonban akkor sem érhattük volna el, ha az ugyancsak több száz kilométer távolságra eső, pl. zempléni településekről származó emberek nincsenek közöttünk. Szomorúan tapasztaljuk, hogy Budapest környezetében nincs olyan, vagy nem találunk elegendő olyan munkaerőt, akik ezeket a feladatokat az autóipar által elvárt odafigyeléssel, hozzáállással és precizitással tartósan el tudnák végezni. A sok száz vagy ezer kilométer távolságról ide jövő és munkát vállaló emberek itt akarnak boldogulni, munkával is készek pénzt

keresni, s ezért hajlandók szorgalmasan és becsületesen dolgozni. Ugyanakkor fáj is a szívem, mert akarva-akaratlanul hozzájárulok ahhoz, hogy elhagyják otthonukat, szülőföldjüket. Ez nem jó, elveimmel ellentétes, de ezt diktálja az élet. Az talán némi kárpótlást jelent, hogy a lakhatásukat, akárcsak a szülőfalumból és a környékéről itt dolgozó 30–40 emberét, támogatjuk, arra nem kell a fizetésükből költeniük.

BKL: Visszatekintve az elmúlt több mint két évtizedre látható, hogy elég konok elszántsággal építetted a céget. A jövőre nézve mik a terveid?

SJ: Máshol is elmondtam, most is megerősítem, az a tervem, hogy a FÉMALK-ot, mint első generációs vállalkozást, pénzügyi szempontból, piacát és kapcsolatrendszerét tekintve olyan biztos alapokra helyezzem, hogy ha figyelmesen vezetik, generációkon keresztül életképes maradjon. Miért? Azért, mert kötelességemnek érzem, missziónak tekintem, hogy ha már megadtott nekem, s dolgoz munkatársaim segítségével létrehozhattam ezt a céget, akkor az a családomon kívül még sok család megélhetését biztosítsa. Ez a meggyőződése, s ezt őszintén gondolom.

BKL: Egy többgenerációs cég ezen a telephelyen nem biztos, hogy fejlődőképes. Gondolkodtál ezen?

SJ: Értem a kérdést, természetesen gondolkodtunk a terjeszkedés, a fejlődés lehetőségén. A bővülést egy új telephelyen gondoltuk el, partnereink növekvő igénye is erre kényszerít bennünket. A dunavarsányi ipari parkban vettünk egy minden infrastruktúrával ellátott, jó adottságokkal rendelkező 67 000 m²-es ingatlant. A tervek engedélyeztetése folyik, reméljük, hamarosan minden engedély birtokában leszünk, s akkor 2013 tavaszán el tudjuk kezdeni az építkezést. Eredetileg úgy gondoltam, hogy itt felhagyunk mindennel és átköltözzünk. Most úgy látom, az új hely a reménybeli bővülés helyszíne lesz, úgy terjeszkedünk, ahogy az igény nő. Ez pedig nő, elég csak annyit mondani, hogy 2010-ben 77%-kal, 2011-ben 52%-kal, s 2012-ben ugyan kisebb mértékben, 20%-kal, de így is 13 Mrd forinttal növekedett az árbevételünk. Az új helyen módunk lesz szellősebben elhelyezni a technológiai berendezéseket, nagyobb gondot tudunk fordítani pl. a légelszívásra vagy a belső logisztikára, egyszóval egy európai színvonalú üzemben gondolkodunk. Ezt a telephelyet pedig 5–10 évig biztosan továbbra is fenntartjuk, így 2014-től gyakorlatilag két céget fogunk működtetni, ami biztosan nagy erőfeszítést kíván meg tőlünk.

BKL: Olvashatjuk, hallhatjuk, a bőrünkön érezzük, Európa válságos időszakot élt át, és még nincs vége. Gondolkodtál azon, hogy mi az európai járműipar jövője?

SJ: Éppen most kaptam a MÖSZ-től egy kimutatást, ami azt tartalmazza, hogy az európai vas- és acélönté-

szet kilátásai nem kedvezőek, az alumíniumöntészetét talán jobbak. A sors különös kegye folytán mi a prémiumautók, a BMW, a Volkswagen-csoport és most már, bár csak közvetve, a Mercedes beszállítói lehetünk. Ezek az autógyárak az elmúlt években a válság ellenére is jelentősen tudták növelni termelésüket. Ez globális piac, ha Európában kisebb is a kereslet, más régiókban, Kínában, Észak-Amerikában szinte korlátlanok a lehetőségek. A vevőink azzal biztatnak, az ő járműveikkel nem lesznek különösebb nehézségek annak ellenére, hogy valóban gondokkal küzdenek az európai gazdaságok. 2008-ban nagyobb volt a baj, s akkor a kormányok, pl. a roncsprémium bevezetésével (add le a régi autót és vegyél újat) segítették a húzóiparágat jelentő járműgyártók talpon maradását. Köztünk legyen szóva az azért nem volt normális, hogy nálunk például előleg fizetése nélkül lehetett új autóhoz jutni. A járműipar termelése azonban ezen intézkedések hatására meredeken felfutott, s jó néhány autótípus esetében most csak a válságot megelőző időszakra történő visszarendeződés tanúi lehetünk. Ezt sok beszállító nyilván megsínyli, de nekünk abban van szerencsénk, hogy míg korábban egy-egy autótípusba csak egy-két öntvényt szállítottunk, ma ötöt, holnap talán nyolcat fogunk. Vagyis ha csökkenne is a gyártott autók száma, az eladott öntvények darabszáma nőhet. Én bizakodó vagyok, tudván azt is, hogy semmi sem tart örökké, s lélekben folyamatosan készülni kell egy újabb válságos helyzetre.

BKL: Gondolom az is mellettetek szól, hogy bevon-tak benneteket a fejlesztésekbe. Ez egy sokkal előnyösebb beszállítói pozíció.

SJ: Igen, s ilyenkor arra kell gondolni, hogy azok az öntvények, amelyek fejlesztésén ma vevőink dolgoznak vagy közösen dolgozunk, a három-négy év múlva megjelenő autókba kerülnek. Ez is fontos, de sokkal lényegesebb az, hogy szinte száz százalék az esélye annak, hogy a közreműködésünkkel végigvitt fejlesztések eredményeként megjelenő öntvényt szériában is mi fogjuk gyártani. Ez végeredményben azt jelenti, hogy több évre előre dolgozunk. A fejlesztőink elismertek, jól végzik a dolgukat, bíznak bennünk az autógyárak, illetve a nekik beszállító cégek tervezői. Talán itt kell megemlítenem, hogy az egyik legrégebbi partnerünk-től, a BOSCH csoporttól 2013-ra is megkaptuk a preferált beszállítói címet. Már csak ezért sem tehetjük meg, hogy ne építsünk új telephelyet és ne teremtsük meg a bővülés lehetőségét. Ezenkívül erkölcsi kötelességemnek érzem, hogy azt az eredményt, amit megtermeltünk, visszaforgassam, s még több embernek adjak munkát még kulturáltabb körülmények között. Itt Csepelen már valóban szűkösön vagyunk, logisztikailag sem könnyű a helyzet. Eredetileg itt akartunk terjesz-

kedni, de az önkormányzat nem engedte. Akkor dühös voltam, de most már belátom, itt nincs tér, nincs fejlesztési lehetőség.

BKL: Hírlík, hogy új szervezeti felépítés van a FÉMALK-ban.

SJ: Igen, 2012 májusában létrehoztam a cégvezető vagy ügyvezető igazgató munkakört, amelyet *Szentes Zsolt* tölt be. Ő korábban évekig a cég gazdasági vezetője volt. Operatív kérdésekkel ő foglalkozik. Két helyettese van, az egyik *Edit* lányom, a másik *Gombos Péter*. Rajtuk kívül az egyes fontosabb területeknek önálló vezetője van. Ez az egész persze azt is jelenti, hogy ráérek később bejönni, s kevesebb időt kell itt töltenem. Nekem a stratégiai döntések maradnak. Ez azért nem jelenti azt, hogy naponta háromszor-négyszer ne menjek le az üzembe, s ne tegyem szóvá az esetleg nem tet-sző dolgokat.

BKL: Kacérkodtál kínai terjeszkedéssel, de az kudarcra végződött.

SJ: Valóban, bár jelentős anyagi veszteségünk is volt, nekem sokkal jelentősebb volt a lelki megrázkódtatás. Egyik vevőnk ösztönzésére azért mentünk oda, hogy a helyszínről szállítsunk a kínai Volkswagenekbe öntvényeket. Most újra felvetették, hallom a szirénhangokat, hogy menjünk Észak-Amerikába, ahol ők már jelen vannak, s gyártunk nekik öntvényeket. Úgy gondolom, a következő három évünket leköti a dunavarsányi beruházás, utána azonban nem lehetetlen, hogy belevágunk, néhány vezető munkatársam kimondottan lelkesedik az ötletért. A termék a csillapítócsapágy lenne, amiben a BASF-féle elasztikus anyag van. Az ilyen célú termékeket Amerikában más technológiával gyártják, tehát biztosan versenyképes lenne a mi közös konstrukciónk. Egy ilyen beruházás leginkább a hiúságunkat legyezgetné, még ha túl sok anyagi haszonnal nem is járna kezdetben.

BKL: Egyet kell érteni Veled, megállni nem lehet, mert az egyértelműen visszafejlődést jelent. A fejlődést biztosító gazdasági környezetre azonban nincs garancia, ez mindig egyfajta kockázatot jelent. Úgy tűnik, nincs vége a válságnak, és nem biztos, hogy fellendülés jön.

SJ: Igen, ez igaz. Tekintve, hogy szinte kizárólag a járműiparnak szállítunk, gyakorlatilag egy lábon állunk, az is fejlődési cél lehet, hogy váltunk más terület felé is. Ennek ellenére úgy látom, az emberiség annyira „elkorcsosult”, hogy képtelen megválni az autótól, aminek következtében nekünk is lesz munkánk. Ez természetesen nem jelentheti azt, hogy kényelmessé válhatunk. Fejlődési lehetőségeink elemzésekor a bátorságot nem szabad összekevernünk a hazardírozással.

BKL: Legalább két évtizedig tudományos kutató voltál. Ebből a szemszögből hogyan látod a nyomásos öntészet és benne a cég helyzetét?

SJ: Talán onnét kell kezdenem, hogy a FÉMALK egy, a partnerei által elismert és megbecsült cég, de tudjuk, hogy technológiánkat tekintve a nyomásos öntészet csupán második harmadába tartozó alkatrészgártó cég vagyunk. Természetesen ismerjük a vákuum alatti öntést, a különleges nyomásos öntészeti eljárásokat vagy éppen a hegeszthető nyomásos öntvények gyártását, de mi ettől messze vagyunk.

BKL: A kérdés arra irányult, téged személy szerint izgatnak-e ezek a dolgok? Megfordult-e a fejedben, hogy valamelyikkel mondjuk öt éven belül megpróbálkoztok?

SJ: Voltak próbálkozásaink, fellángolásaink, de nem jártunk sikerrel. Mindig olyan nagy volt a nyomás, a kényszer egyre több és több öntvény gyártására, hogy nem jutott idő az elmélyedt kutatómunkára. S engem sem hajt már a hév, igyekszem olyan célokat kitűzni, amelyek az életemben még teljesíthetők. Ráadásul amit mi csinálunk, az már csak öt-tíz százalékban kohászat, öntészet, nagyrészt gépészet, elektronika, hidraulika, pneumatika, áramlástan. Az innováció nálunk elsősorban az öntvénykonstrukció fejlesztésében merül ki. Példaként hadd mondjam el, hogy vagy két éve munkatársaim rágták a fületem, szeretnének egy csúcs-technikájú gépet kipróbálni az egyik vezető európai nyomásos öntőgépgyártó cégtől. Hozzá kell tenni, mi korábban, a sok használt berendezést leszámítva, Tajvanon gyártott gépeket használtunk. Talán ez is hozzájárult a FÉMALK gazdasági sikeréhez, hiszen ezeket a gépeket az európai gépekhez képest fél áron szereztük be. Kiváló gépek voltak azokhoz a termékekhez, amiket mi gyártottunk. Végül is rábeszéltek, vettünk egy ultramodern gépet háromszoros áron, aminek a letelepítése is kaland volt, a cégnek ugyanis egy szereplője esik Közép-Európára. Ezenkívül a kezelése rém bonyolult, rossz a szervize, egyszóval nem ár-érték arányos berendezés. Jelenleg olasz OMS gépeket vásárolunk, melyeket műszaki igényeinket figyelembe véve gyártanak le. Ezekkel teljesen meg vagyunk elégedve, jó a szervizük, és nem utolsósorban jó a hozzáállásuk.

BKL: Tekintve, hogy az egyesület lapjáról van szó, megkérdezzük, ha rajtad múlna, mit változtatnál az egyesület életében? Hiszen ezen a területen is jelentős előéleted van, voltál szakosztályi titkárhelyettes, titkár, elnök, egyben az egyesület alelnöke.

SJ: Óriási szerencsém volt, mint ahogy a VASKUT-ban eltöltött 24 év, úgy az egyesületi munkával töltött időszak is meghatározó élmény volt az életemben. Még az Anker közbe kezdtem járni, ahol nyüzsgő élet volt, rengeteg fiatalal. Nekem nagyon sokat adott az egyesület, s benne néhány meghatározó személy, önbizalmat, támogatást, bátorítást, kapcsolatokat, utazási lehetőséget stb. Úgy érzem, fiatal korunkban sokkal család-

diasabb volt a hangulat az egyesületben. Igaz, más világ volt, nem volt autónk, így egy-egy fröccsöt is megihattunk a mindenki által ismert „Gerlóczy-műveknek” nevezett borozóban. Akkor úgy éreztük, hogy az egyesület az egyetlen kapcsolódási pontot jelenti a külvilággal, szerveztük a FISZEMUBI (a fiatalabbaknak: Fiatalokat Szervező Munkabizottság) és a szakosztály rendezvényeit, az egyesület szinte második otthonunk volt. Mára minden megváltozott, s nem csak azért, mert megöregedtünk. Kitágult, megváltozott a világ, mindenki siet, nincs mód jóízű baráti beszélgetésekre. S erről nem az egyesület tehet. Akinek ma módja van dolgozni, az reggeltől-estig azt teszi, a munkahelyéről nehezen szabadul el, sokszor fáradt, ingerült. Ez az egyesület már nem az az egyesület, s nem is kívánhatjuk, hogy az legyen. Ami hiányzik talán, az a csapat és a családi hangulat. Talán eljön az idő, amikor kedvezőbbre fordul ez a helyzet.

BKL: Megragadjuk az alkalmat, s ezúttal is köszönjük, hogy a FÉMALK kiemelkedően nagy támogatást ad lapunk megjelentetéséhez. Az egyetemi szakmai oktatáshoz is jelentős segítséget nyújtotok, valamenynyünk nevében ezt is köszönjük. Lapunk sokszor cikkhiánnyal küszködik, ezért megkérdezzük, ugye elképzelhető, hogy néhány publikus anyagot kapjunk tőletek?

SJ: De jó, hogy szóba hoztátok! Sokszor eszembe jut egy-egy eredményünk kapcsán, hogy régen éppen erről a helyről, ebből a szobából *Csire Pista* barátunk már biztosan megírta volna az aktuális híradást. Sokszor úgy érzem azonban, hogy nehéz meghúzni a határvonalat a tájékoztatás és a dicsekvés között. Sokszor lapozom a régi lapszámokat, s az, meg a mostani felvételek megerősít abban, hogy erre jobban odafigyeljek. Ha már ilyesmiről van szó, akkor hadd dicsekedjem azazal, hogy a Figyelő szerinti TOP 200 feltörekvő vállalati listán a FÉMALK a 10. helyet foglalja el. S azt is meg kell jegyeznem, hogy ezen a listán az öntödei vállalkozások közül még a MAGYARMET Bt., a bicskei precíziós öntöde szerepel. Ami a támogatást illeti, szívesen tettem, teszem, s ezután is segíteni fogok az értelmes célok elérésében, s a szakma társadalmi megbecsülésének javításában.

BKL: Te is haragszol a bankokra? Emlékszem, hogy az EXIMBANK azért annak idején segített nektek.

SJ: Miért kellene haragudnom rájuk? Hiszen minden kívánságunkat lesik, s lehetőség szerint teljesítik is. Helyesebb, ha azt mondom, a pénzvilág túlságosan nagy befolyása zavar. Ez azonban világméretű jelenség. Való igaz, személyes kapcsolat révén az EXIMBANK akkor segített a FÉMALK-nak, amikor – mai fejjel már érthető okok miatt – senki más nem akart hitelt adni. Akkor igen nagy segítség volt, talán a vál-

lalkozás további sorsát alapozta meg. Most abban a helyzetben vagyunk, amikor nincs szükségünk a kínált mértékű hitelre, s nagyon udvariasan vissza kell utasítani az ajánlkozásukat. Azt tudjuk, a bank annak ad szívesen, akinek egyébként is van, mert így biztos a megtérülésben. Tévedés, hogy a bankok nem adnak hitelt, az igaz viszont, hogy nem mindenkinek. Lényegesen

megfontoltabbak, biztonságosabb fedezeteket kérnek, mint a válságot megelőző időszakban.

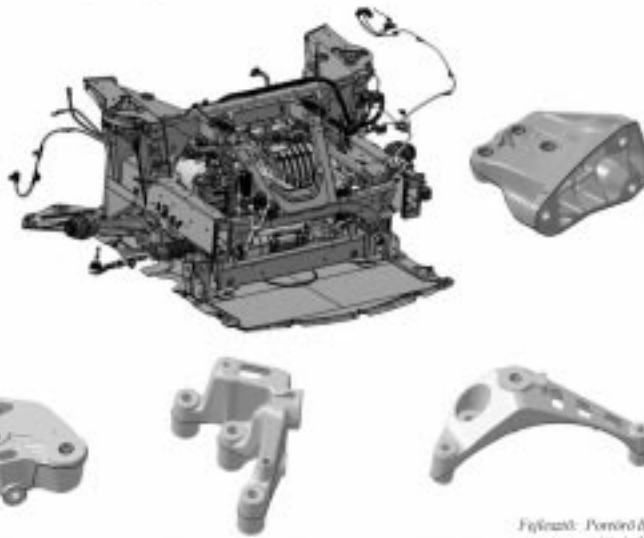
BKL: Még egyszer gratulálunk az Év Üzletembere címhez és további sikereket kívánunk. Köszönjük a beszélgetést!

SJ: Köszönöm az érdeklődést.

Fejlesztés képekben

FÉMALK

A BMW i8 – as hibrid autójába fejlesztett váltó és motortartók

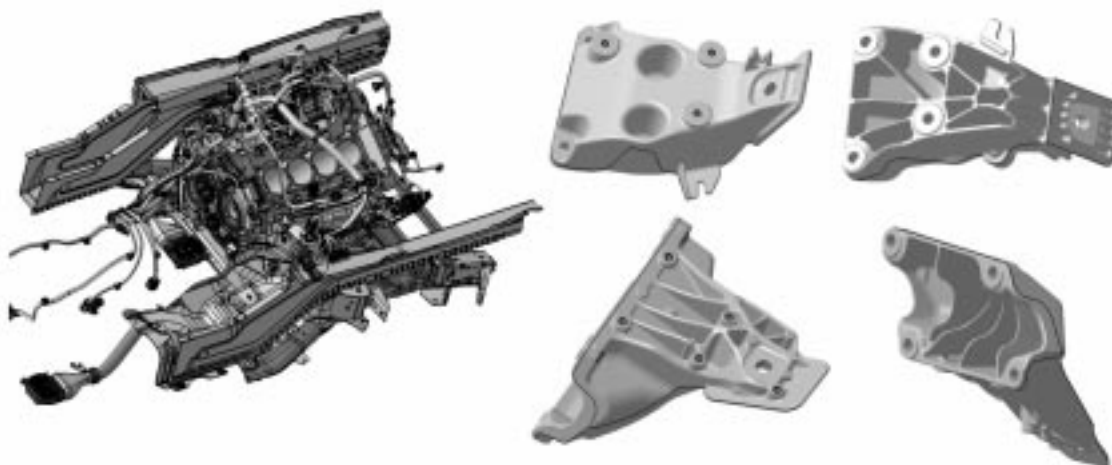

Fejlesztő: Pannónia Alkater
gyártmányjelölés

Fejlesztés képekben

FÉMALK

A BMW X5 – ös hibrid autójába fejlesztett motortartók (kizárólag az amerikai piacra)

Fejlesztő: Pannónia Alkater
gyártmányjelölés

Telephelyfejlesztés a Csepel Metall Vasöntöde Kft.-nél

A Csepel Metall Vasöntöde Kft. 37 266 465 Ft támogatást nyert az Új Széchenyi Terv keretében meghirdetett KMOP-1.5.3/C-11-2011 jelű telephely-fejlesztési pályázaton. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával és az Új Széchenyi Terv keretében valósult meg.

A 186 millió forintot meghaladó összköltségvetésű projekt 2012. október 31-én befejeződött.

A telephely-fejlesztési projekt célja a Csepel Metall Vasöntöde Kft. színvonalas öntödei termelőtevékenységének fenntartása és növelése, vevőink igényeinek megfelelő minőségi követelmények biztosítása, ill. az energiafelhasználás csökkentése. A projekt keretében a VAS IV. Csarnok- és Laborépületének teljes felújítása és az Irodaépület külső felújítása, valamint hőszigetelése is megtörtént.

A VAS IV. Csarnoképület felújításánál mintatároló csarnok és új szociális blokk létesült. Az épület nem felelt meg a mai kor követelményeinek, ezért ablakcsere, a hőszigetelés és a teljes homlokzat felújítása, valamint a gáz, víz, csatorna és világítási rendszer teljes korszerűsítése vált szükségessé.

A technológia kiemelten fontos gyártóeszköze a vevők tulajdonában lévő nagy értékű mintagar-nitúra, amiből mintegy 3000 darabot kell tárolni. Az új, speciálisan erre a célra kialakított területen a vevők igényeinek megfelelően a minták biztonságos, jól azonosítható és nyomon követhető tárolása valósul meg, a szükséges állagmegóvás biztosítása mellett.

A csarnok fejpületében a beruházás befejezésével elkészült a szociális blokk, a benne lévő fekete-fehér öltöző 130 főnek biztosít megfelelő tisztálkodási és öltözési lehetőséget.

A megnőtt piaci és termelési igények kiszolgálására önálló, korszerű laboratóriumi részleg létesült, amely egyben további esélyt ad a piacon maradásra és új piacok megszerzésére. A négy új – homokvizsgáló, anyagvizsgáló, színképelemző és mechanikai – labor, mint a minőségbiztosítás fontos elemei, lehetőséget teremtenek újabb minőségi tanúsítványok megszerzésére.

Az energiamegtakarítás és környezetvédelem érdekében az irodaépület hőszigetelése is befejeződött.

Mindhárom épület külső megjelenésében is megújult, színeiben hasonló, a külső szemlélő számára is az egy céghez tartozást mutatja.

A fejlesztésről a Csepel Metall Vasöntöde Kft. honlapján található képek.

Csepel Metall Vasöntöde Kft.
1211 Budapest, Öntöde utca 2–12.
csepelmetall@csepelmetall.hu
www.csepelmetall.hu
www.ujszechenyiterv.gov.hu

Az elmúlt időszak jeles eseményei Egyesületünk életében

1. kép: 96. küldöttgyűlés (Szolnok, 2007)

2. kép: 100. küldöttgyűlés (Selmecbánya, 2010)

3. kép: Borbála-napi ünnepség (Eger, 2007)

4. kép: 120 éves az OMBKE – koszorúzás (Selmecbánya, 2012)

5. kép: Professzorsírok megkoszorúzása (Selmecbánya, 2012)

6. kép: Borbála-napi szentmise a Sziklatemplomban (Budapest)

7. kép: 120 éves az OMBKE – Szakestély (Selmecbánya, 2012)

8. kép: Bányász–Kohász–Erdész Találkozó (Miskolc, 2004)

9. kép: Bányász–Kohász–Erdész Találkozó (Eger, 2006)

10. kép: Bányász–Kohász–Erdész Találkozó (Székesfehérvár, 2008)

11. kép: 13. Európai Knappentag (Pécs, 2010)

12. kép: Választmányi ülés (Budapest, 2012)

13. kép: Bányászati és gázipari munkavédelmi konferencia (Miskolc, 2006)

14. kép: Első Közép- és Kelet-európai Nemzetközi Olaj- és Gázipari Konferencia és Kiállítás (Siófok, 2011)

15. kép: Bányász szakmai nap (Budapest, 2012)

16. kép: Clean Steel Konferencia (Budapest, 2012)

17. kép: TB-ülés az Öntödei Múzeumban (Budapest, 2011)

18. kép: Szakmai nap (Nagykanizsa, 2011)

19. kép: BKL Bányászat Nívódíj-átadás (Budapest, 2012)

20. kép: Tiszteleti tagok évvérő ülése (Budapest, 2010)

21. kép: Luca-nap (Budapest, 2012)

22. kép: Bányász-Öntész bál (Lillafüred, 2012)

23. kép: Könyvbemutató (Budapest, 2006)

24. kép: 44. Nemzetközi Gázkonferencia és Szakkiállítás (Siófok, 2012)

A 120 éves Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület az adatok és képek tükrében

2012-ben volt 120. évfordulója annak, hogy 1892. június 27-én, a selmebányai *m. kir. Bányászati és Erdészeti Akadémia* új épületének átadása alkalmával megalakult az **Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület**. A magyar bányászok és kohászok országos egyesületének 1892. évi megalakulásáról részletesebben emlékezett meg a 2002-ben kiadott jubileumi BKL 2002/4. szám.

A megalakulás 120. évfordulójáról 2012. június 21-én az OMBKE tagjai jubileumi ünnepségen emlékeztek meg Selmebányán, ahol megjelentek a szlovák bányászati egyesületek és szövetségek vezetői, az Európai Bányász és Kohász Egyesületek Szövetségének elnökségi tagjai, a Selmeci Bányász Hagyományörző Egyesület képviselői és Selmebánya polgármestere is. A bensőséges ünnepségsorozatról részletes beszámolót közölt a BKL 145. évfolyam 4. száma (2012/4. közös szám). Az elhangzott köszöntők, megemlékezések (kiemelve *dr. Nagy Lajos* egyesületi elnök serlegbeszédét, *dr. Gagyai Pálffy András* ügyvezető igazgató ünnepi beszédét) kellő részletességgel méltatták az egyesület jelentőségét, kiemelkedő vezetőinek, tagjainak tevékenységét és hatását napjaink szakmai, tudományos életére. Jelen összeállításban az Egyesület 2012. évi küldöttgyűlésig eltelt időszakot jellemző adatokat adjuk közre a következő fejezetekben:

- **Az OMBKE vezető tisztségviselői (1892–2012)**
- **A választmányi testület 1997. évi újraindításától választott tagjai (1997–2012)**
- **Az OMBKE Választmányának ülései (1997–2012)**
- **Az OMBKE bizottságai (2000–2012)**
Ellenőrző Bizottság, Tiszteleti Tagok és Szeniorok Tanácsadó Testülete (TSZT), BKL Kiadói Bizottság
- **Választmányi Bizottságok és vezetőik (2000–2012)**
Alapszabály, Érem, Etikai és Fegyelmi (2011-től Etikai), Fenntartható Fejlődés, Ifjúsági, Iparpolitikai, Jogi és Érdekvédelmi, Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási, Oktatási, Történeti, Nemzetközi Kapcsolatok, ICSOBA Magyar Bizottságának Szakbizottsága
- **Az egyesületi lapok felelős szerkesztői (1868–2012)**
- **Az OMBKE szakosztályok (osztályok) vezetői (1949–2012)**
- **Az OMBKE helyi szervezeteinek vezetői (2000–2012)**
- **Taglétszám alakulása (2003–2012)**
- **Küldöttgyűlések (2000–2012)**
- **Az OMBKE-val kötött együttműködési megállapodások**
- **Egyesületi rendezvények (2003–2012)**
- **Az egyesületet pártoló tagvállalatok**

Az OMBKE vezető tisztségviselői (1892–2012)

Időpont	Elnök	Alelnök	Titkár Főtitkár (f.t.) Főtitkárhelyettes (f.t.h.)	Ügyvezető Ügyvezető alelnök (üg.v.a.e.) Ügyvezető főtitkár (üg.v.f.t.) Ügyvezető főtitkárhely. (üg.v.f.t.h.) Ügyvezető igazgató (üg.v.ig.) Szervezőtitkár (sz.t.)
1892. VI. – 1895. IX.	Teleki Géza gr.	Borbély Lajos Farbaky István Lukáts László	Cseti Ottó (1894.VIII.-ig) titk. Litschauer Lajos (1894. VIII.-tól) titk.	Sóltz Vilmos üg.v.a.e.
1895. IX. – 1901. VIII.	Teleki Géza gr.	Borbély Lajos Grännenstein Béla	Litschauer Lajos titk.	Sóltz Vilmos (1901. IV.-ig) üg.v.a.e. Sóbó Jenő (1901. IV.-tól) üg.v.a.e.

1902. IX. – 1905. IX.	Teleki Géza gr.	Grännenstein Béla	Gálócsy Árpád titk.	Farbaky István ügyv.a.e.
1905. IX. – 1910. X.	Teleki Géza gr.	Andreich János Grännenstein Béla	Gálócsy Árpád titk.	Farbaky István ügyv.a.e.
1910. X. – 1911. VI.	Teleki Géza gr.	Andreich János Grännenstein Béla	Litschauer Lajos titk.	Farbaky István ügyv.a.e.
1911. VI. – 1913. IX.	Teleki Géza gr.	Andreich János Lázár Zoltán	Litschauer Lajos titk.	Farbaky István ügyv.a.e.
1913. IX. – 1917. X.		Andreich János Lázár Zoltán	Litschauer Lajos titk.	Farbaky István ügyv.a.e.
1917. X. – 1917. XII.	Lázár Zoltán (1917. XI.-ig)	Gyürky Gyula Róth Flóris	Litschauer Lajos titk.	
1918. IV. – 1921. IX. 18.	Zsigmondy Árpád	Gyürky Gyula Róth Flóris Zorkóczy Samu Vizer Vilmos (1920. III.-ig)	Szeőke Imre dr. titk. Litschauer Lajos (1918. IX.-től) titk.	
1921. IX. 18. – 1924. IX. 21.	Gálócsy Árpád titk.	Gyürky Gyula Zsigmondy Árpád Schmidt Sándor Vizer Vilmos (1923. IX.-ig) Kail József (1923. IX.-től)	Litschauer Lajos titk.	
1924. IX. 21. – 1927. IX. 25.	Zorkóczy Samu	Zsigmondy Árpád (1925. X.-től) Schmidt Sándor (1926. X.-től) Farkas János Mihalovits János dr. Hoffmann Richárd Cotel Ernő	Schivetz Ferenc titk.	
1927. IX. 25. – 1930. XI. 16.	Zorkóczy Samu	Zsigmondy Árpád Schmidt Sándor Farkas János Mihalovits János dr. Hoffmann Richárd Cotel Ernő (1929. X.-ig) Tiles János (1929. X.-től) Pethe Lajos (1928. X. – 1929. X.)	Schivetz Ferenc titk.	
1930. X. 16. – 1931. X.		Balsay Aladár Tiles János	Schivetz Ferenc titk.	Pethe Lajos ügyv.a.e.
1931. X. – 1934. X. 28.	Zorkóczy Samu	Balsay Aladár Tiles János Pethe Lajos	Schivetz Ferenc titk.	
1934. X. 28. – 1935. X. 27.	Róth Flóris	Balsay Aladár Tiles János Quirin Leó dr.	Schivetz Ferenc titk.	
1935. X. 27. – 1937. X. 24.	Róth Flóris	Tiles János (1936. X. 25.-ig) Alliquander Ödön dr. (1936. X. 25.-től) Quirin Leó dr. Walek Károly dr.	Jakóby László titk.	

1937. X. 24. – 1938. XII. 18.	Róth Flóris	Alliquander Ödön dr. Quirin Leó dr. Walek Károly dr.	Jakóby László titk.	
1938. XII. 18. – 1940. XII. 8.	Róth Flóris	Alliquander Ödön dr. Quirin Leó dr. Finkey József	Jakóby László titk.	
1940. XII. 8. – 1941. X. 19.	Quirin Leó dr.	Alliquander Ödön dr. Finkey József Mazalán Pál	Jakóby László titk.	
1941. X. 19. – 1943. X. 17.	Quirin Leó dr.	Alliquander Ödön dr. Mazalán Pál Tárczy-Hornoch Antal dr. Tassonyi Ernő (1942. X.–XI.)	Jakóby László titk.	
1943. X. 17. – 1945. II.	Mazalán Pál (kivéve: 1944. I–III.)	Tárczy-Hornoch Antal dr. Bortnyák István	Esztó Miklós dr. (1944. XII.-ig)	Bortnyák István ügyv.a.e. (1941. I–III.)
1945. V. 6 – 1945. XII. 14.	Faller Jenő	Geleji Sándor Káposztás Pál dr.	Kerpely Kálmán titk.	
1945. XII. 14. – 1948. XI. 7.	Papp Simon dr. (1948. VIII.-ig)	Geleji Sándor Káposztás Pál dr. (1946. X.-ig) Mazalán Pál (1946. X.-től) Székely Pál dr. (1948. VIII.-ig)	Kerpely Kálmán titk.	Székely Pál dr. (1948.VIII.–XI. 7.) ügyv.a.e.
1948. XI. 7. – 1949. XII. 11.	Osztrovszky György dr.	Esztó Péter Kerpely Kálmán Zgyerka János Káposztás Pál dr. (1949. VII.-ig)	Vajk Péter főtitk.	Dániel Lajosné sz.t.
1949. XII. 11. – 1952. II.	Osztrovszky György dr.	Calus Alajos Czottnér Sándor Esztó Péter Kerpely Kálmán Zgyerka János	Vajk Péter főtitk.	Dániel Lajosné sz.t.
1952 II. – 1954. XII. 5.	Czottnér Sándor	Gyulay Zoltán dr. Herczeg Ferenc Jakóby László Tarján Gusztáv dr. Verő József dr.	Bocsánczy János főtitk.	Dániel Lajosné sz.t.
1954. XII. 5. – 1958. V. 17.	Szele Mihály	Gyulay Zoltán dr. Herczeg Ferenc Jakóby László (1957. IX.-ig) Ember Kálmán (1957. XII.-től) Tarján Gusztáv dr. Verő József dr.	Martos Ferenc főtitk.	Dániel Lajosné sz.t.
1958. V. 17. – 1960. I. 23.	Szele Mihály	Ember Kálmán Gyulay Zoltán dr. Herczeg Ferenc Lévárdi Ferenc dr. Tarján Gusztáv dr. Verő József dr.	Martos Ferenc főtitk.	Dániel Lajosné (1958. XII.-ig) sz.t. Vecsenyi Miklós (1959-től) sz.t.

1960. I. 23. – 1963. IV. 20.	Lévárdi Ferenc dr.	Ember Kálmán Gyulay Zoltán dr. Tarján Gusztáv dr. Verő József dr. Zambó János dr. Herczeg Ferenc (1960. II.-ig) Szele Mihály (1960. II.-tól)	Selmeczi Béla főtitk.	Vecsenyi Miklós (1959-től) sz.t. Csák Tibor (1962-től) sz.t.
1963. IV. 20. – 1966. IV. 15.	Lévárdi Ferenc dr.	Borovszky Ambrus Dobos György dr. Ember Kálmán dr. Gagyí Pálffy András dr. Gyulay Zoltán dr. Szele Mihály Tarján Gusztáv dr. Verő József dr.	Óvári Antal főtitk.	Csák Tibor sz.t.
1966. IV. 15. – 1969. IV. 25.	Gyulay Zoltán dr.	Dobos György dr. Ember Kálmán dr. Gagyí Pálffy András dr. id. Kocsis József dr. Martos Ferenc dr. Szele Mihály Tarján Gusztáv dr. Verő József dr.	Pilter Pál dr. (1968. III.-ig) főtitk. Moharos Jenő f.t.h. Moharos Jenő főtitk. (1968. III.-tól)	Csák Tibor (1971. I.-ig) sz.t.
1969. IV. 25. – 1972. IV. 22.	Gyulay Zoltán dr.	Dobos György dr. Gagyí Pálffy András dr. id. Hammer Ferenc Kocsis József dr. Martos Ferenc dr. Richter Richárd dr. Tamásy István dr. Verő József dr.	Lomniczy Dezső főtitk. Moharos Jenő f.t.h.	Csák Tibor (1971. I.-ig) sz.t. Molnár László (1971. I.–IV.) sz.t.
1972. IV. 22. – 1976. III. 12.	Dobos György dr.	Alliquander Ödön dr. Gagyí Pálffy András dr. id. Hammer Ferenc Horváth Ferenc Kemény Kornél Komjáthy László Martos Ferenc dr. Seregi János	Moharos Jenő dr. főtitk. Varga Ferenc dr. f.t.h.	Szabó Csaba sz.t.
1976. III. 12. – 1981. VI. 12.	Kreffly Gábor	Alliquander Ödön dr. Horváth Ferenc Karlik Nándor Kiss Ervin dr. Soltész István Tóth Miklós dr.	Nagy Zoltán dr. főtitk. Heinemann Zoltán dr (1978. III.-ig). f.t.h. Götz Tibor (1983. III.-tól) f.t.h.	Szabó Csaba sz.t.
1981. VI. 12. – 1985. XI. 16.	Soltész István	Balogh Béla dr. Győri Sándor dr. Karlik Nándor Nagy Zoltán dr. Nándori Gyula dr. Simon Sándor dr. Zsengellér István	Csicsay Albin főtitk.	Szabó Csaba sz.t. Bakó Károly dr. ügyv. főtitk.

1985. XI. 16. – 1990. IX. 22.	Soltész István	Balogh Béla dr. Győri Sándor dr. Farkas Sándor Horváth Gyula Kovács Ferenc dr. Várhelyi Rezső Vörös Árpád dr. Zsengellér István	Csicsay Albin főtitk. Csaba József dr. f.t.h.	Bakó Károly dr. ügyv. főtitk.
1990. IX. 22. –	Tóth István dr.	Horváth Gyula Horváth Lajos dr. Kovács Ferenc dr. Reményi Gábor dr. Szabó György dr. Várhelyi Rezső	Tardy Pál dr. főtitk. Csaba József dr. f.t.h.	Bakó Károly dr. (1991. VII. 1-ig) ügyv. főtitk. Schmidt György (1991. VII.-től) ügyv.ig.
1994. IX. 24. – 1997. XI. 22.	Fazekas János dr.	Hangyál János Havasi László dr. Horváth Csaba Károly Gyula Mezei József dr. Vas László	Tardy Pál dr. főtitk. Molnár István f.t.h.	Schmidt György ügyv.ig.
1997. XI. 22. – 2000. X. 7.	Tardy Pál dr.	Szabó György dr. Szabó József dr.	Kiss Csaba főtitk. Hatala Pál dr. f.t.h.	Schmidt György ügyv.ig. (2001. II. 15-ig)
2000. X.7. – 2004. V. 15.	Tolnay Lajos dr.	Szabó György dr. Szabó József dr.	Kovacsics Árpád főtitk. Lengyel Károly dr. f.t.h.	Gagy Pálffy András dr. ügyv.ig. (2001. II. 15-től)
2004. V. 15. – 2007. V. 18.	Tolnay Lajos dr.	Dúl Jenő dr. Havelda Tamás dr. Id. Ősz Árpád Petrusz Béla Sohajda József dr. Szűcs László dr.	Kovacsics Árpád főtitk. Lengyel Károly dr. f.t.h.	Gagy Pálffy András dr. ügyv.ig.
2007. V. 18. – 2010. IX. 10.	Tolnay Lajos dr.	Holoda Attila Lontai Attila Nagy Lajos Petrusz Béla dr. Sándor József dr. Török Tamás dr.	Kovacsics Árpád főtitk. Lengyel Károly dr. f.t.h.	Gagy Pálffy András dr. ügyv.ig.
2010. IX. 10. – 2012. V. 18.	Nagy Lajos dr.	Erős György Hajnal Attila Havasi István dr. Holoda Attila dr. Katkó Károly Petrusz Béla dr. (2011. V. 21-ig)	Lengyel Károly dr. főtitk. Körösi Tamás f.t.h.	Gagy Pálffy András dr. ügyv.ig.

A választmányi testület 1997. évi újraindításától választott tagjai

1997. XI. 22. – 2000. X. 7.			
Balázs László Bóhm József dr. Csaszlava Jenő Fazekas János dr. Fehér Ernő Gajdócsi János Hatala Pál dr. Havasi László dr. Hermann György (1999-ig)	Jármai Gábor Józsa Sándor Katkó Károly (1999-től) Kiss Csaba Kovács János I. Kovács János II. Kovács Loránd Kun Béla dr. Ládai Balázs dr. (1999-ig)	Lengyel Károly dr. Ősz Árpád id. Pataki Attila dr. Petrusz Béla Pölczmann István Puza Ferenc Safranka László Solt László Szabó György dr.	Szabó József dr. Szilágyi Gábor Szűcs László Takács István dr. Tardy Pál dr. Tóth Levente dr. Veres Imre Zámbó József
2000. X. 7. – 2004. V. 15.			
Balázs László Bács Péter Csaszlava Jenő Fehér Ernő Gajdócsi János Hajnal János Hermann György Jármai Gábor	Katkó Károly Katona Gábor dr. Kovacsics Árpád Kovács János I. Kovács János II. Kovács Loránd Kun Béla dr. Lengyel Károly dr.	Liptay Péter Morvai Tibor Ősz Árpád id. Pataki Attila dr. Petrusz Béla Sándor József dr. Sohajda József dr. Solt László	Szabó György dr. Szabó József dr. Szilágyi Gábor Szűcs László Takács István dr. Tamaga Ferenc Tolnay Lajos dr. Zámbó József
2004. V. 15. – 2007. V. 18.			
Balázs László Boross Péter Bocz András Csaszlava Jenő Csethe András Dül Jenő dr. Hajnal János	Hamza Jenő Havelda Tamás dr. Horn János dr. Huszár László Jármai Gábor Katkó Károly Kovacsics Árpád	Kovács Loránd Kőrösi Tamás Lengyel Károly dr. Morvai Tibor Nagy Lajos Ősz Árpád id. Pataki Attila dr.	Petrusz Béla Sohajda József dr. Szűcs László dr. Takács István dr. Tamaga Ferenc Tolnay Lajos dr.
2007. V. – 2010. IX. 10.			
Boross Péter Csaszlava Jenő Csethe András Csurgó Lajos Győrfi Sánta Géza Hajnal János Hamza Jenő	Hevesi Imre Holoda Attila Horn János dr. Huszár László Katkó Károly Kovacsics Árpád Kőrösi Tamás	Lengyel Károly dr. Liptay Péter Lontai Attila Lóránt Miklós Lukács Sándor Nagy Lajos Pataki Attila dr.	Petrusz Béla Sándor József dr. Solt László Tolnay Lajos dr. Török Tamás dr.
2010. IX. 10. – 2012			
Boross Péter Csethe András Csurgó Lajos Erős György Fegyverneki György dr. Győrfi Sánta Géza Halmai György	Hajnal Attila Hevesi Imre Havasi István dr. Holoda Attila dr. Horn János dr. Huszár László Józsa Sándor	Katkó Károly Kovacsics Árpád Kőrösi Tamás Lengyel Károly dr. Liptay Péter Lóránt Miklós Mende Tamás dr.	Nagy Gábor Nagy Lajos dr. Németh László Petrusz Béla dr. Sándor István Tolnay Lajos dr.

Az OMBKE Választmányának ülései 2003–2012

Időpont			
2003. III. 20.	2005. V. 19.	2008. X. 15.	2010. X. 8.
2003. IV. 15.	2005. XI. 10.	2008. XII. 15.	2011. II. 11.
2003. XI. 19.	2005. XII. 16.	2009. II. 4.	2011. III. 23.
2003. XII. 15.	2006. IV. 25.	2009. IV. 23.	2011. X. 4.
2004. I. 7.	2006. X. 18.	2009. X. 22.	2011. XII.
2004. II. 24.	2006. XII. 13.	2009. XII. 11.	2012. IV. 3.
2004. X. 5.	2007. IV. 26.	2010. III. 1.	2012. V. 2.
2004. XII. 14.	2007. X. 12.	2010. IV. 26.	2012. X. 9.
2005. III. 29.	2007. XII. 12.	2010. V. 6.	2012. XII. 12.
2005. IV. 22.	2008. IV. 2.	2010. VIII. 26.	

Az OMBKE Bizottságai

Ellenőrző Bizottság

Elnök:

Molnár István (2001 – 2004. V. 15.); Götz Tibor (2004. V. 15. – 2010. IX. 10.); Szombatfalvy Rudolf (2010. IX. 10. –)

Tagok:

Bérces Tamás (2004. V. 15. – 2007. V. 18.); Götz Tibor (2010. IX. 10. –); Hajnáczy Tamás (2010. IX. 10. –); Dózsa Sarolta (2004. V. 15. – 2010. IX. 10.); Marczis Gáborné dr. (2004. V. 15. –); Molnár István (2004. V. 15. –); dr. Szabó Imre (2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)

Póttagok:

Dallos Ferencné (2004. V. 15. –); dr. Debreczeni Ákos (2004. V. 15. – 2010. IX. 10.); Gergelyné Bobák Sarolta (2010. IX. 10. –)

Tiszteleti Tagok és Szeniorok Tanácsadó Testülete (TSZT)

Elnök:

Benke István (2002. IV. 27. – 2011; dr. Mezei József (2011 –)

Tagok:

dr. Csák József, Götz Tibor, Harrach Walter, dr. Károly Gyula, dr. Kovács Ferenc, Kovács Loránd, dr. Mezei József, dr. Pápay József, dr. Pilissy Lajos, dr. Szabó Imre, dr. Takács István, dr. Vörös Árpád.

BKL Kiadói Bizottság

Vezető:

dr. Lengyel Károly (2004. V. 15. – 2010. IX. 10.); Kőrösi Tamás (2010. IX. 10. –)

Tagok:

Balázs Tamás; Dallos Ferencné; dr. Fegyverneki György; dr. Földessy János; dr. Gagyi Pálffy András; Józsa Róbert; dr. Lengyel Károly; dr. Sümegi István; dr. Takács István; Podányi Tibor.

Választmányi Bizottságok és vezetőik

Alapszabály Bizottság:	dr. Tóth István (1996 – 2007. V. 18.) dr. Esztó Péter (2007. V. 18. –)
Érembizottság:	Kovács Loránd (2000. X. 7. – 2004. V. 15.) dr. Fazekas János (2004. V. 15. – 2007. V. 18.) Komjáthy István (2007. V. 18. – 2010. IX. 10.) Csaszlava Jenő (2010. IX. 10. –)
Etikai és Fegyelmi Bizottság (2011-től Etikai Bizottság):	Várhelyi Rezső (2000. X. 7. – 2007. V. 1.) dr. Tóth István (2007. V. 18. – 2008. VI. 14.) Lóránt Miklós (2008. VI. 14. – 2011. VI. 16.) dr. Bakó Károly (2011. III. 15. –)
Fenntartható Fejlődés Bizottság:	dr. Tardy Pál – Nagy Sándor (2009 –)
Ifjúsági Bizottság:	dr. Pataki Attila (2004. V. 15. – 2007. V. 18.) Morvai Tibor (2007. V. 18. – 2010. IX. 10.) dr. Lukács Sándor (2010. IX. 10. –)
Iparpolitikai Bizottság:	dr. Gál István (2004. V. 15. –)
Jogi és Érdekvédelmi Bizottság:	dr. Izsó István (2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Környezetvédelmi és Hulladék- gazdálkodási Bizottság:	dr. Böhm József – Szombatfalvy Rudolf (2002. IV. 27. – 2007. V. 18.) dr. Erős György (2007. V. 18. – 2010. VI. 18.) Halmai György – dr. Éva András (2010. IX. 10. –)
Oktatási Bizottság:	Gál János (2004. V. 15. – 2007. V. 18.) dr. Dúl Jenő (2007. V. 18. –)
Történeti Bizottság:	Tóth János (1997. XI. 22. –)
Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága:	dr. Fazekas János (2000. X. 7. – 2004. V. 15.) dr. Vörös Árpád (2004. V. 15. – 2008. VI.)
ICSObA Magyar Bizottságának Szakbizottsága:	dr. Solymár Károly (1998. V. 11. – 2010. V. 31.)

Az egyesületi lapok felelős szerkesztői (1868–2012)

Bányászati és Kohászati Lapok (1868–1950)		Kohászati Lapok, BKL Kohászat (1950-től)	
1868–1870	Péché Antal	1950 – 1956. X.	Vajk Péter
1871–1881	Kerpely Antal	1956. X. – 1957. I. X.	Jakóby László
1882–1892	Farbaky István	1957. X. – 1966. IV.	Árkos Frigyes
1892–1894	Csété Ottó	1966. XII-ig	Csepiga Zoltán dr.
1894–1902	Litschauer Lajos ifj.	1967 – 1985	Óvári Antal
1903–1910	Gálócsy Árpád	1986 – 1988. IV.	Pilissy Lajos dr.
1910	Farbaky István	1988. IV. – 2007. V.	Verő Balázs dr.
1911–1917	Litschauer Lajos ifj.	2007. V. – 2011	Lengyel Károly dr.
1918. I. – 1918. IX.	Tassonyi Ernő	2011 –	Balázs Tamás
1918. IX. – 1935. X.	Litschauer Lajos ifj.		
1935. X. – 1944. X.	Jakóby László	BKL Öntöde (1988–1991)	
1944. X. – 1946. X.	Gyulay Zoltán	1988–1991	Kovács László
1946. X. I. – 1947. V.	Jakóby László	BKL Bányászat Kőolaj rovata: 1956–1968 között, BKL Kőolaj és Földgáz 1968-tól	
1947. V. – 1949. VII.	Kerpely Kálmán	1956–1977	Binder Béla (1956–1968 rovatszerkesztő)
1949. VII. – 1950. I.	Heinrich József	1977–1978	Munkácsi Zoltán
Bányászati Lapok, BKL Bányászat (1950-től)		1978 – 1994. VIII.	Kassai Lajos
1950. I. – 1980. X.	Heinrich József	1994. IX. – 1999. III.	Csaba József dr.
1980. X. – 1985. XII.	Podányi Tibor id.	1999. III–IX.	Kassai Lajos
1986. I. – 1990. XII.	Kárpáthy Lóránt	1999. X.-től	Dallos Ferencné
1991. I. – 1999. III.	Pantó Dénes		
1999. V.-től	Podányi Tibor ifj.		

Az OMBKE szakosztályok (osztályok) vezetői (1949–2012)

Bányászati Szakosztály

Időszak	Elnök	Titkár
1949. I. – 1952. II.	Vargha Béla	Heinrich József
1952. II. – 1954. XII.	Ajtay Zoltán	Hansági Imre dr.
1954. XII. – 1958. V.	Stoll Lóránd dr. id.	Heinrich József
1958. V. – 1960. I.	Gagy Pálffy András dr. id.	Heinrich József
1960. I. – 1963. IV.	Gagy Pálffy András dr. id.	Bubics György
1963. IV. – 1966. IV.	Tamáty István dr.	Serfőző Iván
1966. IV. – 1969. IV.	Tamáty István dr.	Böszörményi Béla
1969. IV. – 1972. IV.	Podányi Tibor id.	Böszörményi Béla
1972. IV. – 1976. III.	Kreffly Gábor	Böszörményi Béla
1976. III. – 1981. VI.	Stubnyán István	Beke Imre
1981. VI. – 1985. XI.	Horváth László dr.	Szücs Imre
1985. XI. – 1990. IX.	Tóth István dr.	Szücs Imre
1990. IX. – 1994. IX.	Fazekas János dr.	Gál István dr. (1990) Stoll Lóránt ifj.
1994. IX. – 2000. X.	Kovács Loránd	Kovács János
2000. X. – 2004. V.	Tamaga Ferenc	Katona Gábor dr.
2004. V. – 2007. V.	Havelda Tamás dr.	Katona Gábor dr.
2007. V. – 2010. IX.	Nagy Lajos	Huszár László
2010. IX. –	Erős György	Huszár László

Fémkohászati Szakosztály

(1949. I. – 1952. II. Alumínium Szakosztály)

Időszak	Elnök	Titkár
1949. I. – 1952. II.	Gillemot László dr.	Dobos György dr.
1952. II. – 1954. XII.	Jakóby László	Dobos György dr.
1954. XII. – 1960. I.	Romwalter Alfréd	Tímár Vilmos
1960. I. – 1963. IV.	Köves Elemér	Horváth Antal
1963. IV. – 1966. IV.	Köves Elemér	Nagy József
1966. IV. – 1969. IV.	Lomniczy Dezső	Laár Tibor
1969. IV. – 1972. IV.	Soltész István	Laár Tibor
1972. IV. – 1981. VI.	Várhelyi Rezső	Laboda Sándor dr.
1981. VI. – 1985. XI.	Várhelyi Rezső	Komjáthy István
1985. XI. – 1990. IX.	Mayer János	Molnár István
1990. IX. – 1994. IX.	Horváth Csaba	Molnár István
1994. IX. – 1997. XI.	Hatala Pál dr.	Balázs László
1997. XI. – 2000. X.	Petrusz Béla	Balázs László (1999-ig) Hajnal János (1999–2010-ig)
2000. X. – 2011. V.	Petrusz Béla dr.	Hajnal János (2010. IX.-ig)
2011. V. –	Csurgó Lajos	Sándor István (2010. IX. –)

Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztály

(Olajbányászati Szakosztály 1970. IV. 23-ig; Kőolaj-, Földgáz- és Vízzszakosztály 1979. XI. 15-ig.)

Időszak	Elnök	Titkár
1941 – 1948.	Papp Simon dr.	Alliquander Ödön dr., Kertai György
1949. III. – 1952. II.	Gyulay Zoltán dr.	Horváth László
1952. II. – 1954. XII.	Kántás Károly dr.	Szurovy Géza dr.
1954. XII. – 1957. IV.	Majerszky Béla	Zonda Pál
1957. V. – 1963. IV.	Bencze László	Hegedüs Ferenc
1963. IV. – 1966. IV.	Alliquander Ödön dr.	Benedek Ferenc
1966. IV. – 1969. IV.	Alliquander Ödön dr.	Heinemann Zoltán dr.
1969. IV. – 1972. IV.	Szilas A. Pál dr.	Heinemann Zoltán dr.
1972. IV. – 1975.	Placskó József	Szabó György dr.
1975 – 1994. IX.	Hangyál János	Szabó György dr. (1976. III.-ig) Lányi Tibor (1976. III. – 1979) Kovács János (1979-től)
1994. IX. – 2007. V.	Ősz Árpád id.	Kovács János
2007. V. – 2010. IX.	Holoda Attila dr.	Kőrösi Tamás
2010. IX.–	Holoda Attila dr.	Müller János dr. (2011-ig) Nagy Gábor (2012. I. –)

Vaskohászati Szakosztály

Időszak	Elnök	Titkár
1949. I. – 1952. II.	Szele Mihály	Jakóby László
1952. II. – 1953	Szeless László	Felföldi Zoltán
1953 – 1954. XII.	Selmeczi Béla	Felföldi Zoltán
1954. XII. – 1958. V.	Claus Alajos	Martin Imre
1958. V. – 1960. I.	Szeless László	Martin Imre
1960. I. – 1963. IV.	Pilter Pál	Kemény Kornél, Dévényi György (1963)
1963. IV. – 1966. IV.	Pilter Pál	Gruber Imre
1966. IV. – 1969. IV.	Claus Alajos	Gruber Imre
1969. IV. – 1972. IV.	Horváth János dr.	Gruber Imre
1972. IV. – 1976. III.	Horváth János dr.	Tardy Pál dr.
1976. III. – 1985. XI.	Hammer Ferenc	Tardy Pál dr.
1985. XI. – 1990. IX.	Mezei József dr.	Schmidt György
1990. IX. – 1994. IX.	Mezei József dr.	Zámbó József
1994. IX. – 1997. XI.	Szabó József dr.	Grega Oszkár dr.
1997. XI. – 2007. V.	Szücs László dr.	Zámbó József
2007. V. – 2010. IX.	Lontai Attila	Boross Péter
2010. IX. –	Hajnal Attila	Boross Péter

Öntészeti Szakosztály

(MÖSZ Öntödei Tagozata 1949. III. 10. – 1952. II.; Öntödei Szakosztály 1952. II. – 1966.)

Időszak	Elnök	Titkár
1949. I. – 1952. II.	Vécsey Béla	Varga Ferenc
1952. II. – 1958. V.	Hargitay Sándor	Varga Ferenc
1958. V. – 1960. I.	Szász József	Gál Zoltán
1960. I. – 1963. IV.	Sáfár László	Gál Zoltán
1963. IV. – 1966. IV.	Sáfár László	Vörös Árpád
1966. IV. – 1972. IV.	Horváth Ferenc	Vörös Árpád
1972. IV. – 1981. VI.	Vörös Árpád dr.	Bakó Károly dr.
1981. VI. – 1983	Kovács Dezső dr.	Szűj Zoltán
1983 – 1985. XI.	Kovács Dezső dr.	Sándor József dr.
1985. XI. – 1990. IX.	Horváth Lajos dr.	Sándor József dr.
1990. IX. – 1997. XI.	Szombatfalvy Rudolf	Lengyel Károly dr.
1997. XI. – 2000. X.	Lengyel Károly dr.	Katkó Károly mb.
2000. X. – 2007. V.	Sohajda József dr.	Katkó Károly
2007. V. – 2010. IX.	Sándor József dr.	Szalai Attila
2010. IX. –	Katkó Károly	Fegyverneki György dr.

Egyetemi Osztály

(Egyetemi Csoport 1966 – 1972. IV. 18.)

Időszak	Elnök	Titkár
1972. IV. – 1976. III.	Alliquander Ödön dr.	Somosvári Zsolt dr.
1976. III. – 1981. VI.	Nándori Gyula dr.	Károly Gyula dr.
1981. VI. – 1985. XI.	Somosvári Zsolt dr.	Földesi János dr.
1985. XI. – 1990. IX.	Károly Gyula dr.	Benke László dr.
1990. IX. – 1994. IX.	Károly Gyula dr.	Grega Oszkár dr. (1991-ig) Kovács Árpád (1991-től)
1994. IX. – 1997. XI.	Bóhm József dr.	Kovács Árpád
1997. XI. – 2000. X.	Bóhm József dr.	Tóth Levente dr.
2000. X. – 2007. V.	Dúl Jenő dr.	Morvai Tibor
2007. V. – 2010. IX.	Török Tamás dr.	Morvai Tibor
2010. IX. –	Havasi István dr.	Lukács Sándor dr. Mende Tamás dr.

Salgótarjáni Osztály

Időszak	Elnök	Titkár
2004. V. – 2007. V.	Józsa Sándor	Czene Géza
2007. V. – 2010. IX.	Józsa Sándor Liptay Péter	Czene Géza Solymár András
2010. IX. –	Liptay Péter	Józsa Sándor

Az OMBKE helyi szervezeteinek vezetői (2000-2012)

Bányászati Szakosztály

Bakonyi Helyi Szervezet

Elnök: Hajnóczky Tamás
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Titkár: dr. Káldi Zoltán
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)

Borsodi Helyi Szervezet

Elnök: Lóránt Miklós
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Törő György (2010. IX. 10. –)
Titkár: Törő György
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Virág István (2010. IX. 10. –)

Budapesti Helyi Szervezet

Elnök: dr. Horn János (2004. V. 15. –)
Titkár: Tasnádi Tamás (2004. V. 15. –)

Dorogi Helyi Szervezet

Elnök: Fehér Ernő
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Matyók László
(2007. V. 18. – 2010. VI. 18.)
Glevitzky István (2010. IX. 10. –)
Titkár: Cseresznyés Tibor
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Salzinger György
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
dr. Korompay Péter
(2007. V. 18. –)

Hegyaljai Helyi Szervezet:

Elnök: dr. Farkas Géza (2004. V. 15. –)
Titkár: Mízsák Sándor (2004. V. 15. –)

Mátraaljai Helyi Szervezet

Elnök: Breuer János
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Derekas Barnabás
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Bóna Róbert (2010. IX. 10. –)
Titkár: Hamza Jenő
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
dr. Dovrtel Gusztáv
(2004. V. 15. –)

Mátrai Helyi Szervezet

Elnök: dr. Gagyai Pálffy András
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Nagy Lajos (2004. V. 15. –)
Titkár: dr. Kun Béla
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)

Lovász András

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Gyulai Péter (2007. V. 18. –)

Mecseki Helyi Szervezet

Elnök: Lafferton Győző
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Balázs László
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Hideg József (2010. IX. 10. –)
Titkár: dr. Biro József
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Berta József
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Rátkai Norbert (2010. IX. 10. –)

Oroszlányi Helyi Szervezet

Elnök: dr. Havelda Tamás
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Titkár: Juhász József
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Bariczáné Szabó Szilvia
(2007. V. 18. –)

Rudabányai Helyi Szervezet

Elnök: Veres Imre
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Hadobás Sándor
(2004. V. 15. –)
Titkár: Sóvágó Gyula
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Drencsán Balázs (2004. V. 15. –)

Tapolcai Helyi Szervezet

Elnök: dr. Fazekas János
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Kovácsics Árpád
(2007. V. 18. –)
Titkár: Károly Ferenc
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
ifj. Kis István
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
dr. Pataki Attila (2010. IX. 10. –)

Tatabányai Helyi Szervezet

Elnök: Szabó Csaba
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Bársony László (2007. V. 18. –)
Titkár: Dörömböczky Béla
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Megyeri Imre
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Izing Ferenc (2010. IX. 10. –)

Veszprémi Helyi Szervezet

Elnök: Bács Péter (2004. V. 15. –)

Titkár: Bolyky Zoltán
(2004. V. 15. – 2012. VIII. 11.)

Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztály

Alföldi Helyi Szervezet

Elnök: Keresztes N. Tibor (– 2007. V. 10.)

Pugner Sándor (2007. V. 10. –)

Titkár: id. Ősz Árpádné (– 2007. V. 10.)

Ördögh Balázs (2007. V. 10. –)

Budapesti Helyi Szervezet

Elnök: Kőrösi Tamás (2007. V. 10. –)

Titkár: Müllek János (2007. V. 10. –)

Dunántúli Helyi Szervezet

Elnök: Jármái Gábor (2003 – 2007. V. 10.)

Török Károly (2007. V. 10. –)

Titkár: dr. Meidl Antalné (2003 – 2007. V. 10.)

Tótván Zoltán (2007. V. 10. –)

Földgázszállítási Szakcsoport

Elnök: Nyéki József (– 2007. V. 10.)

Nagy Gábor (2007. V. 10. –)

Titkár: Domokos R. István (2004. V. 15. –)

Szegedi Helyi Szervezet

Elnök: Kovács Sándor (2012. XI. 1. –)

Titkár: Pataki Árpád (2012. XI. 1. –)

Vízfűrási Helyi Szervezet

Elnök: Csath Béla (– 2010. IX. 10.)

Horányi István (2010. IX. 10. –)

Fémkohászati Szakosztály

Ajkai Helyi Szervezet

Elnök: dr. Valló Ferenc

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Balogh Zoltán (2007. V. 18. –)

Titkár: Lukonics Gábor,

Jenet Gábor (– 2004. V. 15.)

Balogh Zoltán

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Kovács Csaba

(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)

Diczig József (2007. V. 18. –)

Budapesti (KÖBAL) Helyi Szervezet

Elnök: dr. Schippert László

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Köves Kristóf (2007. V. 18. –)

Titkár: Molnár István

(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)

Csonka László (2010. IX. 10. –)

Csepeli Helyi Szervezet

Elnök: Komjáthy János

(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)

Bagi János (2010. IX. 10. –)

Titkár: Varga Mária (2004. V. 15. –)

Inotai Helyi Szervezet

Elnök: Gál János (– 2004. V. 15.)

Csathó Géza

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Jenet Gábor

(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)

Penk Márton (2010. IX. 10. –)

Titkár: dr. Juhász Attila (– 2007. V. 18.)

Dezső Imréné

(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)

Huszics Zoltán (2010. IX. 10. –)

Kecskeméti Helyi Szervezet

Elnök: Dánfy László (2000. X. 7. –)

Titkár: Rácz Adrienne

(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)

Vágvölgyi György (2004. V. 15. –)

Mosonmagyaróvári Helyi Szervezet

Elnök: Ferencz István

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Pivarcsi László (2007. V. 18. –)

Titkár: Csutak István

(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)

Tóth Károly (2010. IX. 10. –)

Székesfehérvári Helyi Szervezet

Elnök: Csurgó Lajos (2000. X. 7. –)

Titkár: Horváth Csaba

(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Simon László (2007. V. 18. –)

Tatabányai Helyi Szervezet

Képviselő: Hernádi László

(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)

Erős András (2004. V. 15. –)

Vaskohászati Szakosztály

Budapesti Helyi Szervezet

Elnök: dr. Csirikusz József (2004. V. 15. –)

Titkár: dr. Réger Mihály (2004. V. 15. –)

Dunaújvárosi Helyi Szervezet

Elnök: Horváth István

(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)

dr. Szűcs László
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Tóth László
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
Bocz András (2010. IX. 10. –)
Titkár: dr. Ágh József
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
Hevesi Imre (2004. V. 15. –)

Öntészeti Szakosztály

Apci Helyi Szervezet

Elnök: Demeter Lajos
(2004. V. 15. –)
Titkár: Rigó Róbert
(2004. V. 15. –)

Budapesti Helyi Szervezet

Elnök: Csire István
(2000. X. 7. – 2004. V. 15.)
dr. Láda Balázs
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Szalai Attila (2010. IX. 10. –)
Titkár: Kővágó Zoltán
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Szalai Attila
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
dr. Lukács Sándor
(2010. IX. 10. –)

Csepeli Helyi Szervezet

Elnök: Éger László
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Vida Zoltán
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
Fodor Krisztina (2010. IX. 10. –)
Titkár: Vida Zoltán
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Fodor Krisztina
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
Laci Sándor (2010. IX. 10. –)
Berecz Tamás (2010. IX. 10. –)

Diósgyőri Helyi Szervezet

Elnök: Sipos István
(2004. V. 15. – 2010. IX. 10.)
Majkut Albert (2010. IX. 10. –)
Titkár: Simon Sándorné
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
dr. Farkas Gábor
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
Székács Zoltán (2010. IX. 10. –)

Mosonmagyaróvári Helyi Szervezet

Elnök: Ferencz István
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Pivarcsi László (2007. V. 18. –)
Titkár: Tóth Károly (2007. V. 18. –)

Orosházi Helyi Szervezet

Elnök: Sztvórecz Judit
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Titkár: Hajdú András
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)

Sátoraljaújhelyi Helyi Szervezet

Elnök: Szabó Richárd (2004. V. 15. –)
Titkár: Ignácz István
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Varga László
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
Csőke Péter (2010. IX. 10. –)

Székesfehérvári Helyi Szervezet

Elnök: dr. Palásty Károly
(2004. V. 15. –)
Titkár: Lados Mónika
(2004. V. 15. – 2007. V. 18.)
Szarka István
(2007. V. 18. – 2010. IX. 10.)
Horváth Anita (2010. IX. 10. –)

Szegedi Helyi Szervezet

Elnök: Kovács Sándor (2012. XI. 1. –)
Titkár: Pataki Árpád (2012. XI. 1. –)

Taglétszám alakulása (2003–2012)

Szakosztály	Létszám									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bányászati Szakosztály	1531	1487	1434	1369	1342	1350	1305	1279	1305	1291
Kőolaj-, Földgáz és Víznyelési Szakosztály	374	348	346	338	339	353	352	345	340	340
Vaskohász Szakosztály	650	641	606	582	552	562	497	472	447	454
Fémkohász Szakosztály	414	414	404	389	378	379	330	326	303	303
Öntészeti Szakosztály	357	357	339	315	295	312	304	275	264	266
Egyetemi Osztály	274	342	374	372	293	330	292	359	388	422
Összesen	3600	3589	3503	3365	3199	3286	3080	3056	3047	3076

Küldöttgyűlések (2000–2012)

Időpont	Helyszín	Téma
2000. X. 7.	Inota	Tisztújítás
2001. XI. 8.	Budapest	
2002. IV. 27.	Salgótarján	
2003. V. 16.	Pécs	
2004. V. 15.	Miskolc	Tisztújítás 4. Magyar Bányász–Kohász–Erdész Találkozó
2005. V. 20.	Dunaújváros	
2006. V. 27.	Eger	5. Magyar Bányász–Kohász–Erdész Találkozó
2007. V. 18.	Szolnok	Tisztújítás 70 éves a magyar szénhidrogén-bányászat
2008. VI. 14.	Székesfehérvár	6. Magyar Bányász–Kohász–Erdész Találkozó
2009. V. 22.	Budapest	
2010. V. 29.	Pécs	13. Európai Bányász–Kohász Találkozó 7. Magyar Bányász–Kohász–Erdész Találkozó
2010. IX. 10.	Selmecbánya	Tisztújítás 275 éves a selmecbányai oktatás
2011. VI. 3.	Budapest	
2012. V. 18.	Budapest–MTESz Székház	75 éves a magyar szénhidrogén-bányászat

Az OMBKE-vel kötött együttműködési megállapodások

Magyar Bányászati és Földtani Hivatal	Združenie Baníckych Spolkov a Cechov Slovenska (ZBSCS) • Szlovák Bányászati Egyesületek Szövetsége – Selmecebánya
Magyarhoni Földtani Társulat	
Magyar Mérnöki Kamara Szilárdásvány-bányászati Tagozat	Slovenská Banícka Spoločnosť (SBS) • Szlovák Bányászati Egyesület – Besztercebánya
Magyar Bányászati Szövetség	Selmec-Hodrusbányai Hagyományőrző Bányászati Egyesület – Selmecebánya
Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete	
Magyarországi Bányásztelepülések Országos Szövetsége	Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa (SITG) • Lengyel Bányamérnökök és Technikusok Egyesülete – Katowice
Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT)	

**A Fővárosi Törvényszék végzése alapján
az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület
hivatalos székhelye 2013-ban:**

1051 Budapest, Október 6. utca 7.

2013-ban tehát ez az egyesület új számlázási címe.

Egyesületi rendezvények (2003–2012)

Nagyrendezvények

- 13. Európai Bányász–Kohász Találkozó (Pécs, 2010. május 27–30.)
- Országos Bányász–Kohász–Erdész Találkozó (V. Miskolc, 2004. május 14–16.; VI. Eger, 2006. május 26–28.; VII. Székesfehérvár, 2008. június 13–15.; VIII. Pécs, 2010. május 27–30.)
- „A fenntartható fejlődés feltételei az európai bányászatban és kohászatban” nemzetközi konferencia (Pécs, 2010. május 28.)
- XIII. ISM – Bányamérő Világkongresszus (Budapest, 2007. szeptember 24–28.)
- Clean Steel Nemzetközi Vaskohászati Konferencia (Balatonfüred, 2007. június 4–6.; Budapest, 2012. május 14–16.)
- Clean Technologies Nemzetközi Vaskohászati Konferencia (Balatonfüred, 2005. június 6–8.; Budapest, 2011. szeptember 25–28.)
- Fazola Napok (Miskolc, 2007-től évente)
- Közép- és Kelet-európai Nemzetközi Olaj- és Gázipari Konferencia és Kiállítás (Siófok, 2011. szeptember 14–16.; Šibenik, 2012. október 2–5.)
- Magyar Öntőnapok (Lillafüred, 2003; Balatonfüred, 2005; Lillafüred, 2007; Tapolca, 2008; Győr, 2011)
- „A munkavédelem időszerű kérdései a bányászatban és a gáziparban” konferencia (Budapest, Miskolc, Balatonfüred, Visegrád helyszíneken, 2004-től évente)
- Nemzetközi Gázkonferencia és Szakkiállítás – később Közép-európai Gázkongresszus (Tihany, Budapest, Siófok, helyszíneken évente)
- Nemzetközi Olaj- és Gázipari Konferencia és Kiállítás (Tihany, 2005. szeptember 21–23.; Siófok, 2008. szeptember 16–19.)
- Energia és Környezet Konferencia (Miskolc–Egyetemváros, évente)
- 120 firma szakestély (Siófok, 2005. november 18.)
- Választmányi üléssel egybekötött „250 éves a magyar szénbányászat tudományos konferencia” (Sopron, 2003)
- Magyar nyelvű emléktábla avatása (Selmechánya, 2005. szeptember 9.)
- OMBKE 100. Küldöttgyűlése, emlékezés a selmechányai oktatás megindításának 275 éves évfordulójára (Selmechánya, 2010. szeptember 10.)
- 120 éves az OMBKE rendezvényhez kapcsolódó Hulladékgazdálkodási konferencia (Selmechánya, 2012. június 21–22.)
- 250 éves a világ első felsőfokú műszaki tanintézménye ünnepség (Miskolc–Egyetemváros, 2012. december 13.)
- 11. Nemzetközi Kűlfejtési Szimpózium (Miskolc, 2012. június 25–27.)
- Az INDUSTRIA kiállításához kapcsolódóan rendezett bányászati–kohászati témájú konferenciák (Budapest, 2003–2009-ig évente)
- Bányász–Öntész Bál (Lillafüred, évente)

- Országos bányásznap megemlékezések (évente)
- Országos központi Szent Borbála-napi ünnepségek (évente)

A szakosztályok jelentősebb rendezvényei

Konferenciák, szakmai napok

- Országos Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere (Időrendben: Pécs, Dobogókő, Salgótarján, Szolnok, Gyula, Esztergom, Szolnok, Salgótarján, Sopron, Székesfehérvár, Budapest, évente)
- Bányagépészeti és Bányavillamossági Konferencia (Balatongyörök, évente)
- Bányászati és Szakigazgatási Konferencia (Zalakaros, évente)
- Robbantástechnikai napok (Miskolc, 2003)
- Bányászat és jogi környezete konferencia (Budapest, 2005)
- Bányahatósági Konferencia (Tapolca, 2003; Miskolc, 2007)
- „Mangán a XXI. században” konferencia (Veszprém, 2009)
- A Miskolci és Pécsi Bányakapitányság alapításának 100 éves évfordulója alkalmából rendezett szakmai napok, szakestélyek (2011)
- „A magyarországi kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezése bányászati módszerekkel” konferencia (Bátaapáti, 2011)
- 100 éves a Tatabányai Bányamentő Állomás (Tatabánya, 2011)
- Ásványvagyon-hasznosítási cselekvési terv vitája (Budapest, 2012. október 25.)
- Utolsó csille ünnepségek (Tatabánya, Ajka, Lyukóbánya, 2004)
- Fémkohászati Szakmai Napok (Inota, Miskolc, Dunaújváros, évente)
- Szigetközi Napok (Mosonmagyaróvár, évente)
- Vaskohászati konferencia (Balatonszéplak, 2003)
- ICSOBA konferencia (Budapest, 2003, 2004)
- A 70 éves magyar kőolaj- és földgázbányászat tiszteletére rendezett jubileumi központi ünnepségek (Szolnok, Budapest, Lajosmizse, 2007)
- A 75 éves magyar kőolaj- és földgázbányászat tiszteletére rendezett jubileumi ünnepségek (2012)

Jubileumi megemlékezések, emlékülések

A szén- és bauxitbányászati évfordulókon (225 éves a dorogi bányászat, Dorog, 2006; 80 éves a hazai bauxitbányászat, Gánt, Bakonyszentkirály, 2006; 70 éves Oroszlány, 2007; Mátraaljai Szénbányák Petőfi altáró 65. évfordulója, 2008; Rózsaszentmártoni lignitbányászat 100. évfordulója, 2008; a hazai bauxitkutatás 100. évfordulója, 2008; Márkushegy 35 éves, 2011)

Emlékülések, szakmai napok

A hazai szénhidrogénmezők felfedezésének és ter-

meltetésének, gáztárolók létesítésének évfordulói alkalmából (Bázakerettye, 2007; Bükkszék, 2007; Zalaegerszeg, 2008; Algyő, 2005, 2010; Battonya, 2011; Bázakerettye, 2007, 2012; Babócsa, 2008; Eger, 2004, 2008; Gellénháza–Nagylengyel, 2006, 2011; Hajdúszoboszló, 2003, 2006, 2007, 2010, 2012; Kiskunhalas, 2008; Lovászi, 2005, 2010; Nagyhegyes, 2006, 2011; Pusztaderics, 2009; Pusztaszentlászló, 2007; Pusztaföldvár, 2008; Szank, 2004, 2009, 2012; Szeghalom, 2011; Zsana, 2006, 2009)

Ipartörténeti rendezvények

- Központi Bányászati Múzeum jubileumi kiállítása (Sopron, 2007)
- Salgótarjáni Ipartörténeti Emléknep (Salgótarján, 2009)
- Történész–régész–metallurgus konferencia (Somogyfajsz, 2003)
- Salgótarjáni Ipartörténeti Emléknepok (2008-tól évente)
- Ércbányászati Múzeumi Napok (Rudabánya)
- A Magyar Olajipari Múzeum megalakulásának 35. és 40. évfordulós rendezvényei (Zalaegerszeg: 2004; 2009)
- A Magyar Alumíniumipari Múzeum évfordulója (Székesfehérvár, 2007)
- Öntödei Múzeum 40. évfordulója (Budapest, 2009)
- „Ipari örökségünk Európa útjain” rendezvényei.

Emlékezés szakmai nagyjainkra, koszorúzások

- A „Jó szerencsét!” köszöntés emlékülései Várpalotán (évente)
- Bányásznapi megemlékezések és koszorúzások (évente)
- Szent Borbála-napi megemlékezések Budapesten és a vidéki helyi szervezeteknél (évente)
- Luca-napi szakestély (december 13-án évente)
- Megemlékezések, koszorúzások, szoboravatások Benedek Endre, Born Ignác, Buda Ernő, dr. Debreczeni Elemér, Gillemot László, Fazola Henrik, id. dr. Gagyí Pálffy András, dr. Dobos György, Halaváts Gyula, Hermann Miksa, dr. Horváth Zoltán, Hoványi Lehel, Jakoby László, dr. Kántás Károly, dr. Kertai György, Kubinyi Ferenc, Kiszeli Gyula, Kunoss Endre, dr. Nándori Gyula, dr. Papp Simon, dr. Pávai Vajna Ferenc, dr. Pilter Pál, dr. Richter Richárd, Rietmüller Ádám, Simon Pál, Simon Sándor, Soltz Vilmos, dr. Szádeczky-Kardoss Elemér, Szentkirályi Zsigmond, dr. Szilas A. Pál, dr. Tarján Gusztáv, dr. Terplán Zénó, dr. Vámos Endre, dr. Verő József, dr. Zambó János, Zsigmondy Béla, Zsigmondy Vilmos tiszteletére (évente, ill. évfordulókhoz kapcsolódva).
- Borovszky-emlékév (Dunaújváros, 2012)
- Koszorúzási ünnepségek Soltz Vilmos sírjánál Budapesten, Kunoss Endre sírjánál Kálózson (évente)
- Emléktábla-avatás Kunoss Endre szülőhelyén (Egyházashetye, 2011)
- Kerpely Napok (Miskolc, 2007)
- Emlékszoba-avatás: dr. Papp Simon (Kapnikbánya) és Buda Ernő (Bázakerettye, Lovászi)

Egyesületi évfordulók

- Salgótarjáni szervezet 110 éves évfordulója (Salgótarján, 2005)
- 50 éves az Egyetemi Osztály, a székesfehérvári szervezet (2005)
- 30 éves a kecskeméti szervezet (2005)
- 65 éves a KFVSz (2006)
- Borsodi szervezet 110 éves évfordulója (Miskolc, 2007)
- 50 éves a tatabányai és az oroszlányi szervezet (2009)
- 70 éves a KFVSz (2011)
- 60 éves az Öntészeti Szakosztály (Budapest, 2012)
- 90 éves a dorogi szervezet (Dorog, 2012)

Részvétel külföldi bányászati–kohászati rendezvényeken

- Az EMT által rendezett Bányászati–Kohászati és Földtani Konferenciák (Zilah, 2003. április 11–13.; Petrozsény, 2004. május 20–23.; Nagyvárad, 2005. március 31. – április 3.; Sepsiszentgyörgy, 2006. április 6–9.; Buziásfürdő, 2007. március 29. – április 1.; Nagyszeben, 2008. április 3–6.; Máramarossziget, 2009. április 2–5.; Nagyenyed, 2010. április 8–11.; Gyergyószentmiklós, 2011. március 31. – április 3.; Arad, 2012. március 29. – április 1.)
- Selmeci Szalamander ünnepségek (Selmecbánya, évente)
- Selmecbányai Akadémiai Napok (2008-tól, évente)
- 14. Európai Bányász–Kohász Találkozó / Knappen- und Hüttentag (Hollandia, 2011)
- Knappentag (Németország, 2004; Ausztria, 2008; Csehország, 2009)
- WFO Öntészeti Konferencia (Düsseldorf, 2003; St’ Louis, 2005; Düsseldorf, 2007; Brno, 2009; Düsseldorf, 2011)
- Szentkirályi Zsigmond születésének 200. évfordulója (Kolozsvár, 2004)
- Szlovén Öntő Napok (Portorozs, 2006. szeptember 14–16.)
- Hannoveri vásár. Öntészeti kiállítás (2006. április 24–28.)
- 68. Öntészeti Világkongresszus (India, 2007)
- ICSOBA X. Kongresszusa (India, 2008. november 28.)
- Szlovák bányászati konferencia (Repiska, 2009-től évente)
- 17. International Studententag der Metallurgie (ISOM) Szakmai Konferencia (2010. szeptember 16–18.)
- Nemzetközi Bányamérő (ISM) Kongresszus (Peking, 2004; Dél-afrikai Köztársaság, 2010)
- Szlovák bányász települések találkozója (Rozsnyó, 2011; Selmecbánya, 2012)
- 120 éves a Lengyel Bányászati Egyesület ünnepség (Katowice, 2012. december 6.)
- Közép- és Kelet-európai Nemzetközi Olaj- és Gázipari Konferencia és Kiállítás (Šibenik, 2012. október 2–5.)
- 250 éves a világ első felsőfokú műszaki tanintézménye (Selmecbánya, 2012. október 12.)
- „Ipari örökségünk Európa útjain” rendezvényei

Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület

Pártoló tagvállalatai 2004-2012 között

ABM Kuprál Kft.
Alba Metall 1991 Kft.
ALCOA-KÖFÉM Kft.
Alföldi Kohászati és Gépipari Rt.
Alu-Block Kft.
ALPUT Vagyonkezelő Kft.
APEX Elektronika Kft.
Antal Ipari és Kereskedelmi Kft.
Auroma Kft.
BA&CO Bt.
Bakonyi Erőmű Zrt.
Bakonyi Bauxitbánya Kft.
Bányavagyon-hasznosító Nonprofit Közhasznú Kft.
Basalt-Közpépkő Kőbányák Kft.
BÁTATOM Kft.
Borsodi Bányavagyon-Hasznosító Rt.
BKMI
Bearing Kft.
Bravodock Kft.
Bükkösdő Kft.
Calamites Kft.
CASTING Kft.
Cronus Kft.
Csepeli Acélső Kft.
Csefém Kft.
Csepel Metall Vasöntőde Kft.
CST-Csepel Techno Kft.
DAM 2004 Kft.
D és D Drótkötél és Drótáru Rt.
Dunaferr Dunai Vasmű Zrt.
Dunaferr Lőrinci Hengermű Kft.
EBA Kft.
ECOPLAN Kft.
E.ON Földgáz Storage Zrt.
Energia Híd Kft.
Észak-dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt.
Észak-dunántúli Vízmű Zrt.
FÉMALK Zrt.
FILT-MIX Kft.
Finomhengermű Munkás Kft.
G&T Progress Kft.
GEO-FABER Zrt.
Geovolán Kft.
GLOB-Metal Kft.
GUARDIAN Üvegipari Kft.
Gyöngyös Város Önkormányzata
Halimbai Volán Fuvarozási Kft.
Hábeász Kft.
Innováció 2000 Kft.
INOTAL Alumíniumfeldolgozó Zrt.
INVERT METALL Kft.
Inmaxpec Kft.
ISD DUNAFERR Zrt.
ISD Power Kft.
Janes és Társa Kft.
K + K Vas Kft.
Kémény Zrt.

KÓKA Kő- és Kavicsbányászati Kft.
König Kft.
Kő-Szén Kft.
Kötés Építőanyagipari és Szolgáltató Kft.
L-Duplex Pivo Kft.
Magyar Horizont Energia Kft.
Magyar Öntészeti Szövetség
Magyar Vas- és Acélipari Egyesülés
MAL Zrt.
Mangán Bányászati és Feldolgozó Kft.
Mátra-Haider Dózer Kft.
Mátrai Erőmű Központi Karbantartó Kft.
Mátrai Erőmű Zrt.
Mecsek Öko Környezetvédelmi Zrt.
Mecsekérc Zrt.
Mecseki Bányavagyon-hasznosító Rt.
Metal-Carbon Kft.
Mineral 22 Kft.
MOL Nyrt.
MOTIM Zrt.
Magyar Villamos Művek Zrt.
MVM TRADE VK Zrt.
Nehézfémöntőde Zrt.
NEMAK Győr Kft.
Nemes Kft.
NIKÉ Mátra – Security Kft.
Nógrádszén Kft.
OMYA Hungaria Kft.
Ózdi Acélművek Kft.
Patina Öntőde Kft.
Perlit 92 Kft.
P-Metal Kft.
PREC-CAST Öntődei Kft.
PROMINE Kft.
RATH Hungaria Kft.
RDX-REDEX Kft.
Robotek-2000 Kft.
ROTAQUA Kft.
ROTARY Fúrási Zrt.
Rotary-Mátra Kft.
Rudagipsz Kft.
Salgótarjáni Acélárugyár
Sandvik Magyarország Kft.
Schlumberger Logelco Inc.
Schmelzmetall Hungaria Kft.
Salker Kft.
Systems Consulting Zrt.
Szegedi Öntőde Kft.
Tét-3 Gázút Kft.
TOM-FERR Zrt.
TP Technoplus Kft.
Vértesi Erőmű Zrt.
VMC Vármegye Center Kft.
Virtual Mérnökiroda
Wildhorse Kft.
ZE+2 Kft.

Selmeci Szalamander 2012

Szalamander ünnepség

(Selmecbánya, 2012. szeptember 7.)

A világörökség részét képező Selmecbányán 2012. szeptember 7-én került megrendezésre a Szalamander ünnepség, melyen az OMBKE részéről mintegy 400 fő vett részt, köztük 150 fő egyetemista és főiskolás, a Selmecbányai Akadémia szellemi örökségét ápoló Miskolci Egyetem, a Dunaújvárosi Főiskola, a Székesfehérvári Főiskola és az Óbudai Egyetem Gépészmérnöki Kara képviselőiben.

A Szalamander ünnepséget hivatalosan a Szent Katalin-templomban *Nadežda Babiaková*, a város polgármestere nyitotta meg.

Délután a hagyományoknak megfelelően megkoszorúztuk a selmecbányai temetőben nyugvó szakmai nagyjaink sír-

jait. A síroknál *dr. Gagy Pálffy András* és *Csaszlava Jenő* mondott rövid megemlékezést. A szakosztályok nevében *Péchy Antal* sírjánál *Huszár László* és *Boross Péter* (1. kép); *Faller Károly* sírjánál *dr. Havasi István* és *dr. Mende Tamás*; *Farbaky István* sírjánál *id. Ősz Árpád*, *Derekas Barnabás* és *Bársony László* (2. kép); *Kerpely Antal* sírjánál *dr. Bakó Károly* és *dr. Takács Nándor* helyezte el koszorúit. A sírokat megkoszorúzták továbbá a diákok és a mérnöki kamara képviselői is.

Ezt követően az Óvárban, a '48-as Honvéd-szobornál folytatódott az ünnepség, melyet a Trianont követő megrongálás és több éves hanyattatás után az OMBKE tagjainak adományából 2002-ben restauráltak és védettebb helyen helyeztek el. Nemzeti himnuszunk elénekzése után *dr. Lengyel Károly*, az OMBKE főtitkára mondott beszédet, és *dr. Tolnay Lajos* tiszteleti elnökkel együtt nemzeti színű szalaggal díszített koszorút helyeztek el a szobor talapzatán (3. kép). A Nemzetközi Olajmérnökök Egyesülete

4. kép

nevében *Kőrösi Tamás* (4. kép), a Mérnöki Kamara nevében *dr. Zerg István*, a diákok nevében *Radányi Éva* és *Holoda Gergely* koszorúzott még. Az ünnepség szakmai himnuszaink és a Kossuth nótá elénekzésével zárult.

1. kép

3. kép

2. kép

5. kép

A Szalamander ünnepség fő eseményén, az esti díszfelvonuláson az OMBKE részéről mintegy négyszáz fő vett részt. Tagjaink bányász–kohász egyenruhában, rendezett sorokban, kartkarba öltve, hagyományos diáknótákat énekelve zászlóinkkal vonultak végig a város több kilométeres főutcáján (5. és 6. kép). A felvonulás a Városházánál lévő dísztribün előtt fejeződött be, ahol megjelentek az önkormányzat vezetői, szlovák politikai vezetők és a szlovák kormány több tagja. Felemelő volt, amint a több ezres érdeklődővel zsúfolásig megtelt központban az ünnepség befejezéseként egyszerre négyszáz fő énekelte a magyar bányászhimnuszt.

A magyar delegáció messze a legnagyobb létszámú volt. A magyar lakossággal ma már szinte nem rendelkező városban a szlovák lakosság körében az OMBKE küldöttsége igen barátságos fogadtatásban részesült, és méltóságteljes, fegyelmezett részvétele nagy elismerést váltott ki.

Az ünnepség másnapján a magyar küldöttség csoportjai a Felvidék különböző történelmi bányavárosait látogatták meg. (G.P.A.)

Az OMBKE Tatabányai Szervezetének részvétele a Selmezbányai Szalamander ünnepségen

A 21 fős csapatunk létszáma elég nagy volt ahhoz, hogy nem valahová betársulva, hanem önállóan valósítsuk meg a szép programot. Titkárunk, *Izling Ferenc* tökéletes szervezéssel és a helyszínek megválasztásával, mindenre kellő időt biztosítva tette kellemessé és emlékezetessé a három napot.

2012. szeptember 7-én reggel úgy indultunk, hogy a szállásfoglalásunk és egyenruhába való „átvedlésünk” után részt vehessünk a professzorsíroknál megtartott megemlékezéseken, koszorúzásokon. Annál is inkább, mert tagtársunk, *Csaszlava Jenő* méltatta *Farbaky István* professzor akadémia-igazgató élet-

útját, maradandó tetteit, *Bársony László*, szervezetünk elnöke (id. *Ősz Árpáddal* együtt) koszorúzott.

Csoportunk tagjainak egyöntetű véleménye volt, hogy még meghatóbb volt az Óvárban, az 1848-as forradalomra emlékeztető szobornál tartott ünnepség. A nagy létszámú magyar küldöttség szívből énekelte el nemzeti himnuszunkat, az erdész-, kohász- és bányászhimnuszt. Több szemből csordult könny Kossuth Lajos harcra hívó dalának hatására.

A felvonulás során megjelent – becslésünk szerint mintegy 10 000 létszámú érdeklődő, egy Tata nagyságú városban! – nagy szimpátiával viseltettek a magyar bányásküldöttség iránt. Ez annyira feldobta a hangulatunkat, hogy három cantus három különböző bányász nótát is intonált.

Javaslatunk az OMBKE elnökének, hogy az elkövetkezőkben a még nagyobb siker érdekében meg kellene szervezni, hogy:

- csak egy kijelölt cantus kezdhesse el dalt, akit a többi – a menetben célszerűen elhelyezve – segítse, így összefogva a magyar résztvevőket, gyönyörködtetve, egységes éneklést produkálhatnánk;
- a templomhoz felérve, megállva éltesse az Akadémiát, professzorainkat és Selmezbányát ily módon: Vívát Akadémia, Vívát Professzores, Vívát Selmec, Vívát Štiavnica!;
- majd énekeljük el az erdész-, kohász- és bányászhimnuszt.

Frenetikus sikerünk lenne.

Másnap reggel elhagyva a főutcán megépített, az idén újonnan megnyitott, rendkívül korszerű és kulturált – mindenkinek tudom ajánlani – Kerling Hotelt, megkezdtük utunkat Tatabánya felé, mely során megismertük: Vyhne sörgyártását –

a megízlelt termékek közül több ezüstérmes termék volt a szlovák sörfesztiválokon; Szklno (Sklene Teplice) fürdő kiváló vizeit, gyönyörű környezetben; Léva (Levice) várát, melynek belső termeiben nagyszerű, magyar vonatkozású kiállított anyag van, az érdeklődő a magyar történelmet felelevenítendő több órás hasznos időt is eltölthet a múzeumban és a vár körülvéve nagy méretű parkban.

Érdemes és értelmes volt részt venni a 2012-es selmezbányai Szalamander ünnepségen.

(Szikrai Miklós)

Szalamander utáni kirándulás a Szepességben

A Szalamander ünnepséghez kapcsolódva az OMBKE 2012-ben is szervezett autóbuszos kirándulást a Felvidék, ezúttal a Szepesség egyes nevezetességeinek, történelmi emlékeink meglátogatására. Szeptember 8-án, szombaton Selmezbányáról a Szepesség legnagyobb városa, Poprád felé indulva a Garam völgyében, Borosznón (Brusno) pihentünk meg a fából épített igen hangulatos Koliiba Rusticana fogadóban.

A ma már Poprád város északkeleti településrészét képező építészeti és művészeti kincsnek számító, középkori hangulatot árasztó **Szepesszombat** volt az első úti cél. 1950-ben az egész városi területet műemlékvédelmi övezetnek nyilvánították. Fő látványosságai a hangulatos reneszánsz-barokk Fő tér, melyet 15–17. századi polgárházak szegélyeznek (1. kép), a 13. században eredetileg késő román stílusban épült Szent György-templom, benne egyedülálló látványosságként a szárnyas oltárokkal (2. kép).

Tátralomnicon, a korábban kohászati vállalatok üdülőhelyét képező Sorea Hútnikban elfogyasztott ebéd után folytattuk utunkat Szepesbélá, Csütörtökhely, Igló irányába.

Szepesbélá, a Bélai-havasok névadó települése már a középkorban jelentős város volt. Szepesbélá a 18. században a Szepesség egyik kézműves központja volt. 1778-ban szeszgyár kezdte meg működését, híres terméke a bélai borovicska. Ipára már a 18. század végén fejlődésnek indult, amikor nagyolvasztó és vashámor épült. A szépen felújított belváros jellegzetes épülete a Szent Antal-templom, mellette 16. századi pártázatos reneszánsz harangtoronnyal.

1. kép

3. kép

2. kép

4. kép

Szepesbéla határában, a Poprád-folyó bal partján találjuk a múzeumként működő **nagyőri kastélyt**. A települést már az Árpád-korban határőrök lakták és erődítménye volt, mely a hagyomány szerint a 12. században a templomosok kolostora lett, melynek romjaira gótikus vár, majd a ma is látható pompás reneszánsz várkastély épült. 1801-ben a település a Szirmay család birtoka lett, majd a század második felében a Mednyánszky, majd a Czóbel családé. A kastélyban töltötte gyermekkorát nagy részét *Mednyánszky László* festőművész. A kastély utolsó birtokosa *Czóbel Margit* volt. A kastély ma múzeumként, szlovák galériaként működik, ahol többek között *Mednyánszky László* és *Czóbel Margit* által alkotott művek láthatók. Kissé szokatlan, hogy a történelmi neveket viselő magyar főurak és nemesek arcképei alatt csupán szlovákosított, soha

nem viselt nevük szerepel. Az igen udvarias, csak szlovákul és angolul beszélő tárlatvezető viszont a tájékoztatás elősegítésére magyar nyelvű itinert adott nekünk.

Csütörtökhely a Szepesi-medence délkeleti részén, Poprád és Igló között fontos történelmi útvonalon fekszik. Vásárait csütörtöki napon tartotta, erről kapta a nevét. A mai Csütörtökhely elődje a tatárjáráskor elpusztult Szentlászló nevű magyar település volt. Lakosainak kiváltságos joga volt az aranybányászat. A település szélén, egy dombon álló, tatárjárás után épített román stílusú templomhoz *Zápolyai István* építtetett gótikus kápolnát, mely a magyarországi gótika egyik legtokéletesebb, legarányosabb alkotása (3. kép).

A Szepesség második legnagyobb városát, Poprád után a Hernád bal partján

fekvő **Iglót** (régebben *Szepesújhely* vagy *Szepesújfalú*) német bányászok alapították a 13. században. Környékén vasat, rézet termeltek, melyhez feldolgozóipar is települt, *Nagy Lajos* király bányavárosi rangra emelte. A 14. században kohói, hámorai létesültek, híres volt harangöntődéje is. A középkorban az egyik legjelentősebb szepességi bányavárossá fejlődött. A 19. sz. fordulóján kétkemencés városi bucahámor működött Iglón, mely azonban megszűnt a század közepéig. Igló megmaradt vasbányászati és bányagazgatási központnak, a vasércet feldolgozó kohók és hámorok a környező településeken működtek.

A káposztafalvi (Hrabušice) frissítő hámor a sztracenai nagyolvasztó feldolgozóüzemeként működött a 19. században. Iglóhutához (Novoveská Huta) köthető a helybeli rézércet feldolgozása: területén rézolvasztó kohó működött 1768–1868 között.

Igló építészeti nevezetességei: a Szűz Mária Mennybemenetele tiszteletére szentelt plébániatemplom (4. kép), a központ jellegzetes épületei, a 18. században copf stílusban épült evangélikus templom, a klasszicista stílusban épült Városháza és a Provinciális ház, mely a szepesi városok kormányzati székházaként működött. A központban korábban működött Bányászati Múzeum kitelepült a Hernád mellé.

A szombati nap végén a Sorea Hútnikban elfogyasztott vacsora után a kirándulók baráti beszélgetés keretében saját készítésű bor és pálinka különlegességeikkel kedveskedtek egymásnak.

Szeptember 9-én, vasárnap reggel kihasználva a napos, derűs időt, a közelben lévő drótkötélpályán felmentünk a 2634 m

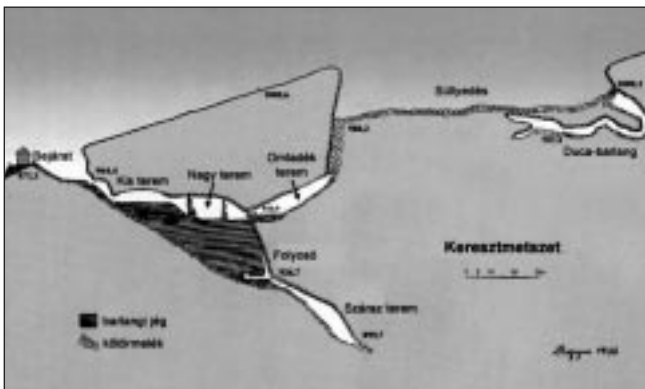
5. kép

magas Lomnici csúcs alatti Kőpataki tóhoz (5. kép), ahonnan remek kilátás nyílt az Alacsony-Tátrára és a Szepességre. (Az időnként felhőbe boruló Lomnici csúcsra a drótkötélpálya szűk kapacitása miatt csak egész napos túra esetén lehet felmenni.)

Némi borovicska után a fokhagymalevest és sztrapacskát tartalmazó ebédet már a Dobsinához közeli Sztracenán fogyasztottuk el, majd Gömöri György vezetésével közel félórás hegyi séta után közelítettük meg Közép-Európa egyik

6. kép

leglátogatottabb jégbarlangját, a a Ducsahegy oldalában, a tengerszint fölött 969 m magasságban található **Dobsinai Jégbarlangot**, melynek bejárata a Gölnic völgyénél 130 méterrel magasabban található. A jégbarlang felfedezése (1870. július 15.) *Ruffinyi Jenő* dobsinai királyi bányamérnöknek és társainak köszönhető (neveiket az 1877-ben a barlang bejárata felett elhelyezett emléktábla őrzi). A háromszintes barlang hossza 1483 m, s egy 21 km hosszú barlangrendszer részét képezi (6. kép), a Gölnic folyó föld alatti

vízfolyásai alakították ki, levegőjének hőmérséklete 0 °C, jéggrétegeinek vastagsága 30–40 m, térfogata 110 000 m³.

A barlang meglátogatása után indulunk vissza Budapestre, ismét megismerhettük évezredes történelmi emlékeink egy kis részének helyszíneit. 2013-ban szintén terveztünk kirándulást a Knappentag idején Kassa környékére, a Szalamander ünnepség idején pedig a Felvidék nyugati tájaira.

(G.P.A.)

A selmecbányai Akadémia neves személyiségei az operadalomban

A selmecbányai Akadémia neves tanárai is helyet kaptak az operadalomban. Az 1992. évi miskolci centenáriumi OMBKE közgyűlésen a *dr. Horváth Zoltán* professzor által közreadott írás, *dr. Tardy Pál*, egyesületünk exelnöke, tiszteleti tagja által Selmecbányán tartott előadás, valamint *Szente Tündének* a DUNAFERR hetilap 2012. augusztus 31-ei számában megjelent cikke is megerősíti azt a véleményt, mely szerint Mozart Varázsfuvola c. operájának számos szereplőjének megformálásához a selmeci Akadémia egykori tanárai szolgáltak mintául. **Sarastro** alakját a mineralógus **Born Ignácról**, **Tamino** alakját *Ruprecht Antal* selmeci professzorról, az **öreg pap** alakját az Akadémia első kinevezett tanáráról, *Jacquin Miklósról* formázták.

Külön érdekesség, hogy az Akadémia alapításának 250. évfordulója tiszteletére 1985-ben rendezett blossomi (USA, Ohio) operaelőadáson az **Éj Királynőjének** három udvarhölgye stili-

zált bányász egyenruhában (grubenban), bányászkalapban, bányáslámpával jelent meg, **Papageno** pedig stilizált erdész egyenruhát (waldent) viselt.

(dé)

Az OMBKE Választmányának ülése (Budapest, 2012. október 9.)

Dr. Nagy Lajos elnök megnyitotta az ülést, megállapította a határozatképességet.

Napirend előtt a Választmány néma felállással megemlékezett az előző választmányi ülés óta elhunyt tiszteleti tagokról:

Soltész István gyémántokleveles kohómérnökről, aki a Csepel Vas- és Fémművek vezérigazgatója, majd kohó- és gépipari miniszter volt, és 10 évig az OMBKE elnöki tisztét is betöltötte.

Lohrmann Keresztély gyémántokleveles bányamérnökről, aki sok éven át volt az OMBKE érembizottságának elnöke.

Pálfy Gábor gyémántokleveles bányamérnökről, aki az MTESZ szociális bizottságának elnöke volt, és sok éven át intézte az aranyokleveles ügyeit.

A választmány az alábbi napirendről tanácskozott:

1. Elnöki tájékoztató az előző választmányi ülés óta eltelt idő fontosabb eseményeiről

Előadó: *dr. Nagy Lajos* elnök

- Tájékoztatta a választmányt, hogy *Holoda Attila* alelnököt 2012. augusztus 21-ével a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium energetikáért felelős államtitkárhelyettesnek, *Palásthy György* okl. olajmérnököt pedig a Magyar Bányászati Szövetség elnökének nevezték ki.
- Átadta *dr. Gál Istvánnak* a 40 éves egyesületi tagság elismeréséül Soltz Vilmos-emlékérmet.
- Ismertette az előző választmányi ülés óta eltelt idő fontosabb eseményeit:
 - 102. küldöttgyűlés (2012. május 18.); az OMBKE megalakulásának 120 éves évfordulójának ünnepi eseményei Selmecbányán (2012. június 21–22.) „Hulladékgazdálkodás a bányászatban és a kohászatban” konferenciával egybekötve; Szigetközi Napok Mosonmagyaróváron (2012. június 29–30.).
 - Központi Bányásznapi Egerben (2012. augusztus 30.); A 75 éves magyar olaj-

ipar jubileumi nagyrendezvényei Báza-kerettyén (2012. augusztus 31.); Szalamander ünnepség Selmechányán (2012. szeptember 7.); Fazola Nap és az Egyetemi Osztály által szervezett „Környezet és Energia” konferencia (Miskolc, 2012. szeptember 15–16.); Megemlékezés az Öntészeti Szakosztály megalakulásának 60. évfordulójáról (Öntödei Múzeum, 2012. szeptember 22.).

- A Magyar Bányásztelepülések Országos Szövetségével együtt kezdeményeztük a bányászathoz kapcsolódó 11 civil szervezet együttműködését. Ezen „Lobby szövetség” október 3-án tartott alakuló ülésén elindították egy olyan közérthető szakmai anyag összeállítását, melynek célja bemutatni a hazai bányászat lehetőségeit.
- A résztvevő civil szervezetek együttműködési szerződést kötnek (*dr. Horn János* javasolta, hogy az együttműködésbe vonják be a BDSZ-t is, mivel céljai azonosak az együttműködésben résztvevők célkitűzéseivel).

A választmány a következő határozatot hozta 13 igen szavazat és 1 fő tartózkodás mellett:

V. 36./2012. 10. 9. sz. határozat

A választmány jóváhagyja az OMBKE elnökének azt a kezdeményezését, hogy a bányászat ügyeiben érintett civil szervezetek összehangolt lobbizás céljából együttműködési megállapodást kössenek, melynek koordinátora az OMBKE.

2. A 102. küldöttgyűlés határozataiból eredő feladatok

Előadó: *dr. Lengyel Károly* főtítká

A választmány jóváhagyta a 102. Küldöttgyűlés határozatainak végrehajtására a főtítká által ismertetett intézkedési feladatokat.

3. Felkészülés a következő fél év nagyobb rendezvényeire

Előadó: *dr. Lengyel Károly* főtítká

- A már ismert időpontú nagyobb 2012. évi rendezvények: Selmechánya, Vivat Akadémia konferencia; Ásványi nyersanyag-gazdálkodás cselekvési program szakmai vitája; Haladó Bányászati Technológiák (Repiska, Szlovákia); Fémkohászati Napok; Bányamérő Fórum (Budapest); Országos Munka-

védelmi Konferencia (Visegrád); Szent Borbála-ünnepség; 120 éves a Lengyel Bányászati és Kohászati Egyesület (Katowice); Évzáró választmányi ülés (Budapest); Luca Nap és 250 éves a Műszaki Felsőfokú Oktatás (Miskolc).

- 2013. évi nagyobb rendezvények, melyeknek időpontja már ismert: Bányász–Kohász Bál (Lillafüred); Fémkohász ünnepi ülés; EMT Konferencia (Beszterce); Jó szerencsét! rendezvény (Várpalota); Küldöttgyűlés; Európai Knappentag (Kassa).

4. Érembizottság előterjesztése Szent Borbála-kitüntetésre

Előterjesztő: *Csaszlava Jenő*, az Érembizottság elnöke

V. 37./2012. 10. 9. sz. határozat

A választmány 13 igen szavazat és 1 tartózkodás mellett jóváhagyta a szakosztályok javaslata alapján az Érembizottság által a Szent Borbála-kitüntetésre előterjesztett személyeket.

5. Az Alapszabály módosításával kapcsolatos teendők

Előadó: *dr. Esztó Péter*, az Alapszabály Bizottság elnöke

V. 38./2012. 10. 9. sz. határozat

a) A Választmány tudomásul veszi az Alapszabály Bizottság elnökének tájékoztatását az egyesület alapszabálya módosításával kapcsolatos teendőkről. A választmány és a szakosztály-vezetőségek tagjai segítsék a bizottság munkáját abban, hogy tegyenek javaslatot az egyesület közhasznú jogállása feltételeinek biztosítására.

b) A Választmány a korábbi módosító javaslatokat megismerve határozott abban, hogy az egyesület szakosztályainak, osztályainak átszervezésére vonatkozó javaslatokat, mint nem aktuális intézkedéseket leveszi a napirendről.

c) A Választmány állást foglalt abban, hogy a 103. Küldöttgyűlésnek javaslatot tesz a tisztújítási ciklus három évről négy évre való megváltoztatásáról.

6. Ipari örökségeink védelme

Előadó: *Tóth János*, a Történeti Bizottság elnöke

Tóth János tájékoztatta a megjelente- ket a hazai bányász–kohász múzeumok

jelenlegi helyzetéről, mely kiterjedt a kedvezőtlen gazdasági helyzet (költségvetés és dolgozói létszám csökkentése, visszaminősítések stb.) következményeire.

Kiemelte a következőket:

- A bányász múzeumok rendszeres működési támogatásának elsődleges forrása legyen a bányajáradék;

- El kell érni, hogy valamennyi előbb említett múzeumra terjedjen ki az állami gondoskodás hatálya;

- Az OMBKE – Történeti Bizottságán keresztül is – segítse a szakmák muzeális intézményeinek és kiállítóhelyeinek munkáját;

- A szakmúzeumok kísérik figyelemmel a Közép-európai Ipari Örökség Egyesület és a Közép-európai Vaskultúra Útja Egyesület tevékenységét és vegyenek részt a kölcsönösen előnyös programokban;

- A közép- és felsőfokú oktatásban jelentősebb helyet kellene biztosítani az ipartörténetnek.

Hozzászólások: *Csaszlava Jenő* (a Tatabányai Bányászati Múzeumról), *Katkó Károly* (az Öntészeti Múzeumról), *Németh László* (a társadalmi munkában működtetett kis kiállítóhelyekről), *dr. Lengyel Károly* (a működések intézményesített garanciájáról).

Dr. Nagy Lajos összefoglalva megállapította: a feladattal a TB folyamatosan és kiemelten foglalkozzon; a munkákat az egyesület vezetősége részéről *dr. Lengyel Károly* főtítká fogja össze; lehetőség szerint túl kell lépni a bányász–kohász szakmán, és más szakmai múzeumokkal egyeztetve, közösen kell fellépni.

7. Tájékoztatás az egyesület gazdálkodásáról, pénzügyi helyzetéről

Előadó: *dr. Gagyi Pálffy András* ügyvezető igazgató

Az I–III. negyedév gazdálkodásában mind a bevételek, mind a költségek tekintetében az éves terv 75%-os mértékben valósult meg, így az első háromnegyed évben pénzügyi egyensúly alakult ki.

8. A 2013. évi tisztújítás ütemterve

Előadó: *dr. Gagyi Pálffy András* ügyvezető igazgató

A választmány tagjai megkapták az ütemtervet arra az esetre, ha a tisztújításra 2013-ban, a 103. küldöttgyűlésen ke-

rülne sor. Arról, hogy a soron következő tisztújítás 2013-ban vagy 2014-ben legyen, a Választmány a decemberi ülésen foglal állást a szakosztályok véleményének megismerése után.

9. Egyebek

A napirend keretében felszólalók: *Hevesi Imre* (Borovszky-emlékév rendezvényei);

Holoda Attila (a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumban kedvező változás érzékelhető a szakmaiság iránt. Kérte az Egyesület segítségét a „Nyersanyag-gazdálkodási cselekvési terv” vitájában. Lehetőséget lát arra, hogy az energetikai témákhoz kapcsolódóan a nem energetikai célú ásványi nyersanyagokra is felhívják a figyelmet); *dr. Tardy Pál* (a szénbányászatnak nehéz a feladata az EU-direktívák miatt); *Nagy Sándor* (a geotermiáról); *dr. Gál István* (október 25-ei energetikával kapcsolatos konferencia); *dr. Nagy Lajos* (2013. március 15-én avassuk fel a '48-as selmeci diákokra emlékeztető táblát a Miskolci Egyetemen); *dr. Lengyel Károly* (a Szalamander, illetve Knappentag felvonulásokon való rendezettebb részvételre hív fel).

Az ülést *dr. Nagy Lajos* elnök zárta be.
(Készült *dr. Gagyi Pálffy András* emlékeztetője alapján)

Az OMBKE Választmányának ülése (Budapest, 2012. december 12.)

Dr. Nagy Lajos elnök megnyitotta az ülést, külön köszöntötte az MBFH képviseletében megjelent *Jászai Sándor* elnököt és *dr. Tamaga Ferenc* elnökhelyettest.

Napirend előtt a Választmány néma felállással emlékezett az előző választmányi ülés óta elhunytakra:

Molnár László gyémántokleveles bányamérnökre, tiszteleti tagra, a Központi Bányászati Múzeum nyugalmazott igazgatójára;

Dr. Treton Ferenc okl. közgazdászra, volt munkaügyi miniszterre, pénzügyminiszter-helyettesre, az OMBKE elnökségének volt tagjára;

Dóczi Csabánéra, az OMBKE volt könyvelőjére.

A választmányi ülésen adta át *dr. Nagy Lajos* elnök *Varga Ferencnek*, a SCHMELZMETALL Hungária Kft. ügyvezető igazgatójának a Szent Borbála-

emlékérmet – melyet külföldi tartózkodása miatt nem vehetett át a Szent Borbála-napi központi ünnepségen – egyben megköszöntö, hogy cége eddig is támogatta egyesületünket.

A Választmány az alábbi napirendekről tanácskozott:

1. Elnöki tájékoztató az előző választmányi ülés óta eltelt idő fontosabb eseményeiről

Előadó: *dr. Nagy Lajos* elnök

Oktober 11–12., Selmechánya: Ünnepe a 250 éves selmechányi Akadémia tiszteletére, Vivat Akadémia konferencia: Ünnepi beszédek a Szt. Katalin-templomban, az Akadémián, a Hotel Grand Matejben; Koszorúzások, fáklyás felvonulás.

Oktober 25.: *dr. Holoda Attila* államtitkár-helyettes úr felkérésére meg szerveztük az „Ásványi nyersanyag-gazdálkodás cselekvési program” szakmai vitáját, az elhangzott előadásokat megküldtük a minisztériumnak.

November 15–16.: A Szlovák Bányászati Egyesület által rendezett „Haladó Bányászati Technológiák” konferencián (Repiska) *dr. Nagy Lajos* és *dr. Gagyi Pálffy András* vett részt. *Dr. Nagy Lajos* előadást tartott a hazai bányászat helyzetéről és lehetőségeiről.

Oktober 11. és november 15.:

Borovszky Ambrus-emlékév szakmai napja és a pályázat értékelése, Dunaújváros (díjazottak: *Mucsi András* doktorandusz és *Schön Márk* diák).

November 16.: A Fémkohászati Szakosztály és az Egyetemi Osztály által szervezett XIII. Fémkohászati Szakmai Napok a Miskolci Egyetemen.

November 22–24.: Munkavédelem a bányászatban és gáziparban c. konferencia az MBFH közreműködésével és a Nemzeti Munkaügyi Hivatal támogatásával.

December 4.: Szent Borbála-napi központi ünnepség, ökumenikus mise a Gellért-hegyi Sziklatemplomban.

December 6.: A Lengyel Bányászati Egyesület alapításának 120. évfordulós ünnepsége (Katowice). Az ünnepségen *dr. Lengyel Károly* és *dr. Gagyi Pálffy András* vett részt; az OMBKE nevében *dr. Lengyel Károly* köszöntötte a lengyel egyesületet; *dr. Wiesław Blaschke* elnök és *Eugeniusz Ragusz* főtitkár felvetette, hogy szorosabbra kellene fogni a két ország egyesületének együttműködését a

bányászatot érintő közös témák ügyében.

A tájékoztatást *Hevesi Imre* egészítette ki.

2. A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal és az OMBKE közötti együttműködési szerződés aláírása.

Az együttműködési szerződést méltató szavak után *dr. Nagy Lajos* és *Jászai Sándor* írta alá.

3. A kohászati felsőoktatásról folytatott egyetemi vita összefoglalása

Előadó: *dr. Tardy Pál* exelnök

A Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi Karán folytatott vita résztvevői: *dr. Gácsi Zoltán* dékán, *dr. Török Tamás*, *dr. Kékesi Tamás*, *dr. Králics Görgy*, *dr. Taszner Zoltán*.

Az észrevételek: Az oktatásnak igazodnia kell a várható lehetőségekhez és igényekhez; Pénzhiány; A kutatási és az oktatói létszám hiányos; A főbb kérdések: Kit oktatunk? Kik oktatnak? Mit oktatunk?; Nem jó a túlzott specializáció; Társadalmi ösztöndíjakra volna szükség; A kétszintű oktatás nem vált be Németországban sem!; A minőségi oktatás az alulfinanszírozás miatt nem megy.

4. A 2013. évi kitiüntetési keretszámok

Előadó: *Csaszlava Jenő*, az érembizottság elnöke

A javaslat megegyezik az előző évi keretszámokkal. Javasolja, hogy az oklevélben részesülők száma összességében ne haladja meg a 12 főt.

A szakosztályok az egyesületi kitiüntetésekre vonatkozó javaslatokat 2013. március 31-ig, a Szent Borbála-kitüntetésre vonatkozó javaslatokat pedig 2013. június 30-ig indoklással együtt küldjék meg az OMBKE címére.

Hozzászólás: *dr. Gagyi Pálffy András* helyi szervezetként – kivéve az Egyetemi Osztályt és a Dunaújvárosi főiskolákat – egy személynél több ne kapjon oklevelet,

Huszár László pozitív tényként említi meg, hogy 2012-ben az OMBKE által Szent Borbála-emlékérem miniszteri kitiüntetésre felterjesztett személyeket elfogadta a minisztérium.

V. 39./2012. 12. 12. sz. határozat

Az OMBKE választmánya egyhangúan jóváhagyta az Érembizottságnak

a 2013. évi kitüntetési keretszámokra vonatkozó javaslatát.

5. A 103. küldöttgyűlés helye és időpontja, döntés a tisztújítás évéről

Előadó: dr. Gagy Pálffy András ügyvezető igazgató

A 103. küldöttgyűlést – 2013 május második felében – Budapesten a MÁFI Stefánia úti székházának tanácstermében javasolja megtartani.

A tisztújításról dr. Nagy Lajos véleménye: csak a következő ciklusra lenne etikus a választási ciklus idejének meghosszabbítása. Katkó Károly szerint célszerű lenne, ha a soron következő tisztújításra 2014-ben kerülne sor, de az alapszabályt mindenképpen be kell tartani.

V. 40./2012. 12. 12. sz. határozat

A választmány 14 igen és 2 nem szavazattal úgy határozott, hogy javasolja a 103. küldöttgyűlésnek az alapszabály oly módon való változtatását, hogy a soron következő tisztújításra 2014-ben kerüljön sor.

6. 2013. évi egyéni tagdíjak

Előadó: dr. Gagy Pálffy András ügyvezető igazgató

Javasolta, hogy 2013-ban az egyéni tagdíjak mértéke ne emelkedjen, a munkanélküliek, a GYES-en vagy a GYED-en lévők tagok tagdíja legyen azonos a diákok tagdíjával.

Dr. Holoda Attila bejelentette, hogy az előző évhez hasonlóan 2013-ban is átvállalja azon 20–20 fő diák, illetve nyugdíjas tagdíját, akik anyagi nehézségek miatt nem tudnak fizetni. A személyekre a titkárok tehetnek javaslatot.

V. 41./2012. 12. 12. sz. határozat

Az OMBKE választmánya egyhangúan döntött a 2013. évi egyéni tagdíjak mértékéről, mely megegyezik a 2012. évi tagdíjakkal a következők szerint:

Egyéni tagdíj:	9600 Ft/év
Nyugdíjasok, családtagok:	4800 Ft/év
75 év feletti tagok, diákok, munkanélküliek, GYES-en, GYED-en lévők:	2000 Ft/év
Tiszteleti tagok:	önkéntes mértékű

A helyi szervezet vezetője indokolt, egyedi esetben javaslatot tehet a tagdíj mérséklésére.

7. Egyebek

a) Dr. Lengyel Károly: a Bányászati és Kohászati Lapok az MTA szerinti feltételeknek megfelelően lektorált minősítések legyenek. Podányi Tibor szerint a BKL Bányászat gyakorlatilag megfelel a kritériumoknak, de ez többlet adminisztrációs feladatokat is jelent.

V. 42./2012. 12. 12. sz. határozat

A Választmány egyhangú határozata alapján kezdeményezni kell, hogy a Bányászati és Kohászati Lapok mindhárom lapja kerüljön be az MTA előírásai szerinti „lektorált” minősítésű folyóiratok közé. A főszerkesztők gondoskodjanak az előírások betartásáról.

b) Dr. Gagy Pálffy András: a MTESZ által megküldött új alapszabálytervezettel kapcsolatos problémák (elsősorban, hogy az alapító tagegyesületek jogait és érdekvégyesítési lehetőségeit, különös tekintettel a közös vagyonnal kapcsolatos intézkedésekre alapvetően korlátozná) miatt kéri a választmány felhatalmazását arra, hogy az alapszabálytervezetet a MTESZ Szövetségi Tanács ülésén ne fogadja el, és az ellenérvekre felhívja a társegyesületek figyelmét.

V. 43./2012. 12. 12. sz. határozat

A választmány egyhangú szavazással felhatalmazza dr. Gagy Pálffy Andrást, hogy a MTESZ Szövetségi Tanácsánál kezdeményezze az új alapszabály-tervezet elutasítását.

c) Dr. Gagy Pálffy András: a 13. Európai Bányász–Kohász Találkozó 2013. június 6–9-én lesz Kassán. Az előzetes program felkerül a honlapunkra. A részletekről még nincsenek információink. Az egyesület kellő számú érdeklődő esetén Budapestről autóbussz indítását tervezi.

d) Dr. Nagy Lajos ismerteti Gergelyné Bobák Katalin javaslatát, mely szerint a szakképzésben jó lenne elérni, hogy a megyei Fejlesztési Bizottságok a kohász, bányász szakmákat is emeljék egyes megyékben a tíz hiányszakma közé.

e) Katkó Károly: dr. Sándor József az év üzletembere elismerést kapta az Ernst and Young-tól; 2012. november 12-én megalakult az Öntészeti Szakosztály Szegedi Helyi Szervezete.

g) Dr. Holoda Attila megköszönte az egyesületnek, hogy az „Ásványi nyers-

anyag gazdálkodás cselekvési terv” szakmai vitáját színvonalasan szervezte meg.

h) Liptay Péter: 2013-ban lesz dr. Teleki Géza, az első egyesületi elnök halálának 100. évfordulója, és erről emlékezzünk meg.

8. Óévbúcsúztató

Dr. Nagy Lajos megköszönte a Választmány egész évi munkáját, mindenkinek boldog új évet kívánt és bezárta az ülést.

(Készült dr. Gagy Pálffy András emlékeztetője alapján)

A bányász és kohász szakma díszegyenruhái

A BKL 2006. évi 4. (közös) számában László Gabriella tollából megjelent cikkben részletes ismertetés található a Selmecen viselt első diák és bányász formaruhákról, végül a bányászok és kohászok (hallgatók és ipari emberek) által ma is használt gruben (eredeti nevén Grubenrock) kialakulásának fázisairól, jelképrendszeréről.

A Miskolci Egyetem Anczug Tanszéke, illetve a 14 gépész firma által 2002-ben megalakított Anczug Baráti Társaság a selmeci hagyományok ápolásán kívül elsősorban az egyenruhákkal és egyenviselőkkel kapcsolatos tudnivalók felkutatásával, megismerésével és megismertetésével foglalkozik.

Egyesületi tagjaink által viselt díszegyenruhák:

Auf (Aufhauer): jó minőségű fekete anyagból készült zárt kabát bársony gallérral és paszománnyal – manapság a miskolci és a dunajvárosi diákok egyenruhája – fekete nadrággal, fehér inggel és fekete cipővel viselik, általában begombolva (felülről lefelé gombolják be, alulról felfelé gombolják ki).

Ipari auf (ipari egyenruha): az OMBKE 1978-ban ezt a típust fogadta el. A végzett bánya- és kohómérnökök, valamint a vájárok és az aknászok viselete. Zakóserű felső, bársony gallérral és kézelővel, a bányaingből átvett vállrojtokkal. Bányászviseletünk legrégebbi ábrázolása Nagybánya XIV. századbéli címeres pecsétjén látható.

Gruben (Grubenrock): a hétköznapi ruha kabátját nevezték így, mely a munkaruhából fejlődött ki, durva fekete posztóból készült rövid zubbony. Ma már

a többivel egyenértékű egyenruha – csak a bányász- és a kohászhallgatók hordják. A grubenhez selmeci sapkát, csizmanadrágot és csizmát, vagy posztónadrágot és fekete cipőt hordtak. Teljesen begombolva, vagy a felső két gomb kivételével mellől nyitottan hordták.

Bányász–kohász felöltő: bokáig érő, fekete szövetből készült téli viselet.

Bányaing (feierrock): a régi középkori bányásmunkaruhából alakult ki (német, cseh és felvidéki területeken ma is élő viselet), fekete kamgarnból készült, testhez simuló öltözet.

(dé)

5. Salgótarjáni Ipartörténeti Emléknep

(Salgótarján, 2012. szeptember 28.)

Salgótarjáni Osztályunk 2008-ban kezdeményezte és szervezte meg több helybeli hagyományörző szervezetel együttműködve az első Salgótarjáni Ipartörténeti Emléknepet, amelyre azóta is minden évben sor került. Az emléknepokat mindig támogatta a város önkormányzata is.

Ez évben így már az ötödik ilyen emléknepet szervezték meg szeptember 28-án a város zagyvarónai részében lévő Bárti József Községi Házban, melyen a következő előadások hangzottak el:

1. „100 éves a Vízválasztói Erőmű”
Előadó: *Baglyas István* villamosipari technikus.

2. Az erőmű helye, szerepe az ÉMÁSZ villamosenergia-ellátásában

Előadó tagtársunk: *Szemes Béla* ny. villamos- és műszerautomatizálási mérnök.

3. Az ötvözetgyártó kemencék fejlődése
Előadó: *Solymár András* ny. kohómérnök.

4. A magnéziumkohásatról *Veres Miklós*, a SALGÓ-METALL Kft. főmérnöke tartott ismertetőt, ahol ma is folyik magnézium hulladékból öntődei magnéziumtömb-gyártás, ezen kisüzem is Zagyvarónán működik.

5. „Utópia vagy realitás a mélyműveléses szénbányászatban?” címmel *dr. Esztó Péter* bányamérnök, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal nyugalmazott elnöke tartott érdekes tájékoztatót a föld alatt történő szénelgázosítási eljárásokról.

Az előadásokat követően baráti beszélgetésre került sor, amit egy kis pohar-

razgatás, majd az osztály azon tagjainak köszöntése követett, akik szeptember hónapban születtek. Ez a rendezvény egyben az osztály havonta szokásos klubnapját is magába foglalta.

A korábbi emléknepok előadásait a szervezők emlékfüzetben is meg szokták örökíteni, amelyhez az önkormányzattól kaptak anyagi forrást, amennyiben most is így lesz, úgy az 5. emléknep előadásait tartalmazó emlékfüzetet idén is meg tudjuk jelentetni.

(Liptay Péter)

Magyar Tudomány Ünnepe

(Szolnok, 2012. november 15.)

A magyar tudomány ünnepéről már 1997 óta emlékezünk meg, hivatalosan minden év november 3-án, azon a napon, amelyen 1825-ben *Széchenyi István* birtokainak egy évi jövedelmét a Magyar Tudós Társaság alapítására ajánlotta, és ezzel lehetővé tette a Magyar Tudományos Akadémia megalapítását. Az Országgyűlés 2003-ban alkotott törvényt arról, hogy ezt a napot a Magyar Tudomány Ünnepevé nyilvánítja. 2002 óta november 10-e a Tudomány Világnapja is. A hagyományoknak megfelelően ebben az évben, november 15-én, immár 16. alkalommal szervezzük meg e rendezvényt Szolnokon a Tudomány és Technika Házában (kép).

Kép

A Szolnoki Légierő Zenekar harsonásainak figyelemfelkeltése után a zenekar fűvös kvartettjének ünnepi előadásával kezdődött el a program. Az elnöki megnyitót *id. Ósz Árpád*, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szervezetének (MTESZ JNSZMSZ) elnöke tartotta:

„Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Jelenlevők!
Kedves Kollégák!

A Magyar Tudomány Napját immár tizenhatodik alkalommal ünnepeljük, s az ünnep mindig alkalmat ad múltunk áttekintésére, valamint a jelenben és a jövőben megvalósítandó elképzeléseink számbavételére. Az elmúlt évszázad utolsó évtizedeire az volt a jellemző, hogy a tudomány rendkívül gyors fejlődésének és országok felettivé válásának eredményeképpen egyre inkább innováció-függő lett és globalizálódott. A huszonegyedik századdal tulajdonképpen egy új korszak köszöntött be, a tudás társadalma, amelyre az jellemző, hogy felértékelődött a szellemi tőke. Olyan szakaszba léptünk, ahol a tudás, a fejlesztés, a szellemi befektetés lesz a haladás motorja. Természetesen ahhoz, hogy képesek legyünk megfelelő tempóban előre haladni, tisztában kell lennünk értékeinkkel, gyengéinkkel, történelmünkkel, ezeréves örökségünkkel. A haladáshoz szükséges szilárd támasz azonban a nemzeti örökségünk: kultúránk, tudományunk, történelmünk, a magyar emberek tehetsége, szorgalma, hazánk természeti kincsei, a magyar föld. Hazánk ebből a szempontból előnyös helyzetben van, mindig gazdag volt szürkeállományban, alkotásra kész kutatókban, ötletes fejlesztőkben.

A tudomány csak akkor él, úgy fejlődik, ha szabad, ha mentes az állami beavatkozásoktól, a felesleges előírásoktól, ha a tudomány és a tudomány emberei határozzák meg a tudomány fejlődését. A politikában vannak jobboldali és baloldali irányzatok, a tudományban ilyenek nem létezhetnek. Az alkotó értelmiség tevékenysége, a vi-

lág természeti és társadalmi törvényszerűségeinek megismerése nagy nemzetközi munkamegosztásban folyik. A globalizálódott tudomány egy jelentős része úgy működik, hogy elvesztette nemzeti, politikai, etnikai és vallási jellegét. A tudomány eredményeinek felhasználása természetszerűleg már a politikától függ. A tudománnyal foglalkozó szakemberek

abban érdekeltek, hogy segítsék a gazdaság és a társadalom céljait elérni a hazai és külföldi tudományos eredmények itthoni hasznosításával, felhasználásával, hogy az itthon gyártott termékek versenyképesek legyenek, és piaci értékben minél nagyobb legyen a hozzáadott magyar szellemi érték. Az is a feladataik közé tartozik, hogy felhívják a döntéshozók figyelmét a felfedezéstől az áruvá válás, az innovációs lánc lerövidülése miatti esetleges gyors trendváltozásokra. Közös feladat, hogy a magyar tudomány, a magyar tudományosság szereplői segítsék a magyar gazdaságot, és a magyar gazdaság képviselői pedig segítsék a magyar tudományosságot.

Tudósok, kutatók, tudóstanárok, műszaki és természettudományi szakemberek között mindig megtiszteltetés állni, különösen beszélni. A laikus többségnek az egyetemes tudomány beláthatatlanul gazdag, azonban már művelőinek is egyre nagyobb nehézséget okoz egymás megértése. Hát még azoknak, akik ugyan használják a tudomány vívmányait, de nem beszélnek nyelvét, nem ismerik a terminus technikusokat, nem látják át a tudományos hipotézisek és elméletek igazságát. Azt érzékelik, hogy egyik nap még csodálkoznak egy tudományos, technikai eredmény láttán, a másik nap már magától értetődően használják, beépül az életükbe, azután elfelejtik, meg-meghaladja a kor, a tudomány, a technika, az innováció hihetetlen fejlődése. A tudás alapú társadalom korát éljük, ugyanakkor nézeteink, szokásaink, de a társadalmi mechanizmu-

saink is még sokszor a régié. Változunk kell, mert változik körülöttünk a világ. Minden késlekedés, beváltatlan ígéret az esélyeinket csökkenti.

Eötvös Loránd, a Magyar Tudományos Akadémia egykori elnöke mondta 1902-ben, *Bolyai János* születésének centenáriuma: „Csak az az igazi tudomány, amely világra szól; s azért ha igazi tudósok és amint kell, jó magyarok akarunk lenni, úgy a tudomány zászlóját olyan magasra kell emelnünk, hogy azt hazánk határain túl is meglássák, és megadhassák neki az illő tiszteletet.” Azaz gondolatokban és cselekedetekben egyidejűleg kell a nemzetet és a nemzetközit, a hagyományt és az újdonságot kifejezni és gyakorolni, mindenki számára érthetővé tenni. Mert a modernség a hagyomány tisztelete nélkül gyökértelen, mert nem lehet a jövőt a múlt és az előzmények ismerete nélkül építeni.

Eötvös Lorándot követően *Széchenyi István*nal kívánom befejezni mondanivalómat. Nem csupán illendőségből, hanem azért, mert mindaz, amiről eddig beszéltem a legnagyobb magyar legfontosabb intelmével, a nemzet műveltségének, tudásának folyamatos gyarapításával találkozunk. De hogy ezt a gyarapítást nem öncélúan gondolta ő sem, azt szavai bizonyítják: 'Nem a tanulás s a tudományok mennyisége teszi az embert okossá, hanem azok megemésztése és jó elrendeltetése.' Ezt a jó elrendeltetést kívánom Önöknek, magunknak, az országnak és a nemzetnek egyaránt.

Köszönöm, hogy meghallgattak!"

Ezt követően a rendezvényt köszöntötte *dr. Csoór György*, a Jász-Nagykunszolnok Megyei Közgyűlés alelnöke és *Szabó István*, Szolnok Megyei Jogú Város alpolgármestere. A Megyei Tudományos Díj kitüntetettjének – *dr. Fülöp Tamás* főiskolai tanárnak, a Megyei Levéltár igazgatójának – a MTESZ JNSZMSZ Emlékérmét *Maglódi Evelin*, a szervezet ügyvezető igazgatója adta át.

A 170 regisztrált résztvevő a nyitó plenáris ülésen 4, a záró plenáris ülésen 3, a három szekcióban 33, a poszter szekcióban 13, azaz összesen 53 előadást hallgathatott, illetve olvashatott el a műszaki-, a társadalom-, a természet-, az orvos-, a had- és az oktatástudomány területéről.

A zárszóval fejeződött be a program, amelyben az elnök megköszönte a szponzorok – a MOL Nyrt., az OMBKE Kórolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztály, a Montan-Press Kft., a Nemzeti Közfoglalkoztatási Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Üzemeltető Intézet Katonai Repülő Tanszék, a Szolnoki Főiskola, JNSZ Megyei Önkormányzata, Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzata, MTESZ JNSZ Megyei Szervezete, JNSZ Megyei TIT, JNSZ Megyei Múzeumok Igazgatósága, JNSZ Megyei Mérnöki Kamara, JNSZ Megyei Levéltár, MTA DAB Műszaki Szakbizottsága, MTA DAB JNSZ Megyei Szakbizottsága és a Szolnoki Légió Zenekar – támogatását, akik nélkül ez a program nem jöhetett volna létre.

(*Id. Ősz Árpád*)

Az energiaellátás hírei

A Csepeli Erőmű bővítése

Az Alpiq Csoport a Csepeli Erőmű területén egy újabb kb. 450 MWe teljesítményű kombinált ciklusú gázturbinás blokk létesítését határozta el. Az MVM ERBE Zrt. megbízatása a projekt engedélyeztetésére és a fővállalkozó kiválasztásában történő közreműködésre szól. A projekt jogerős egységes környezethasználati engedéllyel, elvi építési és vízjogi engedéllyel rendelkezik. A projekt által érintett területen lévő régi épületek bontása elkezdődött, a megvalósítás 2013 első félévében kezdődik. (MVM Közleményei 2012/3.; p.: 53.)

Pécsi Erőmű bővítése

A PannonPower Csoport Pécsi Erőmű területén egy kb. 137 t/h teljesítményű szalmatüzelésű kazán és a hozzá tartozó segédrendszerek építése van folyamatban. A kazánt a dán Dragon Power Clean Tech cég, a gépészeti segédrendszereket és a teljes villamos és irányító rendszert a Kraftszer szállítja. Az MVM ERBE Zrt. a Pannon-HŐ Kft. megbízásából teljes körű mérnökszolgálatot lát el a projektben. A Projekt tervezett átadási határideje 2012. december 31. volt. (MVM Közleményei 2012/3.; p.: 53–54.)

Tulajdonost és nevet váltott a Tisza II.

Eladta a 2012 márciusa végén leállított Tisza II. erőművét eddigi tulajdonosa, az amerikai AES Társaság a magyar IFC Zrt. befektető csoportnak. A létesítmény új neve Tiszai Erőmű.

A Világgazdaság értesülése szerint az új tulajdonos 2013 folyamán újból üzembe kívánja helyezni a 900 megawatt névleges kapacitású erőművet. (Világgazdaság, 2012. december 7.; p.: 2.)

(*Dr. Horn János*)

(Az tiszaiújvárosi erőmű elsősorban gáztüzelésű, ami olajjal pótolható. PT)

SOLTÉSZ ISTVÁN (1927–2012)

Tisztelt gyászoló közönség, kedves kolléganők, kedves kollégák!

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület nevében búcsúzom *Soltész Istvántól*, aki 10 éven keresztül elnökként szolgált ebben a patinás, 120 évvel ezelőtt alapított szakmai közösségben. Sokan vagyunk most itt, akik hosszú, tartalmas pályafutásának különböző szakaszaiban kapcsolatba kerültünk vele, így búcsúzás közben személyes élmények sora idéződik fel mindannyiunkban.

Soltész István 1927-ben született Hármorban, munkáscsaládban. Kiváló adottságai már tanulmányai elején nyilvánvalóvá váltak: elemi iskoláit, majd a szigoráról is híres miskolci Fráter György Gimnáziumot is kiváló eredménnyel végezte el. Minden bizonnyal születési helyének szelleme és környezete egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy érettségi után Sopronba jelentkezett kohómérnök-hallgatónak; 1951-ben jeles minősítéssel szerezte meg oklevelét.

A tehetséges fiatal mérnököt *Verő József* professzor vette fel tanársegédnek az immár Miskolcon működő Kohómérnöki Kar Metallográfiai Tanszékére, ahol két évig tanársegédként dolgozott. A hazai kohászat ebben az időben az intenzív fejlesztések időszakát élte, így a kormányzat hamar felfigyelt a tehetséges, munkás származású fiatal szakemberre. 1953-ban az Oktatásügyi Minisztériumban, majd a Kohó- és Gépipari Minisztérium Vaskohászati Igazgatóságára helyezték. 27 éves volt, amikor első számú vezetője lett az Apci Fémtermia Vállalatnak, ahol a vaskohászat számára gyártottak különböző ötvözoanyagokat.

1955-ben a nagytétnyi Metallochémia Vállalat igazgatója lett, ahol kohórezet, ólmot, fémfestékeket és egyéb vegyi anyagokat gyártottak.

1964-ben a magyar ipar egyik fellegvárába, Csepelre került, ahol 1972-ig a Csepeli Fémű igazgatója volt. 1972-től a Csepel Művek Tröszt általános vezérigazgató-helyettese, majd 1974 és 1978 között a tröszt vezérigazgatója volt. Csepeli éveiről ottani munkatársaik nevében külön méltatást is hallunk majd.

Vállalatvezetői munkájának sikerei tovább emelték *Soltész Istvánt* a magyar ipari hierarchiában: 1978-ban kohó- és gépipari miniszterré nevezték ki, majd 1980-ban, amikor az ágazati képviselőket összevonva Ipari Minisztériumot hoztak létre, miniszterhelyettesként felügyelte a magyar kohászat ügyeit. A kohászat ekkor már Európa-szerte stagnált, a nagy fejlesztések és beruházások ideje lejárt, mindenütt a racionalizálások, a felesleges kapacitások leépítése volt napirenden, így nem sok örömet lelt az ágazat ügyeinek felügyeletében, irányításában. 1985-ben saját kérésére nyugdíjazták.

Vezetői-iparirányítói munkáját számos állami és minisztériumi kitüntetéssel ismerték el.

Soltész Istvánt tehetsége és a kor szelme magasra emelte a hivatalos ranglétrán, de mindvégig hű maradt szakmájához és annak hagyományaihoz. 1949-ben, még egyetemistaként belépett az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületbe, ahol – pályafutásának megfelelően – a '60-as évek közepétől bekapcsolódott a Fémkohászati Szakosztály munkájába, 1969–72 között a szakosztályelnöki teendőket is ellátta (a szakosztály jövő tavasszal ünnepi ülést fog szentelni emlékének). Ezt követően az Egyesület alelnöke, majd 1981–1990 között elnöke volt. Szakmaínk presztízse, társadalmi megítélése ebben az időszakban világszerte romlott, ami az egyesület helyzetén is érezhetővé vált. A korábbi nagyvonalú vállalati támogatások meredeken csökkentek, az egyesületi élet feltételei romlottak. A negatív hatásokat az ágazatok jövőjére vonatkozó javaslatok kidolgozásával és a jogi tagság pártoló tagsággá való átalakításával próbálta az egyesület ellensúlyozni.

Munkatársai minden funkciójában szimpatikus, intelligens vezetőként emlékeznek rá, aki igényelte és meghallgatta beosztottjai véleményét; ez volt vezetői sikereinek egyik titka.

Személyesen 1962 nyarán, egyetemi hallgatóként találkoztam először *Soltész*

Istvánnal. A Metallochémianál voltunk termelési gyakorlaton, ahol érkezésünk-kor fogadott és tájékoztatott minket a vállalat munkájáról. Jó fellépésével, szerény modorával mindnyájunk szimpátiáját megnyerte. Később az egyesületben közvetlen kapcsolatba kerültünk, a Vaskohászati Szakosztály titkáráként elnökségi üléseken, különféle rendezvényeken rendszeresen találkoztunk. Magas beosztása mellett is nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy elődeihez méltó módon lássa el az elnöki teendőket. Visszagondolva találkozásainkra, én is szerény, szimpatikus egyéniségét, tárgyyszerűségét, szakmaszeretetét emelem ki.

Rövid önéletrajzában azt írta *Soltész István*, hogy a legtöbb örömet az OMBKE-ben végzett munkában lelte. Több mint 50 éves tagságát és vezetői teljesítményét az egyesület Soltz Vilmos és Zorkóczi Samu-emlékéremmel, majd 2010-ben tiszteleti tagsággal ismerte el.

Elnökségének kiemelkedő eseménye volt a Selmeci Berg Scola alapításának 250. évfordulója, amelyet az Egyesület a méltó megemlékezés mellett színvonalas kiadvánnyal is megünnepeelt. Ezt követően, 1987-ben kapta meg a Miskolci Egyetemtől a Signum Aureum Universitatis kitüntetést. Bevallása szerint erre a legbüszkébb, amiben valószínűleg az is szerepet játszhat, hogy szakmai pályáját a Miskolci Egyetemen kezdte, így a kitüntetést pályafutása megkoronázásának, lezárásának is tekintette.

Tisztelt gyászoló közönség, kedves tagtársak!

Soltész Istvánban a magyar kohászat nagy formátumú vezetőjét, kiváló szakembert, szimpatikus egyéniséget veszített el. Megemlékezésem az ő szavaival szeretném zárni. Az Alma Mater alapításának 250. évfordulójára kiadott „Vivat Academia” című emlékkönyv előszavában írta: „Mi mindannyian... közvetlenül vagy közvetve a bányászati–kohászati–erdészeti tudomány anyaintézményétől kaptuk indítástunkat: szakmai fölkesztültségünk alapjait, hivatástudatunkat és a szakmaínk iránti szeretetet... Szakmaínk művelői „szívük mélyén ma is érzik ősi, testvéri összetartozásukat...”

Soltész István ennek a szellemében élt és dolgozott. Emlékét megőrizzük, nyugodjék békében!

Jó szerencsét!

(Dr. Tardy Pál gyászbeszéde)

BERECZ ENDRE (1925–2012)

2012. december 3-án elhunyt dr. Berecz Endre, aki három évtizeden át volt a miskolci bányá-, gépész- és kohómérnök-hallgatók szeretve tisztelt professzora.

Berecz Endre 1925. január 10-én született Csornán, középiskolai tanulmányait Pápán, a Bencés Gimnáziumban végezte. A Horthy-rendszert, a munkaszolgálatot és a háborút túlélve 1945-ben iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetemre Budapesten, ahol 1949-ben lett okleveles vegyész. 1949–1963 között az ELTE Fizikai Kémiai és Radiológiai Tanszékének munkatársa (1950-ig gyakornok, 1954-ig tanársegéd, 1960-ig adjunktus, 1963-ig docens), közben 1951–1954 között aspiráns az akkori Leningrádi Állami Egyetem Oldatok Elmélete Tanszékén. 1954-ben lett a kémiai tudomány kandidátusa (CSc), 1960-ban Doktor rer. nat. (Dr.) fokozatot szerzett, míg 1974-

ben lett a kémiai tudomány doktora (DSc). Angolul, németül, oroszul jól írt, beszélt, olvasott, franciául „csak” olvasott.

1963–1992 között a Miskolci Egyetemen, illetve annak jogelődjénél docensként (1965-ig), majd egyetemi tanárként tevékenykedett. 1963–1990 között vezetete az Általános és Fizikai Kémiai Tanszék (1987-től Fizikai Kémiai Tanszék). 1965–1968 között a Kohómérnöki Kar dékánja, 1987–1990 között a Kémia Intézet igazgatója volt. 1997-től a Miskolci Egyetem professor emeritusa. A Miskolci Egyetemen legalább három szempontból alkotott maradandót: oktatóként, kutatóként és Emberként.

Berecz Endre enciklopédikus tudással rendelkező „nagy rendszerező” volt: Ő írta a kétkötetes Általános Kémia és a három kiadást is megélt Fizikai Kémia tankönyveket, illetve az intézeti munkatársakat szerzőkként bevonva Ő szerkesztette a Kémia Műszakiaknak nagyformátumú tankönyvet is. Tankönyveiben az ELTE-ről hozott mély természettudományos ismereteit ötvözte a kohász-, gépész- és bányásképzés mérnöki igényeivel, így e tudományágak ma is hiánypótló szintézisét alkotta meg. 1973-ban megszervezte a környezetvédelmi szakmérnöki képzést, amit 1990-ig vezetett sikerrel – később innen szökött szárbra a Műszaki Földtudományi Karon akk-

reditált, ma is méltán sikeres környezetvédelmi szak.

Kutatóként elsősorban folyékony oldatok (vizes alapú elektrolitok, só-, salak- és fémoldadékok) fizikai-kémiai (termodinamikai, transzport, elektrokémiai, kolloidkémiai, korróziós) viselkedését tanulmányozta. A Miskolcra impakt faktoros folyóiratcikkek publikálók között „Berecz E” 1984-ig az első, 1996-ig a második és még 20 évvel nyugdíjazása után is a 11. helyen áll, ami egyértelműen azt mutatja, hogy Berecz professzor erőteljesen kiemelkedett a miskolci közegből.

Berecz professzor humánus Ember volt – érdekelték kis emberek nagy sorai, és ahol tudott, segített. Őt mindenki szerette. Ennek legvalószínűbb oka az, hogy Bandi bácsi A-tól Z-ig mindannyiunkat szeretett.

Dr. Berecz Endrét 2012. december 20-án a Miskolci Egyetem saját halottjaként helyezték örök nyugalomra a Farkasréti temetőben. Sírjánál mindannyiunk képviselőjében és a Miskolci Egyetem nevében Kaptay György, míg a Magyar Korróziós Szövetség nevében Török Tamás búcsúzott.

Volt tanítványai és munkatársai, a kohász- és bányásztársadalom búcsúzik tőle. Nyugodjék békében.

(Dr. Kaptay György és dr. Török Tamás)

MOLNÁR LÁSZLÓ (1924–2012)

2012. október 11-én elhunyt vitéz Molnár László nyugállományú alezredes, gyémántdiplomás bányamérnök, a Központi Bányászati Múzeum nyugalmazott igazgatója, az OMBKE tiszteleti tagja.

Zalaegerszegen született 1924. június 15-én. Sopronban érettségizett. A Ludovika Akadémián 1944. augusztus 20-án avatták hadnaggyá. Háborús sebesülés és hadifogság után 1945-ben nem folytathatta katonai pályáját, ezért Sopronban a

bányamérnöki karra iratkozott be, és 1951-ben kapott bányamérnöki oklevelet. 1964-ben Miskolcon ipari-gazdasági mérnöki oklevelet szerzett.

Szakmai tevékenységét a Bányászati Mélyépítő Vállalatnál Brennbérgbányán kezdte, innen Tatabányára, később Várpalotára került az akkor már Bányászati Aknamélyítő Vállalathoz üzemvezetőként, majd az általa lemélyített és kialakított S/II bányüzem vezetője lett a Várpalotai Szénbányánál. Az 1956-os forradalomban tanúsított magatartása miatt elbocsátották, több hónapra letartóztatták, lefokozták honvéddé. 1957 novemberétől Salgótarjánban a Nógrádi Szénbányánál beruházó, tervező, majd a szervezési és üzemgazdasági csoport vezetője. 1971–72-ben a Bányászati Kutató Intézet tudományos főmunkatársa volt, ezután ismét a Nógrádi Szénbányánál dolgozott főmérnökként.

1975-től 1999-ig, nyugdíjazásáig a soproni Központi Bányászati Múzeum igazgatója volt. Irányította a múzeum épület felújítását, megszervezte a múzeum új állandó kiállítását, kiadta Agricola „De re metallica” művének magyar nyelvű fordítását, mely elnyerte a szép könyv pályázat 1986. évi díját. Szoros kapcsolatokat épített hazai és európai bányavállalatokkal, bányászati intézményekkel. Munkásságát jelentős – elsősorban bányásztörténeti – irodalmi aktivitás jellemezte, 58 hazai és külföldi könyvrészlet, 179 folyóiratcikk szerzője.

Az OMBKE tagja volt 1956 óta. 1958–1965 között a nógrádi helyi szervezet lapfelelőse, 1972-ben Budapesten a titkárság vezetője, 1981–1996 között a Bányászati Szakosztály vezetőségének tagja, 1991–1999 között a BKL Bányászat szerkesztőbizottságának tagja. Munkásságát az Egyesület Delius- (1981),

Mikoviny Sámuel- (1986), Sóltz Vilmos- (1996 és 2006), Centenáriumi- (1992), Péch Antal- (1999) emlékérmek adományozásával és tiszteleti tagsággal (1994) ismerte el.

Társadalmi szervezetekben is aktív szerepeket vállalt. A MTESZ Nógrád megyei szervezetében vezetőségi tag (1960–1970), a TIT soproni szervezetének alelnöke (1982–1990). Az ICOH-TEC (International Committee for the History of Technology – Nemzetközi Technikatörténeti Bizottság) magyarországi szervezetében vezetőségi tag (1981–1991). Szerkesztőbizottsági tag volt a Soproni Szemle és a Technikatörténeti Szemle lapoknál. Haláláig elnökségi tagja volt a Sopronért Egyesületnek. A soproni Honvéd Hagyományörző Egyesület alapítója és 1991–2000 között elnöke volt. A honvédelmi miniszter 1991-ben rehabilitálta, és nyugállományú rangját fokozatosan emelte alezredesig (1998).

Tevékenységeiért Munka Érdemérem (1955), Kiváló Dolgozó (többször), Bányász Szolgálati Érdemérem fokozatai (1972, 1982, 1987), a Szocialista Kultúraért oklevél (1987), Szent Borbála-emlékérm (1994), a Honvédelemért (1995), Pro Urbe Sopron (1998) és

Sopronért-díj (2004) elismerésekben részesült.

2010-ben 50 éves jubileuma alkalmából a Német Bányamérnök Egyesület Lünen Körzeti Tagozata (Ring Deutscher Bergingenieure E.V. Bezirksverein Lünen) *Molnár Lászlót* hatodikként – és első külföldiként – tiszteletbeli taggá választotta az egykori Westfalia képes kalendárium szerkesztőbizottsági tagjaként végzett munkájáért, valamint a nemzetközi bányamérnök társadalom összefogásában, a magyar–német kapcsolatok építésében vállalt szerepéért.

Molnár László hamvait Sopronban, a Nagyboldogasszony (bencés) templomban október 20-án tartott gyászmise után helyezték örök nyugalomra az altemplom urnatemetőjében. A gyászmise után *Abdai Géza*, Sopron alpolgármestere, a bajtársak nevében és a Rákóczi Növendékek és Hadapród Alapítvány képviselőjében *Kun Ferenc*, az OMBKE nevében pedig *Dr. Vojuczki Péter* okl. bányamérnök mondott búcsúbeszédet. *Vojuczki Péter Molnár László* szakmai életútjának bemutatása végén a következőképpen búcsúzott: „Mindvégig szívvel-lélekkel tenni akart, a kultúra építésére törekedett 'eget-ostromló' akarattal. Nem sietett a mennyei vándorútra. Az utolsó földi na-

pon talán csak egy kicsit tovább akart pihenni. Az egész bányász társadalom szeretettel búcsúzik Tőle és mond Neki utolsó Jó szerencsét!”

A temetés után a Központi Bányászati Múzeum I. emeleti halljában *Dr. Esztó Péter* elnökletével rövid gyász-szakestre gyűltek össze bányász és erdész tisztelői. *Molnár Lászlóról*, „az utolérhetetlenül közvetlen társasági emberről, az egykori deli sarmőr világról” emlékbeszédet *Németh György* mondott. A felemlített kedves epizódok egyike: „Ma is látom, amint a '87-es stockholmi bányászati világkiállításon egy elegáns sasszéval valamennyiünket – még a biztonságiakat is – kicselezve elsőként kezelte le *Gusztáv Adolf* svéd királlyal, és terelte őt sleppjével együtt a pavilonunk felé, jelentős nemzetközi és magyar sajtómegjelenést biztosítva. A korabeli bányászati szaklapokat – állítása szerint (!) – ezért a kézfogásos fotóért vásárolták fel a nők.”

Majd így fejezte be: „...mintegy ötven évig ellenállhatatlan modorán és sajátságos személyiségén keresztül megkerülhetetlen szereplője, felejthetetlen tagja volt a hazai és a környező külföldi bányász társadalomnak. Emlékét így őrizzük meg! Nyugodjék békében!”

(*Dr. Vojuczki Péter*)

HAZAI HÍREK

Országos központi Szent Borbála-napi ünnepség (Budapest, 2012. december 4.)

Zsúfolásig megtöltötték a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Margit körúti székházának színháztermét a

Szent Borbála-napi országos központi ünnepségre meghívott bányász és kohász szakemberek, egyesületi tagok (1–2. kép). A Himnusz elnéklését követően az ülésen megjelentek megemlékeztek a bányászatban és a kohászatban elhunytakról.

A Borbála-napi ünnepi beszédét *Németh Lászlóné* nemzetfejlesztési miniszter tartotta. Beszédéből kiemelve: „A bányáipar értékeremtő akkor is, ha

mostanában nem a legszebb és legbővebb napjait éli. Az utóbbi évtizedekben a világban és Magyarországon bekövetkezett gazdasági változások nehéz és kritikus helyzetbe hozták ezt az ágazatot... A hazai bányáipar hanyatlása több tízezer család életében jelentett rendkívül komoly egzisztenciális válságot, amelyet csak többé-kevésbé sikerült vagy lehetett szociálpolitikai megoldásokkal enyhíteni... A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium

1. kép

2. kép

a bányászatot egészen más aspektusból közelíti most meg, mint a korábbi kormányzat. Határozott törvényi lépéseket tettünk annak érdekében, hogy fejlőd-hessen ez az ágazat”. (Az Országgyűlésnek benyújtott bányászati törvény egy újabb módosítása lehetővé teszi, hogy a hazai szénhidrogénkészletek kutatása és kitermelése hatékonyabbá válhasson, és biztosítható legyen a bányászati koncessziós eljárások szabályozásának pontosítása; törekednek a lakossági energia-árak fokozottabb szabályozhatóságára; egy bányavállalkozó által egyidejűleg kutatható területek mennyiségének országos szinten való maximálása pedig elősegíti a versenyhelyzet kialakulását a kutatás területén is; a nemzeti energiastratégia terv részét képező ásványvagyon- és készlethasznosítási cselekvési terv – melynek kidolgozásában részt vett a Magyar Bányászati Szövetség és az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület is – záloga lesz a magyarországi ásványvagyon mennyiségére, elhelyezkedésére vonatkozó földtani dokumentációk megőrzésének, digitalizálásának és frissítésének. A bányászok korhátár előtti öregségi nyugdíjával, valamint az egészségkárosodási járadékával kapcsolatos pozitív intézkedések jó példái annak, hogy a kormány kiemelt figyelmet szentelt a visszavonult bányászok sorsának. – a Szerk.)

Ezután *Palásthy György*, a Magyar Bányászati Szövetség elnöke és *dr. Lengyel Károly*, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület elnök-helyettese mondott beszédet.

Váratlan, de nagyon szép színfoltja volt az ünnepségnek, hogy a beszédek elhangzása után bejátszották videofelvételről az aznap reggeli parlamenti ülés meggyújtóját, melyben az ülést vezető *dr. Latorczai János*, az Országgyűlés alelnöke az alábbi beszédben üdvözölte a december 4-ét ünneplő bányásztársadalmat:

„Szép jó reggelt kívánok mindenkinek! Szeretettel és tisztelettel köszöntöm a képviselőtársaimat és mindenkit, aki figyelemmel kíséri mai munkánkat. Külön köszöntöm a névnapjukat ünneplő Borbálákat, Barbarákat, Isten éltesse valamennyiüket!

Tisztelt Képviselőtársaim! A mai napon a bányásztársadalom Szent Borbálára, foglalkozásuk védőszentjére emléke-

zik. Ezen a jeles napon az országos bányásznap alkalmából az Ország Házában is illő leróni tiszteletünket a múlt és a jelen bányászainak áldozatvállalása előtt.

Sajnos ma már csak kevesen tudják, de történelmi tény, hogy hazánkban közel ezer éven át a bányászat és a kohászat a nemzetgazdaság egyik legfontosabb, legjelentősebb ágazata volt. A Kárpát-medence évszázadokon keresztül az európai nemesfémtermelés élvonalába tartozott. Már a XIII. században a kontinensen termelt arany öthatodát, az ezüst egynegyedét a mi országunk adta. Az 1770-es években az állami bevétel 30 százaléka a felvidéki és az erdélyi bányászatból, kohászatból származott.

A XVIII. századra a hazai bányászat és kohászat központja már *Selmecbánya* térsége volt. Európa-szerte elismerték a technológiai színvonalát, a vezetési módszereket és az ide koncentrálódott szaktudást. Ez az elismerés többek között annak is köszönhető volt, hogy 1735-ben létrejött a híres-nevezetes *selmeci Bergschule*, a későbbi Bányászati és Erdészeti Akadémia, amely a kor színvonalának megfelelő, nívós képzést biztosított.

A hazai bányászat szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az 1892-ben *Selmecbányán* megalapított Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, amely a bányászat és a kohászat érdekében számos javaslattal kereste az egymást követő kormányokat, ráirányítva figyelmüket a szakma kihívásaira, a bányászélet nehézségeire, problémáira. A fejlődés töretlennek mutatkozott.

Van azonban, ami változatlan maradt: a mélybe szálló bányászt mindig bizonytalanság fogadta. Ez sokszor csak a nyersanyag fellelésének a kiszámíthatatlanságát jelentette, máskor viszont *Szent Borbála* oltalmában és segítségével is szembe kellett nézni. Talán ennek a fokozott egymásra utaltságnak is köszönhető, hogy a bányászok nemcsak a föld méhében, hanem a munka végeztével szabadidejükben is képesek voltak össze-fogni, önszegélyező egyleteket létrehozni, kórházakat építeni a betegek és elaggottak számára. Közösségeikben ügyeltek a kultúra ápolására, a hagyományok átadására művelődési házakat építettek, de maradandót alkottak dalokban és nótákban is, melyeket a bányászzenekarok ma is töretlen kedvvel játszanak.

A bányászszolidaritás és a hagyományok még mindig élnek, annak ellenére, hogy hazánkban a legtöbb helyen sajnos már fel kellett hagyni a termeléssel. A szakma iránti megbecsülés ma is ott él az emberekben, a tudás és a szakismeret még megvan az egyetemi oktatásban és a bányászgeneráció fejében, ami felkészítheti az új nemzedéket a XXI. század kihívásaira. Mert látnunk kell, Tisztelt Ház, hogy a világgazdaság jelenlegi trendje szerint nincs messze az az idő, amikor az új technológiák és új eljárások bevezetésével a felhagyott bányaművelést újra érdemes lesz megnyitni. Ebben bízva és ennek hitet adva kívánok a mai ünnepi nap alkalmából bányászköszöntéssel Jó szerencsét!” (Részlet az Országgyűlés őszi ülészakájának 31. ülésnapján, 2012. december 4-én, kedden készült jegyzőkönyvéből. Jegyzők: *Göndör István* és *dr. Stágel Bence*.)

Ezt követően kitüntetések átadására került sor.

Németh Lászlóné nemzetfejlesztési miniszter „**Borbála-érem**” kitüntetést adományozott

Balázs Lászlónak, a Pannon Hőerőmű Zrt. felelős műszaki vezetőjének,

Csák Máté Csabának, a Vértesi Erőmű Zrt. Márkushegyi Bányauzem szén-előkészítési körletvezetőjének,

Dr. Csontos Csabának, a MOL Nyrt. csoportszintű kutatási portfólió menedzsment kutatási tanácsadójának,

Fritsch Lászlónak, az E.ON Földgáz Storage Zrt. működésért felelős igazgatósági tagjának,

Huszár Attilának, a MAL Zrt. Bauxitbányászati Divízió Halimba Bányauzem vezetőjének,

Jászai Sándornak, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elnökének,

Juhász Ferencnek, a Rotary Fűrési Zrt. vezérigazgatójának,

Kelemen Józsefnek, az OMBKE szerkesztőjének,

Dr. Kertész Botondnak, a COLAS Észak-kő Kft. értékesítési és bányászati stratégiai vezetőjének,

Kolláth Jánosnak, a MAL Zrt. műszaki és gazdasági tervezési vezetőjének,

Dr. Korompay Péternek, a G.I.T.A-3 Kft. műszaki tanácsadójának,

Nagy Bélának, a Mátrai Erőmű Zrt. Visonta Bánya víztelenítési és útépitő részlegvezetőjének,

Nagy Gábornak, a Magyar Horizont Energia Kft. felszíni létesítmények vezetőjének,

Dr. Rittlinger Annának, a Mátrai Erőmű Zrt. jogügyi osztályvezetőjének, a Jogi Bizottság elnökének,

Virág Istvánnak, az MBFH Miskolci Bányakapitányság bányafelügyeleti főmérnökének,

lelkiismeretes **bányászattal** kapcsolatos tevékenységéért.

Marczis Gáborné dr.-nak, a Magyar Vas- és Acélipari Egyesülés igazgatójának,

Dr. Sándor Péternek, az ISD POWER Kft. ügyvezető igazgatójának,

Dr. Takács Nándornak, a CSEFÉM Kft. ügyvezető igazgatójának,

Varga Ferencnek, a Schmelzmetall Hungária Kft. ügyvezető igazgatójának, lelkiismeretes **kohászattal** kapcsolatos tevékenységéért.

„**Miniszteri elismerés**” kitüntetésben részesült:

Dr. Jean Kornél, az ECOVIS Budapest ügyvédje,

Krausz István, a Vértesi Erőmű Zrt. Márkushegyi Bányaüzem villamos részlegvezetője,

Prakfalvi Péter, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal bánya-felügyeleti főgeológusa,

Szládovics Dezső, a MOL Nyrt. kútmunkálatti tervezés vezetője,

Virág Gyula, a Mátrai Erőmű Zrt. Bükkábrányi Bánya Karbantartás-előkészítő Osztály irodavezetője.

Palásthy György, a Magyar Bányászati Szövetség elnöke „**Szt. Borbála, a bányászok védőszentje**” emlékérmét ajándékozott Németh Lászlóné nemzeti fejlesztési miniszter asszonynak, tiszteletét és köszönetét kifejezve azért, hogy a bányászatban dolgozók legkiválóbbjait a bányászahagyományokat felelevenítő kitüntetésben részesítette.

A „**Magyar Bányászatért**” emlékérem kitüntetésben részesült:

Dr. Böhm József, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar egyetemi docense, intézetigazgatója, korábbi dékánja a hazai bányászati kutatás-termelés, a bányászati felsőoktatás fejlesztésében, a bányamérnöképítésben kifejtett több évtizedes, kiemelkedően sikeres szakmai életútja elismeréseként.

Volter György, a Geofizikai Szolgáltató Kft. ügyvezető igazgatója, a szénhidrogén-bányászatban végzett több évtizedes kiemelkedő szakmai munkássága elismeréseként.

Szanyi Béla, a Wildhorse UCG Kft. ügyvezető igazgatója, a bányászatban végzett több évtizedes kiemelkedő szakmai munkássága elismeréseként.

A „**Bányaipari ágazati párbeszéd fejlesztéséért**” emlékérem kitüntetésben részesült kiemelkedő munkája elismeréséért.

réséül Kovács János, a Mátrai Erőmű Zrt. Visonta Bánya munkatársa (a kitüntetést átadta: Palásthy György és Rabi Ferenc).

A kitüntetések átadása után – a kialakult hagyománynak megfelelően – az ünnepség idén is *St. Martin* színvonalas műsorával zárult. Befejezésül a bányász- és a kohászhimnusz elénekzése után állófogadásra került sor, ahol dr. Holoda Attila, a Magyar Bányászati Szövetség exelnöke, az OMBKE KFVSZ elnöke mondott pohárköszöntőt.

(Dr. Horn János)

Az OMBKE előterjesztésében egyesületi tevékenységükért Szent Borbála-érmet kapott tagtársaink:

Balázs László

Dr. Sándor Péter

Kelemen József

Dr. Takács Nándor

Dr. Korompay Péter

Varga Ferenc

Marczis Gáborné dr.

Virág István

Szent Borbála-napi szentmise (Budapest, 2012. december 4.)

Az OMBKE Bányászati Szakosztály Budapesti Helyi Szervezete immár 21. alkalommal invitálta tagtársait a Gelért-hegyi Sziklatemplomban tartandó hagyományos Szent Borbála-napi szentmisére. Az asszisztencia oltárhoz vonulása után *Tasnádi Tamás*, a helyi szervezet titkára köszöntötte a bányász és kohász tagtársakat, a nagy számban megjelent híveket, valamint a szentmise közreműködőit (1. kép).

A szentmisét Főtisztelendő *P. Bátor Botond* úr pálos rendi szerzetes, tarto-

mányfőnök mutatta be (2. kép). Az igehirdetést Nagytiszteletű *dr. Fabiny Tamás* úr, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke tartotta, aki a 130. zsoltár szavait („A mélységből kiáltok hozzád, Uram! Uram, halld meg szavamam”) idézve arra hívta fel a figyelmet, hogy a bajba jutott, a mélységbe szorult barlangászokhoz hasonlóan mindannyiunk életében vannak olyan emberileg kilátástalan helyzetek, amikor csak az imádságban bízhatunk. Bizhatunk abban, hogy imádságunk meghallgatásra talál Istennél, aki egyetlen ember megmentéséért ma is sziklákat tör át, új vágatokat fúr, és ami még több csodálatos összhangot teremt emberek kö-

zött. A bányaszerencsétlenségek, mint például a két évvel ezelőtti chilei eset – amikor 33 bányász rekedt a mélyben – nagyon valóságosan emlékeztetnek bennünket a kiszolgáltatottságunkra, amikor kicsúszik kezünk közül az irányítás. Az emberi összefogás mögött sem önmagunk teljesítményét kell látnunk, hanem a könyörület cselekedetre indító Isten munkáját.

Az oltárszolgálatot bányász és kohász tagtársak látták el.

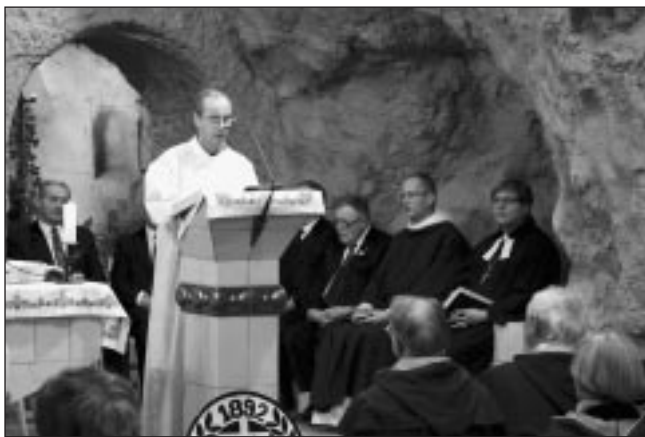
A szentmise nemzeti himnuszunk és a bányászhimnusz eléneklésével fejeződött be.

(T.T.)

1. kép

2. kép

Ismét sikeres gázkonferencia az E.ON Földgáz Trade szervezésében

(Siófok, 2012. november 8–9.)

2012. november 8–9-én a siófoki Hotel Azúrban került megrendezésre a 44. Nemzetközi Gázkonferencia és Szakkiállítás (kép). A konferenciaszervezők célja a hagyományos éves iparági össze-

jövetelek fenntartása volt, ezért a rendezvény létrehozásában a főszervező E.ON Földgáz Trade mellett az E.ON Energia-szolgáltató, az FGSZ (Földgázszállító), a FÖGÁZ, a GDF SUEZ, a TIGÁZ és az ETE (Energiaüzemeltetési Tudományos Egyesület) is aktív szerepet vállalt.

A szervezők az előző évek tapasztalatait is figyelembe véve nagy gondot fordítottak a szakmai program megszervezése során az egyes témakörök több szemszögből való megközelítésére, továbbá arra is, hogy a felkért előadók teljes mértékben képviselni tudják nem csak vállalatcsoportjuk, hanem az érintett piaci szereplői körök álláspontját, véleményét is.

Nagymértékben emelte a rendezvény szakmai programjá-

nak színvonalát, hogy idén sikerült megnyerni *Sergey Komlevet*, a Gazprom export szerződéseikért és árképzésért felelős igazgatóságának vezetőjét, aki az ország fő beszállítójának szemszögéből mutatta be a gázpiacok és a földgázárak alakulását. A konferencia előadói között emellett több nagy múltú, magas rangú és ismert személyt, gázipari szakértőt is üdvözölhettünk, mint pl. *Varró Lászlót*, a Nemzetközi Energiaügynökség igazgatóját, vagy *dr. Zsuga Jánost*, az FGSZ Földgázszállító Zrt. vezérigazgatóját. Az iparági előadók mellett *dr. Holoda Attila* államtitkár-helyettes úr szólalt fel a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium képviselőjeként, és az előadók között üdvözölhettük a Magyar Energia Hivatal két szakértőjét is.

A rendezvényre összesen 445 fő regisztrált, mely jól mutatja, hogy igény van erre a konferenciára annak témakörei, a résztvevők köre és az eleve adott kapcsolatépítési lehetőség fontossága miatt. A kapott visszajelzések alapján a résztvevők a rendezvényt sikeresnek és színvonalasnak ítélték meg.

1. kép

A rendezvény tapasztalatainak értékelése folyamatban van, ez számunkra egy nagyon fontos feladat, hisz egy későbbi hasonló rendezvény előkészítése során jelentős szervezési kihívás, hogy a mostani, sikeres konferencia magas színvonalát megtartsuk, vagy akár tovább emeljük. Bízunk benne, hogy ez sikerülni fog.

(Polgár Brigitta)

45. Bányagépészeti és Bányavillamossági Konferencia (Balatongyörök, 2012. szeptember 27–28.)

Bányászat nélkül még kőbalta sem lett volna – fogalmazott Bencsik János, az Országgyűlés Energetikai albizottságának elnöke a Balatongyöröken megrendezett 45. Bányagépészeti és Bányavillamossági Konferencián, melynek az idei fő témája az volt, hogy lesz-e a bányászatnak reneszánsza Magyarországon.

A szakpolitikus – aki a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Nemzeti Alkalmazkodási Központjának (NAK) vezetőjeként megtartott előadásában (kép) bemutatta az egy évvel ezelőtt elfogadott Nemzeti Energiastratégia és a földtani intézetben a napokban elkészült Ásványkészletezési és Hasznosítási Cselekvési Terv összefüggéseit – rámutatott arra, hogy bányászati tevékenység nélkül búcsút inthetnének szinte minden használati tárgyunknak és otthonainknak is, hiszen az építőipartól kezdve a vegyiparon át egészen a gépgyártásig minden a föld méhének kincseire alapozódik.

Kép

Éppen ezért a bányászat társadalmi beágyazódásának elősegítése érdekében konfliktustérkép elkészítésére és szemléletformálási stratégiára van szükség. A bányászat valós alapokon nyugvó nemzetgazdasági megítélése érdekében be kell mutatni az ágazat valós gazdasági és foglalkoztatási súlyát. A KSH főtevékenység szerinti besorolásában pillanatnyilag a szénhidrogén-bányászat a vegyiparba, a vertikumba integrált szénbányászat a villamosenergia-iparba, az építőipari bányászat javarésze az építőiparba sorolt, így a nemzetgazdasági mutatókban csak töredékesen jelenik meg a bányászati tevékenység valós részesedése. Magyarország ásványkincsek tekintetében Európa jól ellátott nemzetei közé tartozik, de az ásványok megoszlása eltérő lehetőségeket mutat az energetika és az ásványbányászat összetételében – mondta Bencsik János. Miután a hagyományos energiahordozók világpiacán figyelemre méltó verseny alakult ki keresleti oldalon, és egyes ásványokhoz is egyre nehezebben lehet hozzájutni, ezért Magyarország nem kerülheti meg egy nemzeti ásványpolitika kialakítását, melynek egy még nem létező iparfejlesztési stratégiához is igazodnia kell. Az utolsó percekben járunk, hogy a szükséges kormányzati döntések meghozatalával megőrizhessük az ország évszázadokon át gyarapodó bányászati szakmakultúráját.

Bencsik János szerint a hazai bányászat fenntartása nem pusztán gazdaságpolitikai, hanem egyben kiemelt nemzetbiztonsági kérdés is. A világ geopolitikai környezete gyorsan változik, s a ma még hozzáférhető erőforrások lehet, hogy már a következő héten sem lesznek hozzáférhetőek a piacon. Miután egy gazdaságtársadalmi rendszernek válsághelyzetekben is meg kell őriznie a működőképességét, ezért néhány kiemelt jelentőséggel bíró stratégiai ágazatban nem lehet pusztán csak gazdaságossági szempontok alapján döntést hozni.

A NAK vezetője példaként említette az atomenergiára épülő villamos energia előállításához szükséges hasadó anyagok kiemelkedően jó készletezési lehetőségét. Ugyanakkor a két esztendőre meglévő hasadóanyag utánpótlásának esetleges elakadása esetén csak akkor lehet lehetőségünk a hazai igények szénalapon történő részbeni kielégítésére, ha nem adjuk fel a mélyművelésű bányászat hazai gyakor-

latát. Szénerőművet lehet két év alatt építeni, de a szélnek eresztett bányászokat az idő múlásával egyre nehezebb lesz összeverbuválni, közreműködésükkel bányanyitást megtervezni és elvégezni. Éppen ezért egy keskeny pallót mindig járható állapotban kell tartani, s ha lehet, akkor tovább kell üzemeltetni még néhány évig a Márkushegyi Bányüzemet, s elő kell készíteni Észak-Magyarországon egy egyfrontos mélyművelésű fejtést – fogalmazott Bencsik János.

(Livo László)

Konferencia a jövő energiasziszteméről (Budapest, 2012. október 10.)

Az Ökopolisz Alapítvány (Budapest) és a Heinrich Böll Stiftung (Prága) 2012. október 10-én rendezte meg a zsűfolt Vista rendezvényteremben „A jövő energiasziszteme” c. nemzetközi konferenciáját, szinkrontolmácsolással.

A nemzetközi konferencia célja az volt, hogy magas színvonalú előadásokkal járuljon hozzá az atomenergia, a megújuló energia és az energiahatékonyság szakmai vitájához.

A konferencia nyitó előadása: „The World Nuclear Industry Status Report 2011–2012” Mycle Schneider nemzetközi szaktanácsadó, a jelentés fő szerzője (Franciaország).

Ezt követően két panel programmal folytatódott a konferencia.

I. Panel fő témája: Az atomenergia, a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság költségei és kilátásai.

Előadók: Varró László, a Gáz, szén és villamos áram divízió vezetője; Charlotte Loreck energiaszakértő, Öko-Institut (Németország); Jávor Benedek országgyűlési képviselő, az Országgyűlés Fenn tartható Fejlődés Bizottságának elnöke; Mycle Schneider nemzetközi szaktanácsadó (Franciaország).

II. Panel fő témája: A magyar energiapolitika jelenlegi kihívásai

Előadók: Vári Anna tudományos műhelyvezető, MTA Szociológia Intézet; Perger András programvezető, Energia-klub; Felsmann Balázs kutatóközpont-vezető, Budapest Corvinus Egyetem.

Az előadások az Ökopolisz Alapítvány honlapján (www.okopoliszalapitvany.hu) találhatóak majd meg.

(Dr. Horn János)

Kutatás és innováció a magyar geotermiában (2012. november 29.)

A Magyar Mérnöki Kamara Geotermikus Szakosztálya e tárgykörben 2012. november 29-ére összehívott szakmai napjának az MFGI díszterme adott otthont. A szakmai nap védnöke dr. Holoda Attila, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium energetikáért felelős helyettes államtitkára volt. Az előadók és az előadások több oldalról közelítették a tárgykört.

A több mint 120 fős hallgatóság előtt a következő előadások hangzottak el:

Dr. Fancsik Tamás, az MFGI igazgatója az intézményben folyó geotermikus munkát, a környező országok közti együttműködést és eredményeit ismertette.

Prof. dr. Bobok Elemér, a szakosztály elnöke a magyar geotermikus villamos erőművek táplálékáról, túlnyomósos tárolóink művelési lehetőségeiről elmélkedett, példaként bemutatva a fábiánsebes-tyéni geotermikus tározót.

Dr. Szűcs Péter (Miskolci Egyetem Környezetgazdálkodási Intézet) Észak-Magyarország felszín alatti vizeiről beszélt.

Ádám Béla PhD, a Magyar Hőszivattyú Szövetség elnöke a legújabban megvalósult fejlesztésekre hozott példákat a hőszivattyús technológia hazai vonulatából.

Hárs József, Bóly város polgármestere ismertette termálvizes távfűtő rendszerük tapasztalatait.

Koncz Ádám doktorandusz hazánkban is megépíthető bináris geotermikus erőművekre hozott példákat.

Szabó Csaba a Grundfoss képviselőjében a 90 °C-nál magasabb hőmérsékletű fluidum szivattyúzásáról beszélt.

Dr. Hámor Tamás, az MBFH főosztályvezetője keresztmetszetet adott arról, hogy az EU tagországai hogyan segítik a földhő kiaknázását.

Dr. Zsuga János, az FGSZ Zrt. vezérigazgatója az országunk földgázátadó állomásain elérhető jelentős földgáz-megtakarítási lehetőségeket mutatta be.

Kis László doktorandusz a geotermikus fűrésknél használt fűróiszapok tulajdonságainak változását elemezte.

Az elhangzottakat dr. Tóth Anikó összegezte zárszavában, megemlítette, hogy a szakosztály 2013-ban is tovább folytatja a szakmai napok sorozatát, segítve a honi geotermia minden ágának to-

vábbi kiteljesedését és az adódó gazdasági, pályázati lehetőségek kihasználását. A hazai földhő tudomány további műveléséhez minden résztvevőnek további sikereket kívánt.

(Készült Livo László feljegyzése alapján)

Megjelentek az ipari örökséget jelző táblák Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

A turisztikai fejlesztések egyik fontos feltétele, hogy a turisták megfelelő információval rendelkezzenek a régió látványairól, vonzerejéről.

Megyénk és Kassa illetékes idegenforgalmat irányító szervezete a közelmúltban fejezték be a két térség tematikus turisztikai útjai lehetőségeinek, köztük az ipari örökség kultúrtörténeti értékű hagyatékainak számbavételét. E munkában egyesületünk szakemberei jelentős szerepet vállaltak. Több intézkedés között 84 db turisztikai barna irányjelző táblát helyeztek el az érintett legforgalmasabb útvonalakon, útkereszteződésekben.

A 2012. évi Kulturális Örökség Napjára Borsod-Abaúj-Zemplén megyében – Miskolc-Egyetemváros, Miskolc, Ózd, Diósgyőr – helyeztek el útbaigazító táblákat.

(Drótos László, a Közép-európai Ipari Örökség Útja Egyesület általános alelnökének híradása alapján)

Rangos tudományos cikkek Miskolc városából a Web of Science tükrében (1975–2012)

A Web of Science a világ legelismerettebb nemzetközi tudományos adatbázisa, melyet Magyarországról a www.eisz.hu honlapon keresztül érhetünk el (az itthoni előfizetés csak az 1975. január 1-je után megjelent adatokra érvényes). Az adatbázis adatait az „Advanced Search” keresőjével városok szerint is lehet csoportosítani. Így a „ci = miskolc” szűrővel azokat a cikkeket találjuk meg, melyeknek volt legalább egy olyan társszerzője, aki város-címként Miskolcot írta be. Ezeket a cikkeket „rangos miskolci publikációknak” nevezzük. E cikkek minden tudományágat felölelnek a bányászatól az orvostudományig, és benne minden miskolci szervezet kutatója képviselteti magát.

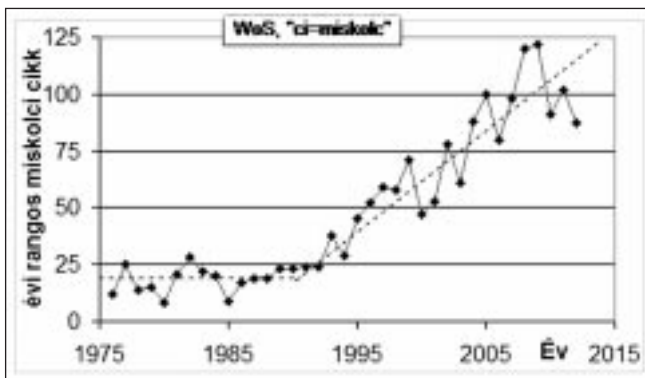
Az adott évben megjelent rangos mis-

kolci cikkek számának alakulását az évek során az 1. ábrán mutatjuk be. Az 1. ábrán azt látjuk, hogy 1975-től a rendszerváltásig átlagban kb. 20 rangos cikk jelent meg Miskolcra, ami a rendszerváltás után átlag kb. 10 cikk/év sebességgel nőtt. Ezt részben az magyarázza, hogy az egész magyar társadalom nyitottabbá vált a rendszerváltással, ami a nyugati rangos folyóiratokban való publikálásnak is jót tett. Másrészt a 90-es években terjedt el egyre inkább Miskolcon is az a nézet, hogy a valódi rangos publikáció az, ami ún. impakt faktoros folyóiratban jelenik meg, amire a Web of Science adatbankja elsősorban épül. Az 1. ábrán azt is látjuk, hogy az utolsó három év (2010–2011–2012) éves termése elmarad az azt megelőző két év (2008–2009) termésétől, ami a legszignifikánsabb visszaesés 1975 óta. Reméljük, hogy ez a trend valójában nem trend, és annak objektív oka nem a magyar felsőoktatás szisztematikus kormányzati leépítése (1. ábra).

A fenti adatokat az adatbankban szerzők szerint is lehet értékelni az „Authors” funkcióval. Ez sorrendben megmutatja a legtöbb cikket publikált 100 szerzőt (minden cikk minden társszerző szempontjából egy cikknek számít, beleértve azokat is, akik nem Miskolcon dolgoznak, de miskolci társszerzőkkel publikálnak). Aki 1975 és 1987 között legalább egy ilyen cikkben társszerző volt, az bekerült ebbe a rangos első 100-ba. 1988-tól kezdve azonban egyre több cikk kell ahhoz, hogy valaki ráférjen a 100-as főtáblára, amit a 2. ábrán mutatunk be. A 2. ábrán azt látjuk, hogy a minimális érték az elmúlt időszakban kétevente nő eggyel. Ez azt jelenti, hogy azok a fiatalok, akik ma nincsenek fent a főtáblán és kevesebbet publikálnak, mint kétevenkénti egy rangos cikk, oda soha nem fognak felkerülni. A másik oldalról ez azt is jelenti, hogy a már nem aktív kutatók fokozatosan kiszorulnak a főtábláról. Ez persze így van minden élő rangsor esetén a saktól kezdve a teniszig, miért pont a rangos cikkek esetében lenne ez másképp?

A 3. ábrán bemutatjuk a legsikeresebb öt kutató rangos cikkeinek dinamikáját. Az öt kutató közül ketten (Lakatos István akadémikus és Tóth József DSc) az MTA Bányászati Kémiai Kutatóintézetben érték el legjelentősebb eredményeiket, ami kb. egy évtizede lett beolvastva a Miskolci Egyetem Műszar-

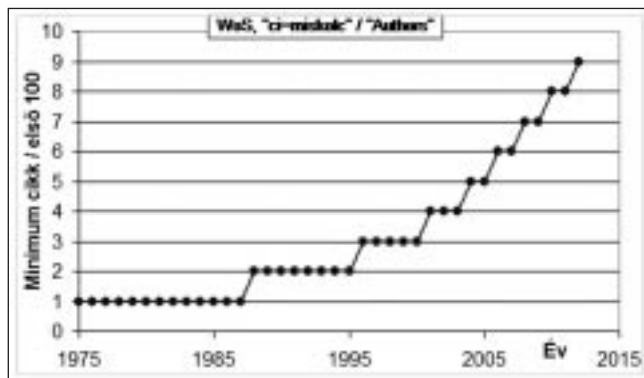
1. ábra: Az évente publikált rangos miskolci cikkek számának alakulása 1975 óta a Web of Science adatai szerint

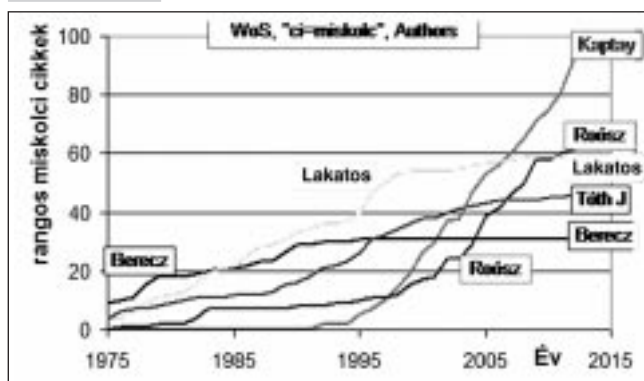
ki Földtudományi Karába. A maradék három kutató (*Berecz Endre* DSc, *Roósz András* akadémikus és *Kaptay György* DSc) a Miskolci Egyetem Kohómérnöki, újabban Műszaki Anyagmérnöki Karán érték el eredményeiket (utóbbi 2006 óta a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. miskolci BAY-NANO, illetve BAY-LOGI intézeteiben van főállásban, de ma is a fémek anyagok kutatásával foglalkozik). Érdekes és elgondolkodtató eredmény, hogy az ősi selmeci alma mater eredeti két tudománya, a bányászat és a kohászat képviselői adják ma is Miskolc legsikeresebb kutatóit. Várható azonban, hogy idővel felfejlődnek melléjük a gépészet és az orvostudomány képviselői is, akik ha a legjobbak között nem is, de a legjobb 100-as listában régóta képviseltetik magukat.

-gk-

2. ábra: Az első 100 legtöbb rangos miskolci cikket publikált szerző közé való bekerüléshez szükséges minimális cikkszám időfüggése

3. ábra: A legeredményesebb öt miskolci kutató rangos cikkeinek dinamikája

KÜLFÖLDI HÍREK

A II. Nemzetközi Környezetvédelmi Konferencia (Kanton, 2012. október 19-21.)

A konferenciát Dalianban (Kína) a külföldön élő kínai tudósok által alapított szervezet, a BIT Congress Inc. hívta össze. Ez a szervezet támogatja a kormányt abban, hogy Kína a világ környezetvédelmi törekvéseiben még aktívabban tudjon részt venni.

A konferencia „palettája” a környezetvédelem összes szegmensét tartalmazta: a nap-, a szélenergia, a geotermia, a radioekológia, a biomassza-hasznosítás, a vízi energia részterületét.

Gustav R. Grob prof. (Svájc) plenáris előadásában a következőkre hívta fel a figyelmet:

A világ teljes energiafogyasztása 2011-ben 140 PWh volt, ennek 13,5%-a megújuló energiából származott (ezen belül a geotermia 0,5%-ot képviselt –

www.inoseo.org.). A geotermián belül egyre nagyobb szerepet játszik a kogeneráció, azaz a „zöldáram” fejlesztés + a termálhő-hasznosítás. Az előadás alapvető „jelszava” szerint: a jövő energiaforrása a metanol. A hazánkban is ismert „nem konvencionális” földgáz (máki gáz) nagy készletekben áll rendelkezésre Kínában. Az előadó sürgette az üvegházhatást okozó gázokra vonatkozó egyedi törvények meghozatalát, minden országban úgy, ahogy az Kalifornia, az Egyesült Királyság, Mexikó esetében már meg is történt.

Egyik kiemelt téma volt a villamos meghajtású autók kérdésköre. Az USA-ban – főleg kínai telepítésű cégek által – erőteljesen fejlődik ez a fajta autópia, az USA részesedése a világ olajtermelésében 10%, a villanyautók gyártásában/forgalmazásában: 69%, de ezek az autók még drágák. A fájlagos akkumulátor ár: 300 USD/KWh, a jelenlegi benzinár: 4,5 USD/gallon.

Szlovákiában Nagyszombat–Pozsony között kísérleti út épült a villanyautók számára.

A világhírű JAGUÁR cég is foglalkozik az ilyen gépkocsik fejlesztésével, a legújabb villanyautó típusok már műholdról is feltölthetők.

A brazil esőerdők irtásával kapcsolatosan az aktív környezetvédelmi politika, ill. jogalkotás megvalósítását sürgették, melynek az egyik alapja a „fordított bizonyítás”, azaz akit környezetszennyezéssel vádolnak, annak kell bizonyítani, hogy nem vett részt az adott környezet szennyezésében. A másik új elem az, hogy az illegális termék előállításának (pl. fakivágás) finanszírozóját (bank), ill. forgalmazóját (üzletlánc) is büntetni kell, ha ezzel a tevékenységével környezet-szennyezést okoz!

A konferencián fontos kérdés volt még a megújuló energia (pl. a szélenergia) szállítása és tárolása; az emissziókereskedeleme kérdése. A bioüzemanyagok kérdése háttérbe szorult. A geotermia tárgykörében felmerült a tenger alatti vulkánkitörések, ill. a „forróvíz kémények” (Bermuda háromszög) energiájának hasznosítási perspektívája.

(Dr. Árpási Miklós)

SHANDONG KERUI PETROLEUM EQUIPMENT CO., LTD.

To provide the best service and product for the worldwide oilfields.

Shandong Kerui Petroleum Equipment Co., Ltd is a leading enterprise in petroleum equipment industry in China and also an international one. Except the domestic factories, it has set up more than 30 subsidiaries and offices all over the world and three scientific research institutions. The European office is settled in the city center of Budapest, Hungary.

After 11 years development, Kerui has obtained complete mature products chain and is capable to provide the worldwide oilfields with drilling and workover equipments, oil production equipments, wellhead (downhole) tools, natural gas compressor, nitrogen production equipment, oilfield special operation equipment and oil and gas engineering service, etc.

Our Oil Production Equipments include: pumping units (Double Horsehead, Front-Mounted, Conventional Beam and Flexible Automatic Reversing Intelligent, etc); sucker rod; sucker pump (rod pump and tubing pump); well heads equipments (casing and tubing heads, christmas tree); nitrogen generation equipments(membrane separation nitrogen generation equipment: offshore platform type, onshore skid-mounted type and truck-mounted type; PSA and high pressure nitrogen generation truck); We have gained the certificates of ISO9001, ISO14001 and QHSAS18001; and API 11E, API11B, API6A, 16A, 16C as well.

Employment Advertisement:

- 1. Sales Representative (part-time/ full-time), with basic idea of sales and marketing, related experience on petroleum equipment is preferred; Qty: 2-3 persons;
Agents on petroleum equipment, with certain power in petroleum industry and ability to develop market requirement; Qty: no limited;
- 2. Budapest Office Contact:
Attn: Sunny Wang E-mail: wangjing03@keruigroup.com Tel: +36 302422597 Mob: +86-15256021986

Address: No.233 Naner Road,Dongying,Shandong,China P.C: 257067 Tel: +86-546-8179175/8179683 Fax: +86-546-8179681
E-mail: sales@keruigroup.com Website: www.keruigroup.com

Az OMBKE vezetői 2002-2012

1. sor (ülnek): Podányi Tibor, Györfi Géza, Szombatfalvy Rudolf, dr. Tardy Pál, Hajnal Attila, Szűcs László, Csaszlava Jenő, Csurgó Lajos, dr. Pataky Attila, Törő György,
2. sor: Erős György, dr. Esztó Péter, Hajnal János, Sándor István, Komjáthy István, dr. Lengyel Károly, dr. Gagyai Pálffy András, Götz Tibor, Kovácsics Árpád,
3. sor: dr. Petrusz Béla, dr. Fegyvermeki György, Huszár László, Lóránt Miklós, dr. Gál István, Hamza Jenő, dr. Sohajda József, Boross Péter, Lontai Attila,
dr. Tolnay Lajos, Körösi Tamás, dr. Nagy Lajos, dr. Horn János, Müllek János, dr. Dül Jenő.